STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 06146

A RING IN DER KEYT ; POYLEN

Menahem Boraisha

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

מנחם

א רינג אין דער קייט

תרע"ו

צייכענונגען פון
יצחק ליכטענשטיין

ארויסגעגעבן פון
פעטראָרישען פערלאג
ניו-יארק

COPYRIGHT 1916 BY
MENAHEM BOREISHA

PUBLISHED BY
THE YIDDISH LITERARY PUBLISHING CO.
INC.
256 EAST BROADWAY, NEW YORK.

דאָס יונגעל טראַכט: זיין גאָט איז ווייט אין דער אונענדליכקייט.
א יונגערמאַן פון יונגעל ווערט: ער זוכט שוין גאָט אויף דר׳ערד.
נאָך מעהר — דער מאַן: ער זעהט גאָט׳ס האנד אין גורל פון זיין פאטערלאַנד.

און ערשט דער פאָטער איהם געפינט אין שמייכעל פון א קינד.
און ערשט אין שטילען קליינעם הויז דערוויסט ער זיך, ווי גרויס
האָט זיך דער רוהם פון גאָט צושפרייט אין דער אונענדליכקייט.
אז וואויל איז שוין און גוט צו דעם, וואָס האָט געבויט זיין היים,
און האָט דעם גנאָד פון גאָט דערקענט אין זיינע שטילע ווענד.
נאָר ביז מען קומט צום קלאָרען ברעג, פערגעהן אזוי פיעל טעג
פון בענקעניש און זוכעניש און יונגער פלאָנעניש —
און ווער קען אויסזאָגען דעם סוד, וואָס ליעבער איז פאר גאָט:
דאָס קענען איהם אין הויז־געצעלט, צי ס׳זוכען אין דער ברייטער וועלט?

פשוטע
ליעדער

לידער פון פערבענקטע.

I

גוטע מענשען, ליעבע מענשען,
זאָגט מיר, וואו איז מיין געליעבטע?
זאָגט, וואו לויכטען איהרע אויגען,
זאָגט, וואו קלינגט איהר קול, דאָס זיסע.

כ׳וויל א בריוועלע איהר שרייבען,
כ׳וויל דאָס גאַנצע הארץ פערטרויען
פאר מיין וויטער, גוטער, ליעבסטער —
נור וואו איז זי — זאָגט מיר מענשען?

אפשר געהט זי דאָרט שפּאַצירען
אין דעם גרינעם, גרויסען גארטען?
אפשר זיצט זי אין דער היים גאָר,
זיצט און קוקט מיך אוים פון פענסטער?

וואו זי איז — וואו זי פערבאָרגט זיך —
וועל איך בריוועלעך איהר שרייבען.
כ׳וועל איהר אַלצדינג אויסדערצעהלען —
זאָל זי וויסען, זאָל זי וויסען.

דריי וועל איך איהר בריוועלעך שרייבען:
ס׳ערשטע לאָז איך אויפ׳ן וואַסער,
אויף די כוואַליעס זאָל עס שווימען
און צו איהרע הענד דערשווימען.

און דאָס צווייטע וועל איך וואַרפען
אויפ׳ן ווינד מיט זיינע פליגעל —
זאָל ער טראָגען מיר דאָס בריוועל,
אפשר וועט ער עס דערטראָגען.

און דאָס דריטע — אויף די וואָלקען,
אויף די ציהענדיגע וואָלקען,
אפשר וועלען זיי עס וואַרפען
אין מיין גוטער ליעבסטער׳ס שוים.

אפשר וועט איהר, ליעבע מענשען,
ערגעץ זעהען מיין געליעבטע —
זאָלט איהר איהר דעם סוד פערטרויען,
אַז פון בענקען געה איך אויס.

תרס״ו.

II.

ווי נאָר עס האָט אריינגעקוקט
אין צימערל די נאַכט,
דאָ האָב איך פון מיין שטילער פיין,
מיין שטילער פיין ערוואַכט.

דורך גאַסען און דורך געסעלעך
אַוועק בין איך צו איהר,
געקומען און אַ קלאַפּ געטהאָן,
אַ קלאַפּ געטהאָן אין טהיר.

און שטיל געבעטען, קלאַפּענדיג:
— אוי, לאָז מיך שוין אריין!
מיין אָרים הארץ איז אויסגענאָגט,
שוין אויסגענאָגט פון פיין.

די אויגען זיינען אויסגעוויינט
פון בענקעניש צו דיר —
אוי, עפען מיר דאָס טהירעלע,
אוי, עפען מיר דיין טהיר!

און כ׳קלאפּ און קלאפּ אין ציטערניש
און בעט זיך שטיל און וואַרט.
ווי ס׳האַרץ — אַזוי דאָס טהירעלע,
דאָס טהירעל איז פערשפּאַרט.

און ס׳חלום׳ט מיר אין פינסטערניש
איהר קלאָהרעדיג געזיכט.
צוויי אויגען — פלאַמען גליהענדע
פון יום-טוב׳דיגע ליכט.

אַרום די ראָזע ליפּעלעך
אַ שמייכעלע — אַ שלאַנג.
אוי, שמייכעלע, איך קען דיך שוין,
איך קען דיך שוין פון לאַנג.

פיעל שטילע נעכט, פיעל באַנגע נעכט
האָסטו מיך אָבגעקוועהלט,
דאָס שטילע לעבען מיינס פער׳סם׳ט,
פער׳סם׳ט מיין יונגע וועלט.

דורך גאַסען און דורך געסעלעך
אַנטלויף איך אין דער נאַכט.
אַזוי ווי ס׳טהירעל איז דאָס האַרץ —
איהר האַרץ פאַר מיר פערמאַכט.

תרס״ז.

א ליעד פון א מיידעל.

קומט דער אָוונד נאָר אויף דער וועלט אַראָב
געהען מיידלעך פון פאַבריק אַרויס,
און זיי לאָזען זיך מיט׳ן ברייטען וועג
אויפ׳ן פרייען פעלד צום שפּאַציר אַוועק.

מיט׳ן אוונד גלייך אויפ׳ן ברייטען וועג
קומען אויך אַרויס יונגע בחורים.
מען בעגעגענט זיך און מען רעדט, מען לאַכט,
און מען ליעבט זיך דאָרט ביז אין טיעפער נאַכט.

קומט דער אָוונד נאָר אויף דער וועלט אַראָב
געהען מיידלעך פון פאַבריק אַרויס,
אַלע לאָזען זיך אויפ׳ן ברייטען וועג —
איך אַליין בלויז געה אין אַ זייט אַוועק.

קוקט נישט חבר׳טעס, וואָס איך בלייב אַליין.
נישט בעשעהרט פאַר מיר איז דער ברייטער וועג.
פרעגט נישט, חבר׳טעס, וואוהין פיהרט מיין וועג —
נישט פאַר אייך געדאַכט אין דעם וועג צו געהן.

אויף דער הינטער-גאַס, נעבען פרייען פעלד
שטעהט אַ מויער-שלאָס, אַ פערפאַרקענטער,
און אַ וועכטער געהט און ער קוקט און הערט,
און עס קלאַפּט די ביקס אין דער קאַלטער ערד.

דאָרט אין מויער-שלאָס פון אַ פענסטער׳ל
ציהען בליקען זיך אין דער נאַכט אַריין.
דאָרטען וואַרט אויף מיר מיין געליעבטער-קרוין,
און די שוואַרצע שויב שלינגט מיין נאָמען איין.

נאָר דאָס ווייס איך נישט, וואָסער פענסטער׳ל
האָט זיין בלייך געזיכט איינגעהילט פון מיר.
און ס׳איז שטיל די נאַכט, נאָר אין וואָלקען-גראָה
די לבנה שווימט — און איך בעט ביי איהר:

— מיין געליעבטער בענקט פון דער איינזאַמקייט,
כ׳וויל איהם שיקען כאַטש פון דער ווייט אַ קוש.
געה אַרויס פון וואָלקען, לבנה-ליעב,
צו זיין פענסטער׳ל מיר אַ סימן גיעב.

קומט דער וועכטער אַן מיט זיין בייזען קול:
— ווּעמען זוכסטו דאָ, וועמען דאַרפסטו דאָ?
מיט זיין בייזען קול טרייבט ער ווילדען שפּאַס
און ער יאָגט מיך נאָך אין דער הינטער-גאַס.

און איך קום אַ היים — שטעהט די מאַמע אויף
פון איהר אַלטען בעט, שרייט זי אַן אויף מיר:
— ס׳פּאַלט מיר נעבעך דאָ ס׳הארץ אַרויס פאַר שרעק,
און זי לאָזט זיך דאָרט ביז אויף טאָג אַוועק.

מאַמע טייערע, ליעבע מאַמעניו!
מיין צובראָכען הארץ פאַר וואָס זעהסטו נישט?
פאַר וואָס ווייסטו נישט פון דיין אייגען קינד,
אַז אי נאַכט אי טאָג איז איהר וועה און ווינד?

תרס״ט.

א ליעד פון א צוריקגעקומענעם.

האַלבער נאַכט, דעם קאָפּ געבויגען,
זאַק און שטעקען אין די העגד,
שפּאַנט אַ מענש אין פינסטער געסעל,
שאַרט זיך שטיל ביי שווארצע ווענד.

זוכט ער אויף אַן איינזאַם שטיבעל.
ס׳קלאַפּט דאָס האַרץ — ער קלאַפּט אין טהיר.
— אוי, ווער איז דאָרט? — פרעגט אַ שטימע,
און דער פרעמדער ענטפערט איהר.

ווערט אַ טהירעל האַלב געעפענט,
בלייבט דאָרט שטעהן אַ בלייכע פרוי.
— דו?... און ס׳ווערט איהר קול פערציטערט
און די האָר, ווי מאָרגען-טהוי.

— איך... קלינגט אָב זיין שטילער ענטפער.
שטאַרע אויגען קוקען שטום —
איינגעפאַלען איז דאָס שטיבעל
און פערענדערט אַלץ אַרום.

און אין שיין פון לעמפּעל הערט זיך:
— נישט בעוואונדער מיינע האָהר!
ס׳האָבען שנייען זיי געוואַשען
און געווייסט פון יאָהר אויף יאָהר.

ס׳האָט אַ ווינד מיין קאָפּ געבויגען,
און די אויגען — פרעג נישט מעהר —
אויסגעקוקט האָב איך די אויגען
אין דער ווייטעניש אַהער.

און גע׳חלומ׳ט האָב איך יאָהרען
וועגען ווייטער שטילער רוה.
ווייסע הענד און ווייכע בליקען
האָט מיין ווייטע פרוי, האָסטו...

וועט זי שטיל מיין קאָפּ פערוויגען
אויף דער ברוסט, וואָס ליעבט אין שטיל.

און מיין קינד — — — ער קוקט זיך אום׳עט —
ס׳קלאפּט אין וואנד אַ הארטע גריל.

און זי עפענט איהרע אויגען
און זי ציהט דעם ענטפער בלייך:
ווייסע הענד פערשווארצט די אַרבייט,
פינסטער מאַכט דעם בליק נישט ווייך.

און דאָס קינד — ביים אַלטען פּארקאַן
בויגט אַ ברעטיל זיך צו דר׳ערד,
ס׳וואקסט אַ גרעזיל ארום ברעטיל —
קיין מצבה נישט בעשעהרט.

אין׳ם טונקעל הערט מען כליפּען,
קושען שוועבען אין דער שטיל,
און די שיין פון לעמפּעל ציטערט...
ערגעץ קלאפּט אַ הארטע גריל...

תרס״ט.

אַ ליעד פון אַ אַם.

אַ שיף איז דערטרונקען געוואָרען אין ים,
מיין מאַן איז אויף יענער זייט ים.
צעהן וואָכען, אַז כ׳האָב שוין קיין בריעף נישט געהאַט —
אין ים איז פערטרונקען דער בריעף.

דאָס נאַכט-לעמפּעל ברענט אַזוי ציכטיג און העל —
ס׳איזווארים ביי ליימען און ריין.
דאָס פרעמדע קינד אָטהעמט אין וויגעל ביים זייט —
מיט מיין קינד וואָס איז אין דער פרעמד?

עס מאַטערט צום שלאָפען, נור ס׳רוהט נישט דער קאָפּ —
גאָט ווייס, וואָס דאָרט איז מיט׳ן קינד.
ס׳איז אפשר פון וויגעל אראָב, זיך צוקלאַפּט,
און ס׳וויינט, נעביך, וועה איז מיר נישט.

אָט וועט זיך באלד אויפכאַפּען דאָס ביי דער זייט
און ציהען און ציהען די ברוסט...
צי איז מיר בעשעהרט נאָך צוריק, ווי אַמאָל
צו זיצען ביים אייגענעם טיש?

צו זעהן איהם ביים וואַרשטאַט געבויגען: קליפּ-קלאַפּ,
אַ וואָרט האָטש צו הערען פון איהם.
איך וואָלט דאָך איהם, דאַכט זיך, געוואַשען די פיס,
דאָס וואַסער געטרונקען פון דעם.

עס קלעפּען זיך ד׳אויגען, נור ס׳נעהמט נישט קיין שלאָף
אלץ טומעלט און שווינדעלט אין קאָפּ.
אַ שיף איז דערטרונקען געוואָרען אין ים —
מיין מזל אַוועק מיט׳ן ים.
תר״ע.

א ליעד פון א יונגער פרוי.

עס ליעגט אַ ביכעל אויפגעמישט,
איך האָב די אויגען אויסגעווישט,
נור ס׳קלעפּט זיי ווידער מיעדער שלאָף,
און וואָס איך לייען ווייס איך נישט.

וואָס קען אַ ביכעל זאָגען מיר?
איך האָב געלאָזט אַן אָפענע טהיר,
אָט קומט מען באלד אריין — און שטיל
אַ גנבה-קוש: גוט׳ן אָוונד דיר!

ס׳שטעהט אויפ׳ן וואַנד אַ שאָטען־ריעז.
איך וויים — דו קומסט, דו קומסט געוויס.
איך מיש אַ בלאַט און קוק אַריין:
ווי אומעטיג דאָס ביכעל איז!

דאָס לעמפּעל צאַנקט — עס ווערט שוין שפּעט.
עס נויגט דעם קאָפּ צום שטילען בעט.
נו זעה, ווי ווייך, ווי ווייס עס איז:
פאַר דיר האָב איך עס אויסגעבעט.

וואָס דאַרף איך דען אַן אָרט אַליין?
אין דיינע אָרעמס ווער איך קליין,
אין דיינע הענד בעהאַלט איך זיך,
אַז איך אַליין קען מיך נישט זעהן.

אַזוי ניט היימליך איז אַרום.
עס דריקט דער פינסטער קאַלט און שטום,
איך נורע זיך אין ווינקעל איין
און אומעט שוועבט אין הארצען אום.

עס טראָגט מיך אום אין טרוימען־וועלט:
בעגינען צו דורך פייכטען פעלד
שטיל געה איך ביי דיין רעכטער האַנד
צום קיהלען וואלד אין גרין געצעלט.

און בוים אויף בוים, ווי גרינע טרעפּ,
עס פלאַמט אַ שטראהל אין בלעטער־צעפּ,
און מאָרגען־זון מיט שיין בעקרוינט
צוויי נאָהנטע קעפּ, צוויי יונגע קעפּ.

דיין הייסער קוש די ליפּען ברענט.
איך כאַפּ זיך אויף און דריק די הענד —

אַ גראָהקייט שוועבט פון ערגעץ אום
און שאָטענס שפּיעלען אויף די וועגד.

און זעה — עס קומט שוין טאָג אַהער,
איך קען נישט חלומ'ען שוין מעהר,
איך וועל נישט איינשטילען מיין לייד
און וועל נישט אָבווישען די טרעהר.

איך האָב די מיעדע הענד צושפּרייט —
מוזט קומען דאָך מיט זון בעגלייט,
און אויסטרינקען מיין בענקעניש
מיט ליעבע־דורשט און ליעבע־פרייד.

עס איז שוין טאָג, עס שיינט די ערד,
ס'האָט ווער מיין בעטען נישט דערהערט,
ס'האָט ווער מיין טרוים פון טאָג און נאַכט,
מיין טאָג און נאַכט מיט וועה צושטערט...

תרע"א.

א ליעד פון אַ זעלנער

דער זייגער איז פינף, דורכ'ן מיעדיגען שלאָף
טהוט וועקען דער זעלנערשער אויסרוף: שטעה אויף!
עס רייסט מיר פון קישען דעם שכור'ין קאָפּ,
פון ווייטע חלומות דעם וועב רייסט ער אָב —
שלאָף, כלה מיין, ווייס נישט דערפון.

דער זייגער איז זיבען, פון מאָרגען־מושטיר
קום איך שוין צוריק, אַ פערבענקטער נאָך דיר,
עס גליוהערט די פינגער, עס פריהרען די פיס —
דו שלאָפסט דאָך אודאי — טו שלאָף דאָך מיר זיס,
שלאָף, כלה מיין, ווייס נישט דערפון.

דער זייגער איז צעהן. מיט דער ביקס אין דער האַנד
ביים ציעל שטעהסט דיין חתן און ציעלט זיך אין וואַנד,
דעם אטהעם פערהאַלטען, געשלאָסען דעם מויל.
דו זיצסט דאָך און קעהמסט דיינע לאָקען, ווי קויהל —
קעהם, כלה מיין, וויים נישט דערפון.

דער זייגער אין צעהן. מיט׳ן לעפעל און ברויט
אין עס-שטוב, פערשוואומען אין ריח פון קרויט
שטעהען זעלנער און קלאַפען אין בלעכענעם „באַק" —
דאָס היימישע עסען זאָל זיין דיר געשמאַק.
עס, כלה מיין, וויים נישט דערפון.

דער זייגער איז ווידער שוין זיבען. פון מיה
בעפרייט האָט דער אָוונד ביז מאָרגען גאַנץ פריה,
נאָר איצט ווערט געטריבען צום ליעדער-געזאַנג.
זינג אויך אַצינד אונזערע ליעדער פון לאַנג,
נאָר, כלה מיין, זינג נישט דערפון.

דער זייגער איז ניין. דער געלעגער איז האַרט.
כ׳האָב קוים זיך אַ ווײלע צום טראַכטען דערוואַרט —
בעצווינגט מיך דער שלאָף און צושיידט מיך מיט דיר.
דו געהסט ערשט, אודאי, ארוים צום שפּאַציר —
געה, כלה מיין, טראַכט נישט דערפון.

און אפשר דער חלום — ער ברענגט מיך צוריק
אַהין, וואו כ׳האָב וואַרטען געלאָזען מיין גליק.
און כ׳וועל האַלבער נאַכט איבערטרעטען דיין שוועל.
נאָר ניין — ס׳וועט נישט קומען דאָס גליק אַזוי שנעל.
ניין, כלה מיין, טרוים נישט דערפון.

תרע"א.

א ליעד פון א גרויסשטאדטישער.

די נאכט פאלט צו. עס צינדען זיך, ווי שטערען
וויטרינעס טויזענדער און טויזענדער לאמטערן.
עס רופט די נאכט און וועקט אין בלוט בעגעהרען
אין רויש און ליכטיגקייט פון גאס בערוישט צו ווערען—
זיי, מיידעל וואך!

די נאכט פאלט צו. ס'איז נאכט געקומען, שוועסטער.
עס שפיעלען שוין אין רעסטאראנען די ארקעסטער.
דיין ליעבסטערווארט אויף דיר, דער לוסטיגער און בעסטער,
פאר דיר אליין א גאנצע וועלט פערגעסט ער —
זיי, מיידעל וואך!

עס איז שוין נאכט. אויטאמאבילען שטעהען.
זיי וועלען יאגען אונז, דעם ווינד אין פנים וועהען
די געהער שרעקען מיט די הייזריגע געשרייען
און אין דער פינסטער וויים פערפיהרען אונז נור צווייען—
זיי, מיידעל וואך!

ס'איז נאך די נאכט, די זיסע, נים פערפלויגען.
דער וויסער וויין — ער שוימט אונז פאר די אויגען:
ביים ליעבסטען אין די ארעמס אויסגעבויגען,
די ליפען איהם, צו איהם די הענד געצויגען —
זיי, מיידעל וואך!

עס גראהט א טאג. עס שלאפען טאטע-מאמע.
עס חלומ'ט זיי — די טאכטער שלאפט מיט זיי צוזאמען.
די טאכטער וויים אבער — זי וועט עס נישט פערזאמען.
איהר פנים גליהט און איהרע אויגען פלאמען —
זי איז נאך וואך!

תרע"ג.

א ליעד פון א גרויסשטאָדטישען

דו אָרימער! וואו קענסטו דען פון זיי אנטרינען,
אַז אומעטום, וואו ס׳זאָל דיין טריט נישט קומען,
איז פול מיט זיי, זיי טומלען זיך און זומען
ווי פליגען אין אַ זומער-טאָג, און ווי די שפּינען
פערציהען זיי מיט שפּינוועב יעדען טריט,
אַז ס׳איז קיין וועג נישטאָ, קיין אויסגאנג ניט.

די הענד האָבען זיי ווייך און בויגיג, ווי די צווייגען,
די אָקסעל — ריהרעוודיג צום ברעכען זיך אַ הינטער.
די העלזער ווייס, ווי שניי אין ווייסען ווינטער,
די ליפּען אָפּען אין בעגעהרען-פולען שווייגען,
און יעדעס אויג אין שמייכעלדיגען שיין
פערנאַרט דיך אין אַ ליכט-געוועב אריין.

און ווען זיי עפענען די ליפּען אויף מיט שטילע ווערטער —
איז יעדעס וואָרט אַ פּיהל-האָרן אַ דינער צו דערטאַפּען
וואו ווייכער ס׳איז דאָס הארץ, און ציטריג אַנצוכאַפּען
מיט נעגעלעך פערהאָניגטע די שוין צעווייכטע ערטער.
און שטעכיג-ליעבליך יעדער האָרן טרעפט,
אַז ס׳ווערט אַ הארץ אין זיסיגקייט געפּלעפּט.

אנטלויף אין גאַס פון זיי, אין טומעל און געפּילדער.
איז — שפּרייזען זיי, ווי גענז בעזאַכט אויף אַלע וועגען,
און יעדע גאַנז איהר צאַרטען שנאָבעל טראָגט אנטקעגען,
און יעדער׳ס ריהר איז בויגיגער און מילדער.
זיי פאָרזיכטיג, קלייב פאָרזיכטיג דיין שטעג,
אַז נישט פערגעהסטו נאָך אַ געגנזעל אויף איהר וועג.

און אַז ביינאַכט, ביי זיך אין צימער שוין בעהאַלטען
פערמאַכסטו אַלע פענסטער-לאָדען, אַלע טהירען —

געפינען זיי אַ וועג צו דיר דורך דיין געהירן,
דורך אַלע שליסעל-לעכער, אַלע לאַדען-שפּאַלטען,
און זאָל דער טויט אַליין בעוואַכען דיינע נעכט —
זיי וועלען דיך און איהם — איך ביידען טהאָן דאָס רעכט!
תרע"ד

א ליעד פון א כלה.

זיינען געפלויגען די מיידעלשע יאָהרען,
ווי ביהנען פון בלימעל צו בלום,
האָבען דעם זאַפט פון די בלומען געזויגען
און ווידער געפלויגען: זום-זום,
פליהט, פליהט, יאָהרעלעך,
זומט, זומט, ביהנעלעך —
קלעפּט זיך אַ ביהנענשטאָק אויס,
לאַנג ווערט דאָס קליידעלע,
צייטיג דאָס מיידעלע —
ס'בויט זיך פאַר איהר שוין אַ הויז.

האָבען געפלאַטערט די מיידעלשע טרוימען
ווי שמעטערלינגס נאַכטליך אין שיין,
זיינען צום פייער געפלויגען, געבריהט זיך,
און ווידער אין פייער אַריין.
הייס גליה, מיידעל-טרוים,
פליה-ברען, שמעטערלינג —
ס'פאַנגט דיך אַ פלאַם און פערברענט,
העלער די אויגעלעך,
בלייכער די בעקעלעך —
ס'האַרץ האָט שוין ליעבע דערקענט.

זיינען געקומען די מיידעלשע ליעבעס,
ווי פריהלינגס-צייט שוואַלבען צום נעסט,

ווינטער אין שנייען פערוואָגעלט, פערפלויגען,
און זומער-צייט — ווידער צו געסט.
בליה אויף, מיידעל-הארץ,
פליה, קום, שוועבעלע —
באלד איז די נעסט שוין פערמאַכט.
איין קוש, חבר׳טעם,
ווינשט גליק, טייערע —
מ׳האָט שוין די חופה געבראַכט.

תרע״ג.

לידער פאר׳ן שפיגעל.

I

אַז מען בלייבט אַמאָל זיצען אליין
אין דער נאַכט פאר׳ן שפיגעל צו לאַנג —
קען מען אָפטמאָל אין שפיגעל דערזעהן,
אלץ, וואָס קומט נור אריין אין געדאנק.

צי פון יענער זייט וואסער דאָס לאַנד,
צי אַ שטאָדט, וואָס דיר בענקט זיך אַהין,
צי אַ מענש וואָס איז דיר נישט בעקאַנט —
ס׳איז אלץ איינס — אבי האלט עס אין זין.

אָדער ווילסטו גאָר וויסען, וואָס טהוט
דיין בעשעהרטער, וואָס שרייבט צו דיר נים —
ווייזט דער שפיגעל דיר יעדע מינוט
יעדען קעהר זיינעם, יעדווידען טריט.

און ווייסט דו נישט אליין, ווי זעהט אויס
דער, וואָס איז דיר בעשעהרט אויף דיין וועג,

פרעג דעם שפּיגעל — ער ברענגט איהם אַרויס,
מעג ער זיין, וואו די וועלט האָט אַן עק.

מעג ער זיין גאָר ווי ווייט — קוקט ער גלייך
פון׳ם גלאָז דיר אין פּנים אַריין.
און זיי זיכער. אַז אָרים צי רייך —
נאָר ער וועט שוין אַ חתן דיר זיין.

פריה צי שפּעט, מיט דער באַהן צי מיט פערד
וועט ער קומען צולויפען צו דיר.
און דאָס מזל, וואָס דיר איז בעשעהרט,
וועט ער ברענגען מיט זיך צו דיין טהיר.

II.

בלייב איך זיצען אַמאָל אין דער נאַכט
נעבען שפּיגעל אַליין און איך טראַכט:
אפשר איז מיר בעשעהרט צו דערזעהן,
וואָס עס דאַרף מיר אין לעבען געשעהן.

זעה איך — ס׳קוקט מיר פון שפּיגעל אַרויס
דאָס פערגעסענע היימישע הויז,
און אַט שפּיעל איך מיט קינדער אין זאַמד
אין׳ם גערטעל מיט ברעטער פערצאַמט.

ווייטער זעהט זיך דער גרינליכער וועג,
און דער טייך — און מיר זיצען ביים ברעג
ערגעץ ווייט מיט׳ן שכן׳ס אַ זוהן —
עס זאָל קיינער ניט וויסען דערפון.

נאָכדעם זעהט זיך די ענגשאַפט אין באַהן,
און אַ צימער — אַ שפּאַן אויף אַ שפּאַן.

ס'זוערט פארנאכט — איך פערמאך די מאשין,
און איך לאז מיך און ווייס נישט וואוהין.

און אט זעה איך א פנים א בלאס:
כ'האב איהם נעכטען בעגעגענט אין גאס.
אט א צווייטער — אקוק און פארביי,
און נאך איינער, נאך צוויי און נאך דריי.

אלע קוקען מיך אן אזוי קאלט,
און נישט קיינעם דער שפיגעל פערהאלט.
בלייב איך זיצען, מיט אויגען פערמאכט,
און אין חלום פערגעהט מיר די נאכט.

III

האט א חבר אמאל זיך פערבענקט
נאך א היימישען מענש אין דער פרעמד,
איז געזעסען, דערמאהנט, וואס געדענקט,
און די קרויזען אין שפיגעל געקעהמט.

נאך געפלוידערט א ווײַלע ביים טהיר.
גוטע נאכט! — און דאס צימער פערלאזט.
איז אוועק, נור אין שפיגעל ביי מיר
זיינע גליהענדע אויגען געלאזט.

אויגען שווארץ און נאך שווארצער די ברעם,
און דער בליק אין'ם שפיגעל-גלאז ברענט.
מוז איך לויפען, אנטלויפען פון דעם,
פון די אייגענע ענגע פיער ווענד.

ניט פערלאזען דאס בעט אין דער פריה,
נישט אין אבענד זיך לעגען אין בעט.

נישט קיין נאַכט, נישט קיין רוה נאָך דער מיה,
נור צו וואנדלען אין גאַסען ביז שפּעט.

ס׳איז אין צימער נאָך עמיצער דאָ,
שטענדיג דאָ און שפּירט נאָך מיינע טריט.
שטענדיג דאָ און איז קיינמאָל נישטאָ,
און פון קיינעם קיין וואָרט הער איך ניט.

שטענדיג דאָ און שפּירט נאָך מיינע טריט
מיט׳ן בליק, וועלכער בויערט מיך שטום,
און עס ווערען די פּים מיינע מיעד
פון׳ם וואנדלען אין גאַסען ארום.

IV

כ׳האָב געקוקט און איך האָב ניט דערזעהן,
ווי ס׳איז עפּעס מיין שפּיגעל געשעהן.
כ׳האָב דערזעהען — וואָס איז דאָ דער מעהר?
עפּעס איז שוין מיין שפּיגעל נישט דער.

ס׳איז מיין שפּיגעל געשעהן עפּעס וואָס,
וויל איך זעהען דאָס פּנים אין גלאָז —
ווערט מיין בליק מיט אַ שלייער פערשפּינט,
ווי אַן אפּעל פון אויג, וואָס איז בלינד.

ווערען האָהר אזוי טרוקען און הארב,
ווערט פערבליהט פון די באַקען די פארב,
ווערט פערווישט פון די ליפּען דאָס רויט
און פערצויגען מיט גראָהקייט די הויט.

ס׳איז דער שפּיגעל מיט פלעקען בעדעקט —
איז מיין פּנים דערפאר ווי בעפלעקט.

ס'איז צו קוקען אין פלעקען מיר שווער —
און דעריבער בעווייזט זיך א טרעהר.

כ'וואלט א נייעם געקויפט, נור וואס לויהנט?
ווערט מען דען נישט צו עלטער געוואהנט?
פעלשט ער צו — אויך דער אומגליק נישט גרויס —
כ'וויים אליין, ווי מיין פנים זעהט אויס.

ס'מאכט נישט אויס, אויב עס ווערט אמאל שווער:
אלטע פריינד מעגען זעהן אויך א טרעהר.
עס דערצעהלט נישט א פריינד, וואס ער זעהט,
און פערשטעהט שטילערהייט, און פערשטעהט.

תרע"ה.

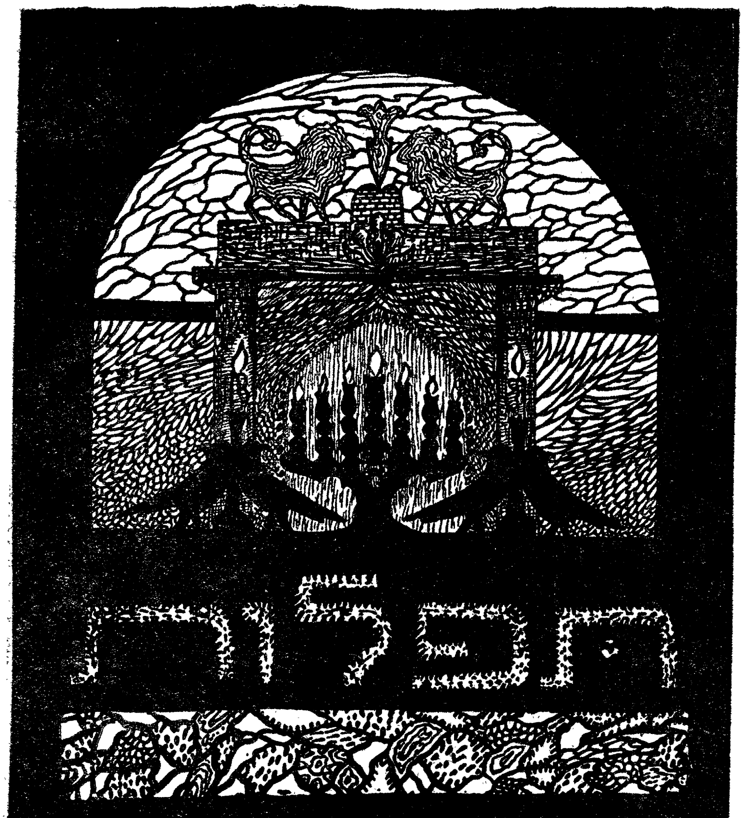
תפלות

תפילות.

א.

רבונו של עולם !
אַ פערוואָגעלטער יונגעל.
וואָס האָט בּיסלעכווייז איבּער די קינדערשע יאהרען
אויפ׳ן וועג פון׳ם חדר
בּיז׳ן עלטער פון טראַכטען
אָנגעוואָהרען די האַרציגע פרומקייט,
קום איך ערשט צו דיר, גאָט פון מיין פאָטער,
און איך בּעט:
כ׳קען נישט זיין אָהן דיר!

שרעקליך גרוים איז דיין וועלט,
און אַזוי פיעל פערצאַפּעלטע אונרוה און לייד
געהט דעם עלענדען נאָך.
אַזוי אָפט ווערט געבּויגען דער קאָפּ,
אַזוי אָפט ווערען אָפען די ליפּען,
ווי בּעהאַפטען צו ווערען צו ווערען
מיט געבּעט און פערטרויאונג.
נאָר ווען ס׳קומט שוין דיין נאָמען אויף זיי,
און מיר דאַכט, אַז אין ווערטער פערשעהמטע
וועל איך בּאלד איבּערענטפערן דיר
גאָר מיין אומעט און ציטער, —
דעמאָלט שווימט מיר פון ערגעץ אַרוים
יענע אינגעל׳שע קלוגשאַפט,
וואָס האָט מיך פון מיין טאַטען פערפרעמדט,
און איך בּלייבּ מיט׳ן וואָרט אויף די ליפּען פערשעהמט
און איך ווייס נישט פאר וועמען איך שעהם זיך.

זיי מיר מוחל, רבונו של עולם!
נאָר איך קען מיך נישט ווענדען צו דיר
אין דער וויסטקייט, וואָס ציהט זיך אונענדליך
צווישען וועלטען און פינסטערניש,
און איך קען נישט פערטרויען מיין אומעט,
דעם פערצאפּעלטען, שטילען, דערשראָקענעם,
ערגעץ וואו אין דער ווייטקייט אַריין,
וואו דו רוהסט אַן אַלמעכטיגער
אָהן געשטאַלט, אין אונענדליכקייט.

און אַצינד, ווען איך האָב מיר גענומען דעם כוח
דיר פערטרויען מיין צווייפעל אין דיך,
טהו איך עס,
ווייל איך הער נאָך די גלויביגע ווערטער
אויף די ליפּען דער מאַמעס,
אַז דיין טראָהן איז וואהרהאפטיגקייט,
אַז די שכינה איז לויטער דערבארעמדיגקייט
און דיין פיסבענקעלע — לויטער לייטזעליגקייט.
קום איך ערשט צו דיר בעטען:
אין'ם זכות פון דער מאַמען,
אין'ם זכות פון די באָבעס און זיידעס,
וואָס געבראַכט האָבען דיר הערצער טרייע,
אין דיין לייטזעליגקייט און דערבארעמדיגקייט —
לאָז מיר גלויבען אין דיר,
לאָז דיין טאַטע אין הימעל דערקענען פאַר מיר,
ווייז אַ צייכען, בעגרייפליך דעם מוח פון אינגעל,
ווי בעגרייפליך געווען איז דעם קינד
יענער דאָרן אין מדבר וואָס ברענט,
יענער ים וואָס איז טרוקען געוואָרען,
יענער שטיין וואָס האָט וואַסער געטריפט,
ווייז אַ וועג,
איבער וועלכען כ'זאָל קומען צום שוועל פון דיין הויז

און מיט קינדערשען גלויבען
זיך צוריק אנבעהעפטען אן דיר.

כ׳קען נישט זיין אהן דיר, גאט!

ב.

טאטע הארציגער!
וואו זאל איך דיך געהן זוכען
און ווי ועסטו דיין צייכען מיר געבען?

שוועבט א וואלקען אנטקעגען דער זון
אין די טיעף-בלאהע הימלען —
איז ער ווייס און מיט לופטיג-בעזילבערטע זוימען,
איז ער לייכט און ער טראגט זיך אהן ציעל
אין דער בלאהקייט און זון —
ביסטו אפשר אין וואלקען, בעשעפער?
נעהם מיך מיט מיט זיך, וואלקען,
אין דיין זוניגען וועג!

איז א פויגעל פון דרום געקומען
און אין צווייגען און גרינס
לויטער-העל זיך צוזונגען.
קלינגען טרעלען אין צווייגען און בוים
און דערצעהלען פון לענדער, פערטונקען אין ליכט,
און פון הימלען אין בלאהקייט פערזונקען,
און פון וואנדערן העל צווישען דערפער און שטעדט
פרייד צו זייהען און לוסט צו פערשפרייטען —
ביסטו אפשר דאס ליעד פון׳ם פויגעל?
לאז מיר איינפלעכטען זיך
ווי א רינג אין דער קייט פון דיין פריידיגקייט,
כ׳זאל פערקלינגען פרייהארציג און לויטער, ווי דו!

אָדער ווילסטו ערשיינען פאר מיר,
ווי אַ העלד פון פאַרצייטען,
וואָס טהוט געהן מיט אַ גלויביגען חיל
איבער לענדער, מדינות און פעלקער,
און עס פאַלען די לענדער און קניהען פאר איהם,
און מיט ליפּען פון ווייסע און זויבערע טעכטער,
וועלכע קומען אַנטקעגען,
בעטען זיי אַנבעהאַפטען צו ווערען צו איהם
און געפיהרט אויף זיין וועג
פון בעשטראהלטקייט און רוהם.
מאַך מיך געהן מיט די וועגען פון דיינע חילות
און געניסען פון שיין ארום דיר!

אָדער קום אין געשטאַלט פון אַ גראָה-אַלטען מאַן
מיט אַ שטערען אַ ווייסען און טיעפע פער׳חלומ׳טע ווינקלען,
וואָס זאָל אויפהויבען לאַנגזאַם די צאַפּלענדע פינגער
און מיך לערנען
פון די וויסטע מדבריות, פון די תהום-ווייטע שטערען,
פון אונענדליכען תהו-ובהו,
און מיין קינדישען מוח בעלויכטען
מיט אַ שיין פון דיין גרויסקייט און אייביגקייט —
ווייל איך ווייס גשט, איך קען נישט דיין וועלט
און איך קען דיך נישט ליעבען, מיין גאָט.

טאַטע הארציגער!
ווי און ווער וועט עס זיין,
וואָס וועט קומען און ברענגען דעם צייכען פון דיר,
און די בשורה ענטפּלעקען,
אַז דו האָסט מיר דעם וועג צו דיין ליעבע
געעפענט?

ג.

זאָל איך גלויבען, אַז דאָס איז דער צייכען פון דיר?

ס׳האָבען אויגען, צוויי אויגען מיין האַרץ אָנגעריהרט,
און דער אומעט אין מיר איז צוגאַנגען,
ווי דער נעבעל אין העלען פריהמאָרגען.
בין איך זיי נאָכגעגאַנגען
צווישען טומעל און גאַס,
ווי אַנידערצופאַלען פאַר זיי,
און דער נאָמען פון דיר
איז נישט ווילענדיג מיר אויף די ליפען געקומען,
און כ׳האָב שטיל אין׳ם טומעל גערופען צו דיר.
ביסט עס דו אין די אויגען, בעשעפער?

אויב ס׳איז וואהר,
אויב די ליעבע צו דיינע פערוואָגעלטע קינדער
איז געגליכען צו זייערע אַנגסטען,
ווען זיי גאַרען צו דיר, —
טהו איך בעטען מיט פאָרכט:
שיק צו מיר יענע אויגען,
קום דורך זיי און בעהעפט דיך צו מיר.

ווייסט דאָך וועך, ווייסט דאָך וואו זי איז, פאָטער:
ווייסט דאָך דו, וואָס דיר זיינען בעוואוסט
די פערטרונקענע אינזלען פון ים,
וואָס דיר זיינען בעקאַנט
אַלע וויימע בעהעלטענישען אויף דער ערד,
וואָס ״יין בליק דרינגט אריין
אין די טיעפסטע פערבאָרגענישען פון די מענשען, —
ווייסט דאָך, ווען איך זוך —
קום און לאָז דיך בעווייזען פאר מיר.

ווי אַן אַבגעשוואַכט קינד,
וואָס בעהעפט זיך מיט צאַפּלענדע הענטלעך
אָן דער ברוסט פון זיין מוטער
זי צו זויגען מיט גיעריגע ליפּען
וועל איך צופאַלען דורשטיג צו דיר,
און מיט יעדווידען גליעד וועל איך זויגען דעם זאַפט
פון דערפרישונג און לעבען.
וועל איך אָטהעמען אויף דיר מיט מיין ברומענדען קוואַל
פון פערצאַפּעלטער בענקשאַפט,
אַז צונויפגיסען זיך זאָלען זיי
און צונויפפלאָנטערן און פערקניפּלען,
מיין פערצאַפּעלטע בענקשאַפט צו דיר
און דיין ליעבע צו מיר,
אַז אין ביידענס נשמה,
אין דער ליעבע-נשמה,
זאָל דיין קינד נישט דערקענען, וואו דיינע איז דאָ,
און דו, גאָט, נישט דערקענען, וואו מיינע איז דאָ

און ערשט דעמאָלט,
ווען אין ליעבע פערקניפּט,
וועל איך דיך בלינדערהייד כאָטש דערשפּירען,
וועל איך ווייטער אויך בלינד
קענען געהן, קענען וואַגלען און זוכען
דעם, וואָס איך האָב שוין איינמאָל דערקענט,
ביז איך וועל מיך דערשלאָגען צו דיר.

שיק צו מיר יענע אויגען, בעשעפער!

ד.

ביזט געקומען צו מיר —
קעהר נישט אָב דיין געזיכט, בלייב מיט מיר.

ווען דו האָסט זיך צום ערשטען דערנעהנטערט צו מיר —
כ׳ווייס נישט וואָס איך דאמאָלס דערפיהלט.
נאָר אַזוי מוז אויך פיהלען אַ בלינדער,
וואָס איז אייביג אין פינסטער געזעסען,
און זיין אויג הויבט אָן שפירען אַ שיין.
און ווען כ׳האָב שוין די אויגען געקושט,
האָב איך נאָך זייער בליק נישט בעגריפען,
און ווען כ׳האָב שוין די ארעמס געבויגען אַרום דיינע אַקסעל,
האָב איך נאָך נישט געוואוסט,
וואָס איז דאָס פאַר אַ שיין אַרום דיר.
און ווען כ׳האָב שוין דיין כח געפיהלט,
האָב איך אַלץ נאָך געטאַפּט בלינדערהייד
צו דיין ליעבע דעם וועג.
נור געשטאַנען ביסטו איבער מיר
אַ פערשלאָסענע רעטעניש,
ווי אַ שומר אַ טרייער, וואָס היט נאַכט און טאָג,
ביז איך האָב זיך דערמאָהנט,
ווער עס האָט דיר געוויזען דעם וועג צו מיין אונרוה.

אַזוי טיעף, אונבעגרייפליך אַזוי איז דיין בליק,
אַז ער שרעקט מיט׳ן שרעק
פון די וויסטע אונענדליכקייטען —
איז עס דען נישט אַ טראָפּען פון זיי?
און די נאַכט, וועלכע הויערט אין לאָקען פון האָהר —
איז עס דען נישט אַ שפור פון דער נאַכט,
וואָס מיט סודות און תענוג בעקליידט האָט די וועלט?
און די שיין, וואָס איך שפיר אַרום דיר —
איז עס דען נישט די שיין פון בעגינען,
וועלכער קומט אין געהיים
און פערזייהט נייעס לעבען און פרייד?
און אַליין דו —

ביסטו דען נישט אַ צייכען, אַ וואונדער פון איהם,
וועלכען איך האָב די זכיה געהאַט צו דערקענען?
דו — מיין הייליגע זעהונג,
לאָז מיר פאַלען און קניהען פאַר דיר!

און איך האָב דיך דערקענט
און בין נידערגעפאלען פאר דיר.
ס'איז דער נאָמען, דאָס הייליגע וואָרט,
אויף די ליפען געקומען
און געקומען דער וואונדער.
כ'האָב די וועלט אין איהר בליהען און פארבען דערזעהן,
ווי אַ צעלט געוועלבטען.
כ'האָב דאָס שרייען פון ווינד,
און דאָס פאלען פון שטיין
און געברום פון די בוימער,
און דאָס קלינגען פון פויגעל דערפיהלט,
ווי דאָס ליעד,
וואָס דאַרף זינגענדיג מאַכען דעם צעלט.
כ'האָב די הימלען דערזעהן,
אין אַ בלאָהקייט געוועלבטע,
ווי זיי ציהען זיך העכער און העכער אריבער דעם צעלט.
כ'האָב אין בלאָהליכער הויך,
אויפ'ן זיבענטען הימעל אַ טראָהן אויפגעשטעלט
פאר'ן האר פון דער וועלט.
כ'האָב דעם רעש דערהערט
פון די פלאמענדע חיות-הקדש און העלע אופנים
מיט די טויזענדער אויגען,
ווי אַ ברומען פון וואסערן פיעלע,
כ'האָב אין רוישען און ברומען דאָס זינגען פערנומען
פון די שרפים און ווייסע מלאכים, וואָס היטען דעם טראָהן,
גלייך מיט זיי האָב איך קדוש אויסרופען געוואָלט — —

נור ס׳האָט עפּעס מיין שטימע פערפלייצט,
און אויף דר׳ערד, אויף די קניה,
בין איך ליגען געבליבען
און געוויינט און געוויינט.
ווי אַ יתום, אַ וואגלער,
וואָס האָט ווידער זיין טאַטען בעקומען.

און אויף דר׳ערד, אויף די קניה
וויין איך איצט: טאַטע מיינער!
זעה, מיין האַנד איז פאר דיר,
ווי אַ שטרוי אויפ׳ן ווינד.
זעה מיין אָטהעם פערשטיקט,
זעה דאָס הארץ מיט׳ן אומעט פערפולט.
זעה — איך בין דאָך נישט מעהר
ווי קינד, אַ פערשטויסענס,
אויף דער ערד, וועלכע דו האָסט בעשאפען,
און איך בעט דיך:
קעהר נישט אָב דיין געזיכט!

ה.

קומען אָן די מינוטען,
ווען טאָג-טעגליכע אָרימע זאָרגען,
ווי די מחנות פון פליגען, פערזאמלען זיך, זומען,
און פערזומען מיין זינען, —
קומען אָן די מינוטען,
ווען דערשראָקען און שוואך
זעה איך זיך, ווי אַ פליג איינגעפּלאָנטערט
אין אַ נעץ פון געדיכטע און גיפטיגע שפינוועבס,
און איך פלאָנטער זיך, פלאָנטער זיך, הילפלאָז, —
קומען אָן די מינוטען,
ווען די קראנקהייט פון ערד, ווען די גראָהקייט פון הימעל,

ווען די שוואכקייט פון מענשען און לעבען
וויקעלט מיך, ווי א נעבעל ארום
און איך בלייב מיט'ן יאוש דערוואָרגען
אָהן א טריט, אָהן א ריהר, —
דעמאָלט זיי מיט מיר,
נעהם מיך אָן ביי דער האַנד,
זאָג דעם שפרוך, וואָס פערטרייבט פון'ם אויג
אַלע וויסט-גראָהע זעהענישען,
און ביים האַנד געבען דיר לאז מיר געהן.

זעה אַליין:
ווי א שפענדעל אין שטעהענדע וואסערן —
אַזוי שווימט מיין געדאנק אין פערגעסענעם טייך
פון מיין יונגעל'שען נאָגען און בענקען.
און אין דיר הער איך קוואלען צו מורמלען
און צו פינקלען אין שיין פון דער זון.
זאָל דאָס פינקלענדע שטראָמען
דעם פערגעסענעם וואסער בעלעבען,
און אין העלקייט און שיין
גלייך מיט דיר וועל איך יאגען דעם שטראהל וואָס פערגעהט
און קומט ווידער און אייביג צוריק.

און מיין וועהטאָג און לייד
זיינען מעהר נישט, ווי שאָטענס און שטויב,
וואָס א וואַלקען, א אָוועגד, א ווינד און א פראָסט
לאָזט קיין זכר נישט איבער פון זיי.
און אין דיר,
הינטער שאָטענס וואָס שווינדען אריבער דעם שטערען,
ליגט פערבאָרגען דער וועהטאָג פון יענער,
וואָס איהר ערשטע און אייביגע זינד האָט אויף אייביג
זי און איהם פון גן-עדן פעריאָגט.

האָט מען מיך, גלייך מיט דיר דאָך פערטריבען,
פאַר דיין זינד און פאַר מיינער, —
לאָז מיך רוהען אין שאָטען פון שמערץ
און מיט דיר צו דער אויסלייזונג וואָגלען.

לאָז מיט דיר צו דער אויסלייזונג וואָגלען —
אפשר קומט מען צו איהר!
האָט דאָך גאָט ערד, ווי הימעל, בעשאַפען,
טאָג, ווי נאַכט, און די זינד, ווי דאָס שווייגען געבויגען,
אויף דער ערד, אין דער נאַכט, דורך דער אייביגער זינד
האָט ער אפשר פערבאָרגען דעם וועג
צו דער ש־ין פון דער אייביגקייט.
וואָס די זינד האָט פערטריבען פון איהר,
אין דער נאַכט, אין דער זינד,
אויפגעצאַפּעלט פון בענקען, פון ליעבע און שרעק,
פרעג מיין בלוט פאַר אַן אנהויב פון אייביגקייט —
אפשר איז דאָס דער וועג,
וועלכען ער האָט פאַר אונז אויסדערוועהלט
און אויף איהם דיך געשיקט
מיך צו פיהרען צו איהם.
אפשר איז עס דער וועג.

ו.

זאָל די לאַסט נים זיין שווער.
זאָלען מיינע פערלאַנגען אין שרעקען און ציטער,
נישט פערצאָמען דיין וועג צו מיין אונרוה.

יא, ס'איז וואהר:
איך בין שוואך און פערצאַפּעלט,
ווי אַ הערבסטיגע בלאַט אויף אַ צווייגעל
אונטער הערשאַפט פון ווינטען.

איז מיין ווילען און בענקען.
איך בין קליין:
ס׳האָבען ווילדע בעגעהרען,
ווי מכשפות אין רינג זיך צוטאַנצט ארום מיר,
און צובלאָזען מיין יעטוידער וואָרט
מיט אַ שעלמישען לאַכען.
איך בין שלעכט:
ווי דער מוק אין דעם מארך פון דעם רשע,
האָט דאָס שלעכטס פון דער ערד
אין מיין מארך זיך אַ נעסט אויסגעבויערט
און עס בויערט צו שלעכטס.
אָבער מיינס איז דאָך דאָס,
אָבער מיינס — און פון דיר —
אַל דאָס שלעכטס, אלס די קליינקייט און ציטער,
און אויב דו וועסט נישט קומען צו מיר, —
ווער וועט קומען?

טאַטע — פאָטער!
נידערסטו דאָך אָראָב יעדע נאַכט
אויף די חורבות פון אַלטען צושמעטערטען הויז,
וואָס איז דיר פאר אַ וואָהנונג בעשאַפען געוואָרען,
און דו וויינסט אויף זיין חורבן,
אַז דיין טרעהר זאָל איהם אויפריכטונג ברענגען.
כ׳בין דאָך אויך נור בעשאַפען
פאר אַ וואָהנונג פאר דיר —
פאר וואָס קומסטו נישט, פאָטער,
מיט דיין וועהטאָג און טרעהר?

כ׳בין דאָך אויך פאר אַ וואָהנונג בעשאַפען פאר דיר!
איבער דורות און דורות
איז אין מיר דיר אַ טעמפעל געוואָרען געבויט,
און אַ קדשי-קדשים אין איהם,

אַז נור איינמאָל, גערייניגט, געלייטערט און ווייס,
זאָל איך קענען בעטרעטען זיין שוועל
און ביים נאָמען דיך רופען.
און אַצינד, ווען איך ווייז דיר די חורבות פון איהם,
וואו עס נעסטען, ווי ס׳נעסטען שאַקאַלען,
אַלע זינד, אַל דאָס שלעכטס, אַל די בייזקייט פון דר׳ערד,
און איך בעט זיך תחנונים,
אַז איך קען נישט אַליין
מיט די שוואכע, פערצאַפּעלטע, זינדיגע הענד
זיינע װענד װידערבױען, —
דאַן זאָלסט דו אויף זיך נעהמען דעם יאָך,
און אַראָבבויגענדיג דיין פלאם-ווארפענדען קאָפּ
און די שכינה פערשאָטענענדיג,
זיך פערטונקלען אין שלייער פון אַנגסטען און פּיין
און מיט אַש אויפ׳ן קאָפּ
גלייך מיט מיר שטעהן און בעטען.

ווי איך שטעה און איך בעט
ביי דער איינציגער חרוב׳ער וואנד,
וואָס איז מיר נאָך געבליבען אַ אָנהאַלט אין דיר —
שטעה מיט מיר, בעט מיט מיר —
ביז מיין שטערען וועט ליכטיג ערשיינען,
ביז ס׳וועט אויפגעהן מיין לויטערע זון,
ביז איך וועל אין דיר אויפגעריכט ווערען,
און צוריק, ווי אַ מאָל,
וועל איך קענען געלייטערט און ווייס,
ווידער קומען בעטרעטען דיין שוועל
און ביים נאָמען דיך רופען.

קראנק און קליין בין איך, פאָטער!
אויב נישט דו,

אויב נישט די, וואָס דו האָסט מיר געשיקט —
ווער דען קען מיר די אויסלייזונג ברענגען ?

ז.

קראַנק און קליין בין איך, פאָטער !
כ׳ווייס נישט ווי :
צי דאָס איז מיר בירושה פון טאַטען געקומען
און פון דורות און דורות
צי דאָס איז נור די שוואַכקייט פון דור,
וואָס האָט מיך אויפגעצויגען
אָדער בלויז נור מיין אייגענער וועהטאָג —
כ׳ווייס נישט ווי —
נאָר אויב כ׳האָב דיך שוין איינמאָל דערקענט
און געפונען דעם וועג צו דיר, —
קעהר נישט אָב דיין געזיכט !

און אויב כ׳וועל נישט פערמאָגען
דיינע וואונדער פערבאָרגען,
אויב כ׳וועל געהן איבער גאַסען און הייזער
און צוטראָגען דיין הייליגע ליעבע,
אַז פערטונקעלט, פערשוואַרצט זאָל זי ווערען,
אויב איך וועל מיט דיין זויבערען ווייסען געשאַנק
קליין און גרויסע בעטהיילען
און אין יעדער מינוט
נייע געטער און אָבגעטער שאַפען פאַר זיך —
איז עס דאָך נור די קראַנקהייט פון דורות,
צי פון דור —
קעהר נישט אָב דיין געזיכט !

עפען אויף דיינע שטראָמען פון וואונדער!
זאָלען קיינמאָל פערטריקענט נישט ווערען
דיינע קוואַלען פון סודות,
וואָס דו האָסט אין מיין אויג אויפגעעפענט,
עפען ווידער די שטראָמען,
אַז דיין געטליכען פונק זאָל איך טראָגען
אייביג, אייביג פערהוילען פאַר מענשליכע אויגען,
אַז איך זאָל דיין געבאָט אייביג פאָלגען,
זיין, ווי דו, איין און איינציג,
און דיך טראָגען אין הארצען
איין און איינציג —
ביז איך וועל מיך בעפרייען און קומען צו דיר.

ביסט געקומען צו מיר —
קעהר נישט אָב דיין געזיכט!
בלייב מיט מיר!

תרס"ח.

אומעטיג איז דיר? די אויגן געעפענט,
אין טונקעלען הימעל פערקוקט זיך, פערטראכט.
אומעטיג איז דיר? וואס זוכסטו אין הימעל?
וואלקען אויף וואלקען — א טרויער דארט זעהסטו?
גיב מיר דיין האנד — וואס, א שרעק אין די וואלקען?
ציטער נישט, ציטער נישט, פארכט נישט פאר זיי.
נעהנטער צו מיר — כ'וועל דיר עפעס פערצעהלען.
ס'ציהט זיך א סוד פון דער ערד צו די וואלקען,
ס'ציהט זיך א סוד, א רחמנות-געבעט:
—טריף אויף מיר, וואלקען, איך וויל ווערען פרוכטבאר!..
פיהלסטו איהם, פיהלסטו דעם סוד פון דער ערד?
ס'האט איהם געבוירען א שטיל-שטארקער גאט —
גלויבסט אין איהם? ענטפער מיר, רוים עס מיר איין.
גלויבסטו אין איהם?

איך? דו אליין האסט מיך גלויבען געמאכט.
טרויעריג-העל איז דיין ליעבענדער בליק.
שרעק ליעגט אין איהם — דאך עס ציהט דיך צו מיר,
פול איז ער ליידען — דאך קומסטו צו מיר —
סוד איז אין איהם, גאט איז אין איהם.
דו האסט מיר, שטילע, דעם גלויבען געגעבען —
זאל איך איהם זעהן אויך אין דיין בליק זיך וועבען.
איך? איך בין מיעד, איך בין קראנק פון'ם גלויבען.
ס'מאכען זיך צו מיינע אויגען פער'שכור'ט,
ס'יאגט איבער מיר און ס'בעפליסט מיך א היץ,
שווער קלאפט דאס הארץ און פערשטיקט מיר דעם אטעם —
איז עס נישט גאט, וואס בעוועגט זיך אין מיר?
כ'הער זיינע ווערטער — דאס לעכצען צו דיר,

ס׳קלאפּען די שלייפען אין קאָפּ פון פערטרינקונג,
קלאַפּען פון זינקען אין איהם.

מיעד בין איך, שוואך און פון היילינקייט שכור.
קום צו מיר נעהענטער, נעהם מיך אָרום.
זעה, ווי דו ציטערסט — דער גלויבען דאָס ציטערט,
טיעף, אָבגעהאקט איז דיין צאפּלענדער אטעם,
הויך און אין אימפּעט בעוועגט זיך די ברוסט —
דאָס איז דער גלויבען... פערמאַך דיינע אויגען,
מאַך דיינע אויגען צו, קוש מיך און האַלז מיך,
קוש אָהן אַ זינען, זאָל קלאַפּען די ברוסט:
ס׳קומט שוין, עס קומט שוין, עס קומט שוין צו אונז.
הערסט, ווי עס גיסט דאָרט פון דרויסען דער רעגען?
ס׳קען נישט דער וואָלקען זיין בענקשאַפט דערשטיקען,
פרוכטבאַר מוז ווערען די טרוקענע ערד:
גאָט וויל אַזוי.

גאָט וויל אַזוי, דער אַלמעכטיגער הייסט —
אטהעמט און לעבט מיט זיין ווילען די וועלט.
ער האָט אַ בענקשאַפט פערזייהט אין דער וועלט —
מורמעלט און זינגט אַלץ, וואָס לעבט אין אַ בענקשאַפט.
דריקען זיך הערצער און קערפּער צוזאמען,
ווילען זיך וועלדער צום הימעל דערציהען,
לעכצעט די ערד צו די טראָפּענס פון וואָלקען,
רייסט זיך דער ים פון די שטיינערנע ברעגעס,
רוישען און ברומען די שוימענדע חוואַליעס —
ער האָט אַ בענקשאַפט פערזייהט אין דער וועלט,
אטהעמט די וועלט מיט זיין ווילען און בענקשאַפט.
האַלזען דיך, הייסט ער מיר, האַלזען דיך, שטיקען,
שטיקען אין קרעמפּפיג פערצאַפּעלטע אָרעמס.

אויסזויגען ס׳בלוט פון די זאפטיגע ליפען,
אויסקושען, הייסט ער, די ווייסקייט פון האלז,
פאלען דיר, הייסט ער, פאר מיר.

ציטערסטו? צאפּעלסטו? צאפּעל און ציטער!
הערסט, ווי עס רוישט און עס ליארעמט דער רעגען,
ס׳בליצט און עס דונערט... די ערד מיט׳ן וואלקען
זיינען אין ליעבע צוזאמענגעצויגען.
ער איז געקומען, געקומען, געקומען
לעבען ארויסרופען, לעבען פון לעבען.
ס׳פלאמט אין די בלוטען דער פייער פון דר׳ערד,
ס׳אטהעמט די ברוסט מיט׳ן אטהעם פון דר׳ערד —
ציטערסטו, צאפּעלסטו — הייליג דער ציטער!
צארט איז דיין לייב — ס׳איז א בלום פאר׳ן טראהן,
ווייס איז דיין ברוסט — א מתנה א ווייסע,
ריינע קרבנות פאר גאט.

סאמעטען-ווייך איז דיין ווייס-קלאהרער האלז,
שמעקעדיג-פריש איז דיין קינדערשע ברוסט
און ווי עס בויגט זיך דער קערפּער — א שלאנג!
הייליג און שעהן ביסטו, הייליג און ווייס —
גלויב אין מיר, ווייסער און הייליגער קרבן,
גלויב אין מיר, גלויב אין מיר, גלויב אין׳ם שעפער.
גרויס איז ער, ווילד איז ער, הייליגע מאכט —
גלויב, מיין געבענשטער, מיין הייליגער קרבן,
גלויב אין מיר, גלויב אין מיר, גלויב אין׳ם שעפער.
אייביג און ווילד איז ער — אייביג בין איך —

— — — — — — — — — — — — —

קדוש, קדוש, קדוש...

תרס״ז.

א בריעף

דו שרייבסט מיר — דו ווייסט, אז איך ליעב דיך נישט מעהר.
איך פיהל אין די ווערטער זיך פייכטען די טרעהר.
וואָס האָט מיך, דעם ווייכען, נישט איינמאָל געריהרט,
נישט איינמאָל אין אייגענעם פיהלען פערפיהרט.
עס ציהט מיך אויך איצט דיינע טרעהרען צו ווישען
מיט בלאָנדזשענדע ליפּען און בלאָנדזשענדע קושען, —
גאָר פיהל נישט מיין קושען און הער נישט מיין טרייסט —
ס׳איז אמת — איך ליעב נישט... און וויס, אויב דו ווייסט.

ניין, קוק נישט אזוי — ס׳איז נישט דאָס, וואָס דיר דאַכט...
עס איז נישט מיין ליעבע אוועק מיט דער נאַכט,
דו האָסט נישט צו זאַט געמאַכט מיינע פערלאַנגען,
איך בין ביי קיין צווייטער אין נעץ נישט געפאַנגען —
נישט דו, נישט די צווייטע, נישט די, וואָס פאַר דיר,
האָט אָפען געמאַכט פון גן-עדן די טהיר
פאַר דעם, וואָס האָט גלוסטענד אין דורשט ניר געברענט,
און קיינמאָל דאָס גליקליכע זינקען געקענט.

איך ליעב נישט, און זאָל נישט זיין שמערצליך דיין טרעהר,
און זאָל דיר נישט באַנג טהון: נישט איך בין עס דער,
צו וועמען דו האָסט אין חלומות פון גליק
דעם פליסטער פון מיידעלשע ליפּען געשיקט,
נישט דער האָט בעצוואונגען דיין אומעט און לייד —
כ׳בין פרעמד דיין געליעבטען, דיין חלום איז וויט.

דו האָסט זיך פון פרעמדע לעגענדען אַרויס
אַ ריטער געדופען — פון ליעבע די רויז
זאָל ער דיר דערלאַנגען מיט ריטערשען נויג.

און איז איהם נישט מילד נאָך געוועזען דיין אויג,
דאַן האָט ער, פערזונקען אין דורשטעניש גלוט,
געלאָזען צו טריפען פון הארצען דאָס בלוט
די טראָפּענס מיט זיידענס פון ליעבע פערקניפּט, —
אַ האַלז-באַנד פון קרעלען פאר דער, וואָס ער ליעבט.

און בליציגען אווענד און נאַכטליך ביי שטערען
דעם פענסטער פערהאַנגען — און ס׳האָט זיך דער הערען
געדאכט: סטרונעס ציטערן אונטען אין הויף,
עס ציטערן פינגער, וואָס בלאַנדזשען דערויף,
און בלייך איז דאָס פּנים פון יונגען, וואָס שפּיעלט,
אין שאָטענס פון בוימער און ליידען פערהילט.
ער ווערט אַזוי בלייבען און וואַרטען די נאַכט.
דיין פאַרהאַנג פערהאַנגען, דאָס פענסטער פערמאַכט,
און שטיל מיט׳ן טאָג, ווען ס׳וועט וועקען דאָס ליכט,
וועסטו איהם שוין וועלען בעווייזען ס׳געזיכט,
נור ער וועט אַ בלייכער און שמאַכטענדער שטעהן
און קושען פון מויער דעם גראָהליכען שטיין.

און אפשר, ווען ס׳האָט זיך פון מיידעל-פערלאַנג
מיט קינדערשער דרייסטקייט געוועקט דיין געדאַנק,
האָסטו זיך געזעהען געבויגען ביי דר׳ערד,
עס ציטערט דיין בליק און דאָס אויער — עס הערט —
אַ בלוטענדער גוס׳עט ביים זוים פון דיין קלייד
און זעגענט דיך, לעכצענד, מיט שמאַכטענדע רייד:
— „פון וועגען דיין נאָמען אוועק אין׳ם שלאַכט,
אין פייער פון דיר, פון מיין גלויבען, געטראַכט,
און שטאַרב איך פאַר דיר, איז ערפילט מיין בעגעהר“ —
עס קלייבט אין דיין אויג זיך אַ גליקליכע טרעהר,
דו פאַלסט צו׳ם טויטען צו קושען זיין האַנד
און ס׳זאַפּט איין די גליקליכע טרעהרען דער זאַמד.

אזוי איז געווען דיין געליעבטער אין טרוים
פון פרעמדע און ווייטע לעגענדען. דער שוים
פון ברויזענדער יוגענד האָט די אויגען פערבלענדט:
אַ ריטער האָסטו אין מיין שטימע דערקענט,
אין בלאַנדזשענדע בליקען — פון בענקשאַפט דעם זינגער,
און ציטער פון סטרונעס אין בויג פון די פינגער.
האָסט טרוימענד פערשלאָסען די אויגען, און מיך
אין מאַנטעל פון סאַמעט און זיידענע שיך,
אין ריטערשע זאָקען און לאָקען בעציערט...
נאָר ס'האָט דיך די בלינדקייט פון יוגענד פערפיהרט.
דיין טרוים איז צורונען — בלויז איינציגע פעדים
פון איהם טהוען הענגען אויף שלעסער, וואו שדים,
אין שכנות פון אַלטע פּאַרטרעטען און שטויב
פערזאמלען זיך נאַכטליך צו זינגען אַ לויב
און טאַנצען אַ ווילדען, אַ שדים'שען טאַנץ
דעם טייוועל, וואָס האָט זיי אין פאַקעלען-גלאַנץ
פון שייטערס געלערענט דעם שפּיעל פון געוועהר...
ביי דיר אָבער פייכט זיך אין שטימע אַ טרעהר.

ווייל מיך, אויב גערופען האָסטו פון דער צייט
פון ריטער-געפעכטען און בלוטיגען שטרייט,
אויב זעהען האָסטו מיך אין שלעסער געוואָלט,
איז נישט צווישען בלאנקענדע זיילען אין גאָלד
און שווערדען געשליפטע, וואָס בלאנקען נאָך העלער, —
נאָר נידריגער, טיעפער, אין קעלער, אין קעלער,
וואָס ס'האָבען זיך שטיינער פון אָטהעם געפייכט,
און אויגען, נור אויגען אין פינסטער געלייכט.

יאָ, ס'פלעגט יעדער שלאָס אויף אַ קעלער זיך הויבען,
מ'האָט גאָפלען געגליהט ביי די קוימענס פון אויבען,
די אָקסען געשטאָפּטע פאר געסט צו דערלאנגען —
און אונטען, אין קעלער, געגליהט האָט מען צוואנגען.

פון אויבען די שטוהלען מיט זיידען-געזעסען —
און צוואנג-שטוהלען אונטען, די גליעדער צו פרעסען.
פון אויבען שווערד-קרייצען די פענסטער צעווישען —
און אונטען פערמויערטע רינגען אין נישען.
און האט מען דארט אויבען די שווערדען געשליפט,
און האט מען דארט אויבען די תאוות געשליפט.
אין זיידענם געציערט זיך צום ריטער-געפעכט
און קלאנגען געקליבען צום ליעבע-געפעכט —
האט נאכט, א פערצאגטע, געשטיקט אין דער נידער,
ס׳האט טויט-שרעק געזויגען די ביינינע גליעדער.
ס׳האט פינסטער פערשטיינערט דאס נאקעטע לייב
און שאטענס געלאזען פון מאן און פון ווייב.
און האט מען דארט אויבען, ביי ליעדער און וויין,
דעם זיעגער בעגלייט אין די אלקערס אריין,
וואו ס׳האט די בעזיעגטע מיט אויגען אראב
איהר ליעבע און שוים איהם געגרייט פאר א גאב —
האט אונטען דער פינסטער מיט פייכקייט געקלאגט,
און לעצטער בעגינען האט ערגעץ געטאגט
פאר יענע, וואס האבען אין שטיינער פערשטיקט,
מיט זיך זייער ליעבע צום הימעל געשיקט.

אויב זוכען און וועלען געפינען — איז דארט,
אין קעלער געוועזען מיין ריטעריש ארט.
דארט האב איך געלערענט צו ליעבען אין לייד
און בלוטס-טראפען קלייבען אין ריטערשען שטריים,
א טראפען — א טייערער שטיין צו בעקרוינען
דעם קאפ פון מיין ליעבע. דארט האב איך דאס שטוינען
דערקענט אין׳ם ווארטען דורך טויט-שווארצע נעכט,
און שטייפען די גליעדער צום ריטער-געפעכט,
דארט האט עס אין שטראמען פון יאמער-געוויטער

אין הארצען פערבענקטען געצונדען דעם ציטער
פון ליעבע-געזאנגען און לעכצעניש-תפלות,
דארט האט אין דער נאכט, אין דער לעצטער, א שמילעס
געבעט נור דער שטיין, דער פערצאגטער פערנומען.
און ווען ס'איז דער לעצטער בעגינען געקומען,
מען זאל מיך צום טראהן פון מיין ליעבע בעגלייטען —
דאן האבען מיך וועהען געפיהרט שטאט טראמפייטען,
עס האבען, שטאט פויקען, די פויסטען פערדארטע
א ודוי געקלאפט אויף די ברוסטען, די הארטע,
און, טריי איהר שליח זיך איבערגעגעבען,
האב איך איהר דאס לעצטע געשאנקען — מיין לעבען. —

אזוי האב איך ליעבען געלערענט אין לייד,
אזוי האב איך פאלען געלערענט אין שטרייט.
און זאג איך דיר איצטער: איך ליעב דיך נישט, פרוי!
דאן זאלסטו פערשטעהען די ווערטער אזוי,
ווי ס'וואלט דיך געארעמט מיין בייניגע האנד
דארט אונטען, אין פינסטערער פייכטקייט פון וואנד,
ווי מיר וואלטען ביידע, אין פינסטער פערשפארט,
עס אנזאג פון לעצטען בעגינען דערווארט...

נאר קענסטו מיין ליעבע נישט ליעבען — וויש אב
די טרעהר פון דיין אויג, ריים דעם אומעט אראב,
און זאל זיך דיר טרוימען: א שלאס אויף א בארג,
זיין טהורעם איז הויך און דער וועכטער איז שטארק,
און הויך אויפ'ן טהורעם איז אפען א טהיר —
א עלענדער ווארט דיין געליעבטער אויף דיר. — — —

תרע"א.

קניהענדיג

I

דער גאָלדענער טייך פון האהר און דורכזיכטיגע כוואַליעס
צופליסט זיך נאָך אַריבער דעם געלעגער־ראנד,
נאָך לויטערט זיך די רונדיגקייט פון אָבגעדעקטען אַקסעל,
דער בויג פון האַלז און אויסגעשטרעקטע האַנד.
נאָך גליהט זיין קוש אויף די בעטהויטע ליפּען
און אין די אויגען אָפענע די העלע בלאָהקייט גליהט —
נאָר איינגעבויגען ביים צופוסענס פון געלעגער
אַ ציטערדיגער פאַלט ער און ער קניהט.

ער פאַלט פאַר איהר און קניהט. נור איהרע ליפּען בעטען:
— פאַר דיר איז אַלץ אין מיר, און אַלץ צו דיר בעגעהרט.
מיין האַלז אָהן דיר איז איינזאַם, עלענדע די אַקסעל,
און אָרעמס מאָהנען דיך — פון דיר צו זיין פערצעהרט,
פון דיר בעצוואונגען זיין, צו נישט ווערען און אויסגעהן,
און אויסגעהן אין דיין גלוט בעגעהרט מיין יעדער גליעד —
פאַר וואָס פערלאָזטו מיך? — — — — די ליפּען איהרע בעטען,
נאָר ער פערציטערט איהר צופוסענס קניהט.

— פאַר וואָס פערלאָזטו מיך? איין איינציג מאָל נאָך ברענען,
און אין די הענד ביי דיר צו אַש ווערען פערברענט.
און נעהם דעם אַש דערנאָך, און זאָל די פולע הויפענס
דער ווינד אַרויסרייסען פון דיינע לייכטע הענד.
נאָר לאָז די אָרעמס ניט פערשעהמט ווערען אין עלענד.
און לאָז די אויגען ניט פערמאַכט ווערען אין פּיין,
אין פּיין און שאַנד פערשטוים זיי נישט, און איינמאָל
לאָז איינמאָל זיי פון דיר פערברענט צו זיין!

און ווידער פאַלט ער צו מיט צוגעמאַכטע אויגען,
און קלאַמערט זיך אָן איהר און בויגט זיך, ווי אַ שלאַנג.
און ווי אַ שלאַנג איהר גיפט — אַזוי די ליפּען זיינע,
און זיינע לייכטע הענד געבויגען, ווי אַ צוואַנג,
די אַקסעל אויפגעדריקט, דעם אָטהעם איינגעצויגען,
און אין די פּערביסענקייט צונויפגעדריקט די צייהן —
ביז פלוצלינג פון די ציהן צעוויקעלט זיך אַ וועה,
און לאַנגזאם טרעט ער אָב און בלייבט פון ווייטען שטעהן.

ער שטעהט מיט אויגען, ברייט געעפענט, איהר אַנטקעגען
און ווי אַ טרויעריגען וואונדער זעהט ער זי.
די אויגען בלאַנדזשען איבער איהרע ווייסע גליעדער,
עס ציטערט אויף אַ ליפּ און ס׳בויגען זיך די קניה,
עס ציטערן די קניה און בויגען זיך אַרונטער,
די אַקסעל אויפגעדריקט, אין גאָרגעל עפּעס שטיקט,
און מיט׳ן קאָפּ אין עלענבויגענס איינגעגראָבען
צום באָדען פאַלט ער וויינענדיג און ליעגט.

II.

אין ציטער ליעגט ער וויינענדיג, און ווערטער-שאָטענס
אָהן ווילען פאַלען פון צונויפגעפּרעסטע צייהן:
— ווי קען איך ביישטעהען אַליין אַזוי פיעל שעהנקייט,
אַזוי פיעל פרייד ווי קען איך בייקומען אַליין?
צו קען איך איינשטילען דאָס גליהען פון די ליפּען,
צו קען איך איינשטיקען דעם דראַנג, וואָס שלאָגט אין ברוסט,
אַז יעדער אָטהעם-צוג איז אַזוי אָנגעטרונקען
מיט רייצען און בעגעהר, מיט בענקעניש און לוסט?

— דו האָסט אַזוי פיעל בלאָה און ברייט צושפּרייט דיין הימעל—
ווי קען זיך זעטיגען דאָס אויג אַמאָל דערין?
און וויפיעל כ׳זאָל נישט אויסשטרעקען מיין בליק צו וואלד
און פעלדער —

צו וועט אַ שטויב געמינערט ווערען פון דעם גרין?
צו קען דאָס אויער דען בעצווינגען כאָטש אַן אָבקלאַנג
פון רויש פון וואַסער-פאַל און וואַלדיגען געברום?
צו קען איך זאָגען ווען, אַז איך אַליין פערשלונגען
האָב גאָר דעם גאַנצען דופט כאָטש פון אַן איינציג בלום?

און איבער אַלע פרייד האָסטו די פרוי געשאַפען,
און איבער אַלע לוסט — די לוסט צו זיי געשטעלט.
אין אַלע טיעפקייטען געבאָדען זיי די אויגען,
דאָס לייב זיי אויסגעטונקט אין פראַכט פון גאָר דער וועלט.
און זאָל איך איינע נור, איין-איינציגע נאָר זעהען —
צו קען איך אויסטרינקען פון בלום דעם גאַנצען דופט,
צו קען איך אויסקושען די בליקען, וועלכע גליהען,
צו קען איך איינשטיקען דעם רייץ, וואָס אייביג רופט?

איך וועל נישט איינשטילען, נישט בייקומען דעם אונרוה,
ביז בייקומען וועט איהם די קעלט פון אונטערגאַנג,
ווען ס'וועט די שיין פון לייב און אויג פערדונקעלט ווערען,
און אויסגעטריקענט פון די ליפען דער פערלאַנג,
און גאַרען וועל איך דאַן נאָך דעם בעגעהר, וואָס פייניגט,
און וועל די פיין פון דורשט נישט קענען פיהלען מעהר.
ביז בלייבען וועט דאָס וואָרט אין האַלז פערשלאָפען,
און בלייבען וועט מיט איהם נאָך גאַרען דער בעגעהר — — —

דער גאָלדענער טייך פון האָהר און שפּיעלענדיגע כוואַליעס
צופליסט זיך ברייט אַריבער דעם געלענער-ראַנד.
אַנ'אָבגעדעקטער אַקסעל, אויפגעהויבען, ציטערט לויטער,
דער קאָפּ איז אויסגעשטרעקט און אָנגעשפּאַרט אַ האַנד.
די ליפּען איהרע אָפען, ווי צום שטומען פרעגען,
די אויגען שטאַר פון אונפערשטענדליכען, וואָס שרעקט,
און קוקען שטאַר ניט צום פערשטעהן יענעם,
וואָס ליעגט אַ וויינעדיגער אויפ'ן באָדען אויסגעשטרעקט.

על חטא

.1

בליהענדיגע קעפלעך אויף די ווייסע העלזער,
ציטערדיגע אטעמס אונטער ווייסען זייד,
אויגען, וואָס צוגליהען מיט אַ שטילען צוזאָג,
האָבען מיינע בליקען מיר געמאַכט פערשייט,
און פערשייטע ליפען האָבען צאַרטע נעצען
פאַר די יונגע קעפלעך שטיל און זיס געשפּינט —
כ׳האָב פאַר דיר געזינדיגט מיט אַ שווערער זינד.

כ׳האָב מיט ווערטער לינדע, ווי אַ זומער-רעגען,
וואָס מאַכט זוימען שפּראָצען אין אַ ווייכער בייט,
זיך געקויפט די ליעבע פון די יונגע טעכטער,
מיט פערבענקטע בליקען און בעגעהר בעגלייט.
כ׳האָב זיי דורשט געצונדען אין די פרישע ליפען,
ווי אַ פונק דעם גראָז אין הייסען זומער צינדט —
כ׳האָב פאַר דיר געזינדיגט מיט אַ שווערער זינד.

נאָר דעם דורשט פון ליפען, דעם בעגעהר פון בליקען,
האָב איך נישט געלאָשען, האָב איך נישט געשטילט.
ס׳האָט דיין בליק בעגלייט מיך אויף די זומער-שטעגען,
און די טריט געוואַרענט און פערהאַלטען מילד —
ביז איך בין, פערשעהמט, פון זייער בליק אַנטלאָפען,
ווי ס׳אַנטלויפט אַ גרויסער פון גענאַרטען קינד, —
כ׳האָב פאַר דיר געזינדיגט מיט אַ שווערער זינד.

אל דאָס הייסע גאַרען, וואָס דורך פרעמדע ליפען
אנגעצונדען, האָט מיר אין׳ם בלוט געוואַכט,
אַלע אָרעם-ציטערס, אַלע אָטעם-דורשטען,
אויפגעוועקט דורך פרעמדע, האָב איך דיר געבראַכט,

און די ליעבע-ווערטער דיר פערטרויט, וואָס פרעמדע,
נישט אין מיינע אָרעמס, האָבען נישט פערדיענט —
כ׳האָב פאר דיר געזינדיגט מיט אַ שווערער זינד.

2.

לאָז מיר בעהעפטען אין דיינע די זינדיגע ליפּען!
ס׳גליהט אויף די ליפּען דער זאַפט פון די ווייניגע ווערטער,
וועלכע עס האָט מיר דער היציגער זומער געשאָנקען
שכור צו מאַכען דעם אָטעם פון יעדער בעגעהרטער —
גליהט ער און שכור׳ט אַליין מיך, ווי וויין, געצעהרטער.
לאָז מיר מיין דורשט אין די קושען מיט דיינעם פערקניפּען —
ריין זאָלען ווערען פאר דיר מיינע ליפּען.

לאָז מיר ניט שליסען די גארענדע זינדיגע אויגען!
ס׳האָבען די שווארצאַפּלען זייערע פרעמדע געשטאַלטען,
מילדע און שטילע, פון אַלערליי וועגען געזאַמעלט,
און זיי פערבאָרגען עס טיעף אין די שפּיגלען בעהאַלטען.
זאָלען די שפּיגלען צוגליהט פון דיין קושען זיך שפּאלטען,
זאָל זיך צורינען דער נעבעל, וואָס האָט זיי פערצויגען, —
ריין זאָלען ווערען פאר דיר מיינע אויגען.

זעה, ווי עס נורעט זיך היים צו דיין אַקסעל מיין שטערען!
שווער, מיט פער׳שכור׳טען טרוימען און טראכטען בעלאדען
קומט ער, מיין זינדיגער קאָפּ צו דיין ברוסט, צו דיין אָרעם,
קלאפּט, ווי אַ מיעדיגער וואָגלער צום היימישען לאדען.
לאָז איהם די זינד אין׳ם שטראָם פון דיין אָטעם אויסבאָדען,
זאָל איהם דאָס שלאָגען פון האַרצען, פון דיינעם, בעשווערען —
דיך נאָר אַליין זאָל ער הערען.

און ווען עס וויקלען זיך ציטערדיג-קרעמפּפיג די גליעדער,
ציטערדיג-היציג און קרעמפּפיג, ווי בלוטענד פון וואונדען —

ווייס, אַז דאָס וויקלען זיך גליעדער פון שטראַמיגען גלוסטען,
גלוסטען פון אַנדערע גלוסטענדע בליקען געצוונדען —
פאַנג זיי, און זאָל זיך דער ציטער מיט דיינעם פערבונדען,
אויסשעפּען, אויסזויגען, ביז איך וועל פאַלען אַ מיעדער,
מיעד, אָבער דיינער אינגאַנצען אַנידער.

3.

וואָס מעהרער זינד איך ברענג אויף מיינע אַקסעל,
וואָס גיעריגער דער דורשט צו פרעמדע ברענט:
וואָס גרעסער ס׳איז די צאָהל פון די, וואָס פאַנגען
וויל איך דורך דיר איין-איינציגער אין מיינע הענד,
וואָס טיעפער כ׳פאַל פאַר דיר אין מיעדיגען בעגעהרען
פון גלוסט און רייץ און שמאַכטענדיגער רוה —
אַלץ הייליגער ביסט דו.

דער קרבן הייליגט זיך דורך יענע שלעכטע מעשים,
פאַר וועלכע ער דעם שולדיגען פערגעבען ברענגט.
דאָס וואַסער הייליגט זיך אין יענע שולד, וואָס ווערען
דורך איהם פון זינדער׳ס לייב אַראָבגעשווענקט.
און דורך די זינד, וואָס גליהט אין מיינע אויגען
און דו נעהמסט זיי מיט דיינע ליפּען צו...
מיין הייליגע ווערסט דו.

אַזוי האָט גאָט, מיין גאָט, אין ליעבע דיך בעשאַפען,
דו זאָלסט מיין היטערין און בייהעלפערין זיין.
און וואַגלענדיג אין פינסטער פון מיין שאָטען
מיך פיהרען לאַנגזאַם צו דער וויטקייט פון מיין שיין,
ביז, אַ געלייטערטער, וועל איך דורך דיר געפינען
צו זיך אַליין אין הייליגקייט די טהיר —
צו זיך אַליין — פאַר דיר.

פאַר וועמען דען, אויב נישט פאַר דיינעטוועגען,
נעהמסט דו פון מיינע שלעכטס אויף זיך דעם יאָך?

און ווער איך אויסגעליטערט אין דיין שוים אין אָרים —
פֿאַר דיר די אויסגעליטערטקייט איז דאָך.
און ווײל איך פֿון מיין לויטערקייט אַ פֿאַלאַץ בויען.
ווער — ווען נישט דו — וועט אין מיין העלער שיין
די קעניגין דאָרט זיין?

4.

קום, לאָמיר ביי אַן אַלטער מאַמען פֿרעגען.
מיט וואָס האָט זי דורך נעכט און טעג פֿערדיענט
אַ שמייכעל פֿון אַן אונשולדיגען מיילכעל,
אַ ערשטען פֿרייד-געשריי פֿון יונגען קינד.
און וויפֿיעל פּלאָג און מאַטערניש און נישט דערשלאָפֿען,
און וויפֿיעל ס'האָט געקאָסט אי ווער אי פּיין
פֿון קינד געליעבט צו זיין.

יא, אמת, נישט דיין קינד - געליעבטער בין איך.
נאָר איז דען נישט אַ מאַמע יעדע פֿרוי?
און זוכט דען נישט דער אַלטער אין דעם יונגען מיידעל
די מאַמע, וואָס זאָל אַבווישען דעם עלטער-טוי?
און איז נישט יעדער מאַנספֿערשוין אַ גרויסער יונגעל
וואָס גלוסט זיין מיעדיגקייט און לייד און לוסט
בעהאַלטען אויף אַ מוטער'ס ברוסט?

עס פֿלאַקערט איבער דער פֿערלאַנג פֿון ליעבע,
און שטיל פֿערבלייבט דער מאַן אין ליעבסטער'ס שוים,
און נורעט זיך אין איהרע צאַרטע אָרעמס,
נאָך מאַמע-ווערטער לעכצענד, ווי אַ קינד אַ גרויס.
און נישט די ליעבע-דורשט פֿערצעהרט דעם אַלטען בחור:
עס מאַכט איהם פֿאַר דער צייט אי קראַנק אי גראָה
דאָס, וואָס קיין מאַמע איז נישטאָ.

מיר זיינען אַלע, אַלע בלויז ווי גרויסע קינדער —
און ליעבע ווערט פון קינד מיט לייד געקויפט.
מיר זיינען אַלע, אַלע בלויז ווי גרויסע קינדער
און לויפען פון די מאַמעס, ווי אַ קינד אַנטלויפט.
און דו, דו ביסט אַ מאַמע שוין פון קינדער-וויעגעל,
און ווילסטו ליעבע פון אַן אַלטען גרייז —
צאַהלסטו מיט מוטער'ס פרייז.

5.

ס'איז שוין אַזוי זינט די וועלט איז בעשאַפען געוואָרען,
דו האָסט צוערשט דעם פערבאָטענעם עפּעל געביסען,
האָסט דיינע אויגען די ערשטע געעפענט פאַר זעהען
און זיי געשלאָסען אין פרייד און פערשעהמטקייט פון וויסען.
דיינס און פון דיר אַ געשאַנק האָט דער מאַן עס בעקומען,
ערשט פון דיין ווילען געצונדען, די עפּעל געריסען,
פריידען און לייד צו געניסען.

ביסטו אַ מוטער געוואָרען נאָך פאַר'ן געבוירען,
דו, וואָס דו ביסט פון אַ ריפּ פון זיין קערפּער גענומען,
האָסט איהם געפיהרט, ווי אַ קינד, פאַר'ן הענטעל צום לעבען,
ביז ער איז דיך צו בעהערשען אין לעבען געקומען.
ביסטו אַ מוטער געוואָרען — און דעמאָלט מיט וועהען און שמערצען

צאַהלען געמוזט פאַר'ן זעהען און וויסען און פיהרען
און פאַר'ן גליק זיך אַ מוטער צו שפּירען.

מוטער געבענשטע! ווי גרויס איז דיין שכר פאַר'ן ליידען.
דיינס איז דאָך אַלצדינג און אַלץ, וואָס מיר האָבען אין לעבען.

ניט נאָר דער קינדערשער שמייכעל און מענליכער שווייגען,
ניט נאָר דאָס לייב און דאָס בלוט, וואָס דו האָסט אונז
געגעבען, —
דיינס און פון דיר איז דאָס טראַכטען און שאַפען און בויען,
אַלץ, וואָס מיר טראָגען אַריין אין דער אייביגער לעבענס-
לעגענדע,
דו ביסט דער אָנהויב פון אַלעם און ענדע.

קען איך דען שטעהן פון דער ווייט און ניט פּאַלען פאַר דיר
און ניט קניהען,
פּאַלען און קניהען פאַר יעדווידער שפּור פון דיין ליידען,
ווען אויף די קניה פאַר דיר ווער איך ביז הימלען געהויבען,
ווען יעדער שפּור פון דיין לייד איז אַ טראָט אויפ׳ן וועג צום
גן-עדן.
לעבט דאָך אַ פאָלק אין׳ם זכות פון אַ שכינה, וואָס טרויערט,
לעבט דאָך אַ וועלט אין׳ם זכות פון אַ הימלישער מוטער —
לאָז מיר אויך לעבען אין זכות פון דיר, מוטער!
תרס"ה.

שלמה

שלמה

I

זעכציג העלדען פון ישראל, שטרייט געלערנט, שווערד בעוואפענט,
שטעהען וואך ביי זילבער שטאנגען, היטען אב דעם קראנקען קעניג
פון די נאכט־שרעקען און שאטענס, וואס בעפאלען זיין געלעגער.
יונגע טעכטער פון יהודה האבען איהם דאס זייד־געלעגער
אויסגעבעט מיט מיידעל־ליעבע, אויסגעציערט מיט לוסט און דורשטען.
דאך אין פינסטער־שרעקען אפען בלייבט דאס שווארצאפעל פון קעניג,
און עס ציטערן די לעפצען, און די פורפור־זייד'נע חופה
קען נישט איינשלעפען דעם אומרוה פון'ם עלטער־קראנקען הארצען.
הויך און ווייס אויף ציטער־ארעמס הויבט זיך אויף דער אלטער קעניג,
לאזט אליין דאס זייד־געלעגער, טרעט ארויס פון זילבער־שטאנגען,
און בעגלייט מיט שטומע בליקען פון ערשטווינטע זעכציג העלדען,
לאזט ער טריט ביי טריט זיך בלאנדזען אין'ם שרעקעדיגען פינסטער.

לאנגזאם און ווייך שוועבט דער נאקעטער קעניג,
איינציג א שנעע־ווייסער מאנטעל פון ליינען
פאלבט זיך אראב פון די נאקעטע אקסעל,
שאטענט אויף זיך די ווייך־זילבערנע לאקען,
שאטענט אויף זיך די ווייס־צאפלענדע בארד,
פאלבט זיך אריין אין די נאקעטע טריט.
שטיל דורך דער נאכט קומט דער קעניג צום היכל,
בלאנדזעט אין פינסטער דורך ווייסליכע זיילען,
ציהט זיך צום גאלדענעם אבגלאנץ פון טראהן.
ס'הויבט זיך געהארכזאם א ליכטענדער שטאפעל,
הויבט ער זיך מיט איבער אדלער און לייבען
ביז ער בלייבט זיצען אין אדלערשע ארעמס.
פליהען צוויי טויבען אראב פון'ם פורפור,

לעגען א פּארמעט צו איהם אויף די קניה,
פליהען צוויי אדלער — די קרוין פון יהודה
לעגען זיי איהם אויפ'ן אלט־ווייסען קאפּ.
ס'בלייכט זיך א האנד אין דער פינסטער — דער פּארמעט
בלייבט אויף א לויכטענדען לייבישען רוקען,
ס'בלייכט זיך א האנד אין דער פינסטער — די קרוין
בלייבט איינזאם ליגען צופוסען דעם קעניג,
בליצענדיג בלייך אויף זיין נאקעטען לייב.

טויב און אדלער, קרוין און פּארמעט, אלטע דינער, שוץ און גרויסקייט!
זאל נישט וועה טהון אויפ'ן קעניג, וואס ביי זילבער־וותסע לאקען
מיט אן עלטער־קראנקען אָרעם, אין א נאכט פון פינסטער־שרעקען
האָט ער שוץ פון יאָהרען שטענדיג, אלטע טרייהייט אבגעשטויסען.
יאָהרען שטענדיג האָבען לעפצען אונטער קרוין און שוץ פון פּארמעט
שטראמען ווערטער, פלאמען־ווערטער איבער מענשען־קאָפּ צופלאָסען
און צושיקט אויף זיבען ווינטען איבער אלע ווייטע לענדער —
א געשאנק דעם טיעפען אבגרונד פון'ם אייביגען פערגעסען.
איז צום וויים געוואר'נעם קעניג די בעשערטע צייט געקומען,
ליינען אָנגעקליידט שטאָט פּורפּור מיט א קרוין צופוסענס ליגען.
אָהן שלוהים צום פערגעסען זיינע הארצענס־ווערטער שיקען.

ציטערנד־פעסט איז די שטימע פון קעניג,
שטיל און בעדאכטזאם קומט ווארט פון די לעפצען,
שווימט א צעוויעגטעם אין פינסטער פון היכל,
שלאָגט זיך דארט אב אָן די טענענבוים־זיילען,
טענענבוים־באלקען און וויסליכע שטיינער.
דאכט זיך — עס ווערט דארט אין פינסטער געבוירען,
וועקט זיך אין קלאנגען און לעשט זיך אין פינסטער.
טיעף אבער, בלייכענד אין בלאנקען פון גינגאלד
שמייכעלט, פערוויקעלט אין ווייסען דער קעניג,
רוהט א פערטיעפטער — און בלייך־אלטע לעפצען
ריהרען זיך, פליסען מיט דרינגענדע ווערטער.
ס'בויגט זיך דער קאָפּ צו דעם נאקעטען אָרעם,

זילבער פון האָר, בלייבט אין ווייסליכע פינגער
און דורך די שאָטענס פון זילבערנע ברעמען
ציהען זיך בליקען אין ווייטקייט פון היכל.
קיינער וועט מיין וואָרט נישט הערען. אויף רויט־זיידענע געלעגערס
איינגעהילט אין ווייסע טרוימען אונטער העלע תכלת־חופות
רוהען זיבעציג חכמים, ווייסע בערד אויף זויבער ברוסטען,
און עס וועבט זיך זונען־אויפגאַנג אין די טרוימען פון דער עלטער.
פינסטער איז אין ווייסען היכל. איינגעטונקט אין קאַלטען פינסטער
הויערט נאַכט אויף גאָלדנע שטוהלען, גליווערט איין דאָס העלע בלאַנקען.
דעקט זיי איין מיט שטומע שאָטענס, — און פערוויסטע שטעהען שטוהלען,
ווי קיין האַנד וואָלט נישט בעריהרט נאָך די פון גאָלד־געשניצטע אַנלעהנס,
און פערוויסט הילט איין דער היכל זייל און וואַנד אין פינסטער־שווייגען,
ווי די ווייסע טענענבוימער וואָלטען קיין מאָל נישט געזעהן
אַלטע קעפּ און גראָהע לאָקען שאָקלען זיך אין גאָלד פון שטוהלען,
נישט געזויגען ווערטער־מורמלען פון פערציטערט־אַלטע ליפּען.
ווערטער זיינען דענקענס־שטראָמען אויף דער שפּראַך פון מענשען־שטימען —
נאָר עס יאָגט אַ שטראָם אַריבער און צוריק וועט ער נישט קומען.
שווייגענס־שעהן פון פערגעסען וועלען איינשלינגען די אַלטע.
ווייסע זיבעציג חכמים, זילבער־בערד אויף זויבער־בריסטען,
ס'וועט פון זיי קיין שפּור פערבלייבען איבער שטעג און וועג און טעפּיך,
ווי ס'וואָלט קיינמאָל נישט געפאַלען אויף די קעפּ קיין בוימער־שאָטען,
ווי ס'וואָלט קיינמאָל נישט געלויכטען איבער זיי די זונן פון הימעל.
אַלץ איז וויסט און אַלץ איז נישטיג, ווי אַ ווינד, וואָס געהט אַריבער.

II.

קעניג־חכם, פרייער הערשער, שעהנער האָר בין איך געוועזן.
האָב געזאָגט אַ וואָרט אַ שטילען — איז פון טייך, וואָס געהט ביי פּלשתים,
ביז'ן גרעניץ פון מצרים האָר און שקלאַף געבליבען שטעהען,
און דעם קאָפּ אַראָבגעזונקען אויף דער ערד געפאַלען נידער
און געוואָרט, דעם קעניג'ס ווילען צו פערנעהמען און ערפילען.

האָב געשיקט מיין שטים בעפעהלענד — זיינען מחנות קנעכט און קנעכטינס
אויף די פעלדער, אויף די גערטנער, ווי די היישריק אָנגעפאַלען —
פון די בויגעדיגע זאַנגען אַלע פולסטע אָבצושניידען,
פון די צייטיג־פרישע פרוכטען אַלע שווערסטע אָבצוטרייסלען,
און די פעטסטע קיה און רינדער פון די שטאַהלען אויסגעקליבען.
פון די וועלדער — שטאַרקסטע בוימער איינגעהאַקט און אויסגעבראָכען —
און וואו ס׳קען א בליק נאָר פאַלען אויפ׳ן לאַנד פון קעניג׳ס הערשאַפט,
ציהען זיך שוין איבער וועגען אָקסען, מויל־אייזלען און אייזלען,
אָנגעלאַדענט מיט געשאַנקען פאַר׳ן גרויסען קעניג׳ס פּאַלאַץ.
און ניט שקלאַפען — האַר און הערשער פון די ווייטע קעניגרייכען
זאַמלען אויף דאָס בעסטע, שעהנסטע, וואָס א לאַנד און פאָלק פערמאָגט נאָר,
אויסצובייטען עס אויף ווערטער, קלוגע ווערטער, שעהנע ווערטער
פון דעם קעניג־חכם׳ס לעפצען, און מיט שטילען וואונדער־שמייכעל
נויגען זיי זיך, בויגען זיי זיך פאַר זיין פּראַכט און גלאַנץ און רייכטהום.
צווישען קעניגען א קעניג בין איך מעכטיגסטער געוועזען.

כ׳בין אין טאַטענס הויז געוואַקסען, ווי א צעדער־בוים אין בערגער.
שפייז געשעפּט מיט שטאַם און וואַרצעל פון׳ם זאַפטיג־טרייען באָדען,
לופט פון אייביג בלאַהען הימעל מיט׳ן צווייג און בלאַט געטרונקען —
וואַקסט א שטאַם אין זון און שטראַהלען, שטייגט א קרוין צום לייכטען וואָלקען,
שפּיעלען זיך די פעסטע צווייגען מיט די שאַרפע בערגער־ווינדטען,
און פון ווייט אַרום די פּאַלמען, יונגע טעכטער פון דער וויסטע,
ציהען אוים די ברייטע בלעטער, געהען אוים פון דורשט און בענקשאַפט.
לאַקען — שאָטענס, נאַכט אין אויגען, בוימער וואוקס און העלדענאַרעמס,
האַרפענקלאַנגען אויף די לעפצען, פון די לעפצען פייל און בליצען,
איז דעם קעניג׳ס זוהן געגאַנגען איבער הייסע יוגענד־שטעגען, —
מיטבעגלייט פון וואונדער־שמייכעל אויף געזיכטער פון חכמים,
מיטבעגלייט פון שטאַלצע בליקען פון געטרייע קעניג־דינער
און פון שטילען דורשט און ווילען אויף די צערטליכע געזיכטער
פון ירושלים׳ס מיידלעך, פון די פרעמדע קעניג־טעכטער.
און דערנאָך, ווען יוגענד־שטראַמען, פינקלענדיג מיט לוסט און ליעבע,

האבען איהם געבראכט א יונגען צו דעם טראָהן פון טאטענ׳ס הערשאפט,
האָט בײנאכט אין טרוים פון שלאָפען גאָט פון טאטען זיך בעװיזען
פאר די אויגען פון׳ם קעניג, איהם פון יוגענד־שלאָף צו װעקען,
צוױבער־קראפט ארײנצושפּראָצען אונטער זײנע שװארצע ברעמען
און פאר איהם צו מאכען אָפען מענשענזעלע און געדאנקען.

האָב איך זיך געלאָזט אין לעבען איבער די בעשעהרטע שטעגען,
װאָס דער ערשטער שריט אויף יעדען איז פון טראָהן־שטאַפּעל געװעזען.
און אויף אײנס פון מײנע שטעגען איז א שטילע נאכט געלעגען.
ליעבע־בליצען, צױבער־בליצען האָבען פון דער נאכט געשימערט,
און אָרום, פון שטילען פינסטער, האָבען מיר דעם װעג פערשװינדעלט
בליקען דורשטיגע און אָרעמס, גאָלדיג־צאַרטע פרױענאָרעמס, —
און געפאלען בין איך דורשטענד, אין א נעץ פון לוסט געפאנגען,
כ׳בין געפאלען, אויפגעשטאַנען, אויפגעמינטערט זיך פון צױבער,
און אָרום נאָך אָרעמס גארען, אָרעם צערטליכער פון אָרעם, —
בין איך נאָך און אלץ געפאלען, אויפגעשטאַנען און געגאַנגען.

און דער צװײטער פון די שטעגען איז אין זונענשײן געלעגען.
ס׳האָבען פעלדער זיך געגאָלדיגט אויפ׳ן פאל פון בערגער־קארקען,
ס׳האָבען װעלדער זיך געטונקעלט אויף די שפּיצען פון די בערגער,
ס׳איז א טײכעל, שטראהל געפּערעלט, װײט אין טאָל אױעקגעפלאָסען,
און א הימעל, בלאָה־געװעלביג, האָט אויף בארג און טאָל פערשפּרײט זיך
אין דעם װאלד און פעלד און טײכעל, און דעם קלײנעם, קלײנעם מענשען
מיט זײן זעהען, מיט זײן אָטעם אײנגעשטיקט און אײנגעשלונגען.
האָב איך װײט אין רוים פון בערגער א געשרײ ארױסגעלאָזען —
זײנען דינער אָנגעלאָפען, האָבען זײ די אַלטע בױמער
אויסגעריסען פון די װעלדער, האָבען זײ די פּערעלשטראהלען
אויסגעשװימט פון קלאָרען טײכעל, האָבען זײ די זינגער פױגעל
אויסגעפאנגען פון די פעלדער, — און א פאלאַץ, גאָלד בעשאָטען,
אויפגעהויבען פאר׳ן קעניג אין דעם בלאָהען רוים פון הימעל, —
האָב איך װאסערן געלאָזען, װאלד און שפּראָצלינג צו פערפלאַנצען,

האָב איך שקלאַפן, אנגעזאַמעלט, דיענסטען, הויז־לייט אויפגעקליבען.
פיה און רינדער, גאָלד און זילבער, גאָלדענע רייט־וועגען און רייטער,
כ׳בין געוואָרען האַר און הערשער, כ׳בין געוואָרען ערדען־קעניג, —
נאָר אַלץ ברייטער, גרויס און פרייער זיינען באַרג און פעלד געוואָרען,
נאָר אַלץ טיעף און הויך געוועלבטער האָט זיך הימעל בלאָה געהויבען,
און אין נייעם דורשט און לוסטען בין איך נאָך און אַלץ געגאַנגען.

און דער דריטער פון די שטעגען איז דורך שטאָדט און דאָרף געלעגען.
צווישען ווייסע זילבערשטאַנגען, אין אַ העלער זיידנער חופה
בין איך אויף די דינער־אַקסעל איבער גאַס געוועזן געטראַגען,
און אַרום דער זיידען־חופה האָבען מענשענקעפּ געוווימעלט,
און דערגאַנגען איז צום אויער אַ געבעט פון שטימען טויזענד!
„קעניג אונזער, נויג דיין אויער צום געבעט פון שטימען טויזענד!
„זאָל אין דיינע צויבערפינגער ווידער ציטערן די האַרפע,
„וואָס האָט מוט און קראַפט געגעבען פאַר׳ן פאָטער דוד׳ס לעבען,
„לאָז אויף אונז די פונקען פאַלען פון דיין צויבער־גלאַנץ און שעהנהייט
„וואָס האָט דיך געמאַכט צום קעניג מיט׳ן הויכען הימעל׳ס ווילען,
„קעניג אונזער! קעניג אונזער! גנעדיג זיי מיט פאָלק און קינדער!“
און איך האָב דעם טאַטענס האַרפע אין דער צויבערהאַנד גענומען,
כ׳האָב מיין זילבערשטים דערהויבען, און געזונגען זילבערליעדער.
טרוימענלידער פון די רויזען, וואָס צובליהען זיך אין פריהלינג
אין די פעלדער, אין די טאָלען אויף׳ן שרון און לבנון,
פון מיין מילד־קליינער געליעבטער, צו אַ פעלד־בלימעל געגליכען,
פון די נעכט פון אונזער ליעבע אין די ווייס בעטהויטע גערטנער, —
און איך האָב מיין שטים דערהויבען, און עס פליהען בליצענווערטער,
ווי די אויסגעשניצטע פיילען אין געבעט פון שטימען טויזענד, —
און אַרום, עס וואַקסט אַ טומעל — „קעניג רעדט און קעניג זינגט אונז!“
און אַרום, עס וואַקסען מחנות, מחנות קעפּ און דורשטענבליקען,
און ווי זילבער קלינגט מיין שטימע, און די אַלטע האַרפע ציטערט.

און דער פיערטער פון די שטעגען איז דורך מענשען־קנויל געלעגען.
ווי אין ביהנענשטאַק די ביהנען האָבען שטימען זיך געפלאָכטען,

זייגען מענשען איינגעפּלאָנטערט איינס אין אנדערן געלעגען,
איינס דעם צווייטען אויף די קאַרקען, אויף די קעפּ ארויפגעקראָכען.
און ביי די, וואָס שטעהען אויבען, ברענען, פלאַמען הונגער־אויגען,
הונגער־מיילער אויפגעעפענט, ווייסע ציינער קוקען שאַרפע,
און די הענד, געדרעהט ווי בויגען, און די פינגער ווי די נעגעל,
און די שטימען, ווי געשרייען פון די לעמפּערטען אין וויסטע.
און פון די, וואָס ליגען אונטען, הערט זיך נאָר א וועה פערדומפּפּען
און פון ווייטען ערגעץ גיסט זיך, גיסט זיך, פליסט א שטילער יאָמער
און צושווימט זיך ווי די פּאַליעס איבער קרעכצען און געשרייען,
און וואו נאָר מיין פורפורמאַנטעל האָט ערשיינט אין פּאַליעס יאָמער,
וואו די שיין פון קעניג׳ס אויגען איז אין טונקעל־קנויל געפאַלען,
זעלען טונקלע אויפגעעפענט און בעוויזען רעכט און אונרעכט, —
זיינען הענד אראַבגעפאַלען, זיינען שטיל געווארען בליקען, —
און עס שטעהען מענשען־קינדער, און זיי אָטעמען פערוואונדערט,
געהען אָב אָ טריט און מורמלען, מורמלען שטיל „עס לעב דער קעניג!“

און דער פינפטער פון די שטעגען, און דער זיבעטער, דער צעהנטער —
אַלע זיינען זיי געווען נאָר וואַסער קוואַלען, רעגענוואָלקען
פאַר׳ן פעלד דעם אויסגעדורשטען, פאַר מיין אויסגעדורשטע זעלע,
וואָס האָט אייביג נאָר געלעכצעט נאָך די זאַנפטע ליעבע טראָפּענס,
נאָכ׳ן קלינגענדיגען רעגען פון געזאַנגען, רוהם און שעצונג,
נאָכ׳ן קלאָהרען וויסען־וואַסער פון פערבאָרגען ווייטע קוואַלען.
און האָב איך אויף שטעג און וועגען מיינע ליעדער אויסגעזונגען,
האָב איך פונקענווייז צעוואַרפען מיין בעשערטע הימעל־רייכקייט, —
זיינען דאָס געווען נאָר זאַנגען מיט א גאָלדענגלאַנץ בעשאָטען,
וואָס דאָס פעלד, געזעטיגט־פרוכטבאַר, האָט ארויסגעשיקט צום הימעל
זיך אין לייכטע ווינדטען וויגען, לופט און שיין פון הימעל טרינקען.
און עס האָבען זיך די שטעגען אויפגענאָסען און געאייניגט,
און עס האָט מיין דורשטען זעלע אומגעפּלאָטערט צווישען וואָלקען —
אַל די קלאָהרקייט פון׳ם הימעל, אַל די שיין פון זונענשטראַהלען,
אַל די פּראַכט פון ערד און ימים אויסצושעפּען, איינצוזאַפּען.

ס'איז קיין בלימעל נישט געוועזען אין דער ווייט און ווייטסטע לענדער,
וואס זיין זים און שכור ריח זאל מיך האבען אויסגעמיטען.
ס'האט די ערד קיין קלאנג געבוירען, וואס האט נישט דערגרייכט מיין אויער,
ס'האט דאס לעבען נישט קיין אטעם, וואס זאל נישט מיין ברוסט דערהויבען.
ס'איז דאס לעבען א געליעבטע אין די שטארקע שלמה'ס ארעמס,
שלמה איז דער היים געליעבטער אין'ם ציטערשווים פון לעבען.
האלט זי איהם אין איהרע ארעמס און ער טרינקט פון איהרע לעפצען,
ווערט ער שכור פון'ם טרינקען, פאלט ער מיער פון הייסען אטעם,
שלאפט ער איין אויף איהרע בריסטען, און זי גלעט איהם זיינע לאקען
די געדיכטע שווארצע לאקען, און זי קושט איהם זיינע אויגען,
און מיט הענד פון אהנמאכט בויגיג, גלעט זי זיינע פעסטע אקסעל
און די לעפצען איהרע מורמלען: שלמה, שלמה, היים געליעבטער!
זאל מיין אטעם דיך פערוויגען, רוהיג שלאף אויף מיינע בריסטען.
כ'האב פאר דיר געפלאנצט א גארטען אין א טאל ביים שטילען טייכעל,
אין'ם טאל ביים שטילען טייכעל האב איך פויגעל אויפגעזאמעלט,
האב איך שטראהלען אויפגעקליבען פון פיער עקען וועלט און הימעל,
ווענסטו שטיל פון שלאף אויפוואכען, וועל איך דיך אין גארטען פיהרען,
לאזען שפיעלען אין די שטראהלען, מאכען טרינקען פון'ם וואסער,
מאכען הערען פון די קלאנגען פון די בליץ־געפארבטע פויגעל — — —

שלמה איז א היים געליעבטער אין'ם ציטערשווים פון לעבען.
און אמאל אין ליעבע חלום, ווען ער האט מיט ברוסט און ליפען
וויין געטרונקען פון איהר אטהעם און געהילט זי אין די ארעמס,
האט זי שטיל איהר קאפ דערהויבען, אין זיין קעניג־אויג פערקוקט זיך,
און אזוי געזאגט האט לעבען צו דער ליכטיגקייט פון הימעל:
„פון'ם אנהויב ערשטע דורות, צווישען אלע מענשען־קינדער,
האב איך מיין געליעבטען חתן איבער ים געזוכט און לענדער.
צייטיג איז מיין ברוסט געוועזען, איבערפול דאס הארץ געוועזען,
און געדורשט האבען די ליפען — זאל צו מיר דער איינער קומען
אויף די פליגלען פון די ווינטען, זאל ער פאלען אין מיין אטעם.
און די מילך פון מיינע ליפען מיט די הייסע קושען טרינקען,

און דעם ווײַן פֿון מײַנע אויגן מיט די דורשטענבליקן שעפּן.
כ'האָב געזוכט איהם יאָהרען טויזענד, איבער ים'ען, איבער לענדער —
ווײַט געווען איז מײַן געליעבטער, און דער ווינד געווען איז פֿײַנדליך.
נאָר אמאָל איז הייסען וואָגעל האָב איך אויף א וויסטען־פּאַשע
אויפגעזוכט א יונגען פּאַסטוך מיט א בויגען, פֿײַל און פּײַפעל —
שעהן און שטאַרק איז ער געוועזען — האָב איך ווילען איהם געגעבען
קעניג, האָר און זינגער ווערען, און געזאָגט איהם, און געזאָגט איהם.
געה און ברענג מיר מײַן געליעבטען, געה און ברענג מיר מײַן געליעבטען!
און ער איז אוועקגעגאַנגען, האָט געליעבטען מיר געבוירען — — —

שעהן און גרויס איז מײַן געליעבטער, אויסגעבענקטער, אויסגעטרוימטער,
וועט ער זײַן מײַן שטאָלצער קעניג איבער דורות איין און איינציג,
וועט ער זײַן די קרוין פֿון לעבען, וועט ער זײַן איהר שאַפֿונגס־ציערונג.
און אויב ס'זענען מענשען — זאַנגען אויף די ברייטע לעבענס־פֿעלדער, —
שלמה איז א בוים אין בליהען, איבער פֿעלדער א בעצווייגטער.
און אויב ס'זײַנען מענשען—בוימער אין די אַלטע לעבענס וועלדער, —
שלמה איז א בארג אין וועלדער מיט א שנייען־קרוין אין הימעל...
שלמה איז א הייס־געליעבטער אין דעם ציטערשוים פֿון לעבען,
ס'איז דאָס לעבען — א געליעבטע אין די שטאַרקע שלמה'ס אָרעמס".

III

אַלץ איז וויסט און אַלץ איז נישטיג, ווי א ווינד, וואָס געהט אריבער.
ס'ווערט אין לייד א מענש געבוירען, ס'וועקט זיך אויף א לעבענס־ווילען.
צווישען טרייע מוטער־בריסטען דרימעלט שטיל א קינדער־זעעלע,
א פֿערמאַכט ווייסע קנאָספּע פֿון א צאַרטען פֿריהלינגס־בלימעל,
און מיט בלינדע ליפּען זויגט עס לעבענס־קראַפֿט פֿון מוטער־בריסטען,
זויגט און ציטערט, זויגט און וועקט זיך, פֿלאַטערט אויף מיט בלאַט און שטענגעל
ביז די אויגען ווערען אָפֿען און ס'ערשײַנען ערד און הימעל,
ווי אין שטילען שפּיגעל־וואַסער פֿון א שמייכעלדיגען קוועלכעל.
ווערען אָפֿען קינדער־אויגען — צינדט זיך אָן א הייסע יוגענד,

יאָגט זיך לוסטיג אין דער זון־שיין איבער גרינע פריהלינגס־פעלדער,
און עס ווערען פול די הערצער, לעפצען יונגע שמייכלען פריידיג,
שמייכלען לוסטיג, רופען הארציג איבער יעדער שטראהל און בלימעל,
זאנג און בלעטעל פריש־ענטדעקטע, — נאָר דער ערשטער קינדער־שמייכעל
פון דער אויפגעוואכטער זעלע וועט אויף אייביג ערשטער בלייבען. — — —
אונטער הויכע פייגענבוימער, צווישען זאפטיג־פרישע גראזען
גיסט זיך לייב און פלאַם צוזאמען, ליפּ צו ליפּ און האנד אין אָרעם,
ברוסט אויף בריסטען ברויזט און הויבט זיך, בלוט אין אָרעמס זידט און יאָגט זיך,
ווייכער פרויען־קערפּער בויגט זיך צווישען הענד אין קראמפּף געפּלאכטען,
און פון אונטער מענער־אָטעם, איינגעשטיקט אין קערפּער־צאפּעל
וויקעלט זיך א קרעכץ פערשטיקטער, א געשריי פון ליעבע וועהטאָג — — —
ס'רייסט זיך איינמאָל נאָר פונאנדער טוי פון יוגענד אין די בלוטען,
ברעכט זיך אוים אין פייער־אויסגוס און פערפליצט בעגעהר און ווילען —
ווייטער צינדען זיך נאָר פלעמלעך און פערגעהען אויסגעברענטע.
און פערבענקט נאָך יוגענד־פייער זוכט עס אום א מענש פערצאפּעלט,
זוכט עס לאנגע וואָגעל־יאהרען צווישען טויזענד הינדען־בריסטען,
נאָר דער פייער איז פערפלויגען און צוריק וועט ער נישט קומען.
ליעבע־דורשטיג, לעבענס־דורשטיג טיילט ער בעט מיט פרוי און ווייבער,
נעהמט פונאנדער אלטע צוימען פון זיין פאטער'ס פעלד און גאָרטען
גייע זוימען צו פערזייען, בוימער יונגע צו פערפלאנצען,
הייטער שפּראָצען פרישע לעבענס אין די ווענד פון אלטען הויז־נעסט,
און געוועקט פון שטימען יונגע, אויפגעריהרט פון קינדער־לאכען,
רוקען זיך די ווענד פונאנדער — זאל דער הויז־דאך ברייטער ווערען
און בעשיצען מיט זיין ברייטקייט פרוי און ווייבער, קינד און קינדער.
ס'פאליען זיך די פעלדער זאפטיג, איינגעוויגט אין גאלדען־זאנגען,
אין די גערטנער מורמלען קינדערש פריש־געפלאנצטע בוימער יונגע,
און אין העלען רעגענבויגען פון צובליהטע קינדער־שטימען
וויגט זיך בלינד א מענש אין פאליעס איבער פלינקע לעבענס־רגע'ס,
נאָכצויאגען רוהם און רייכקייט, לוסט און ליעבע, פרייד און תענוג,
וואָס פערנארען פון דערווייטען מיט'ן גלאנץ פון גינגאלד־שטערען,
און צולעגען זיך ווי שאָטענס אין'ם גאנג פון לעבענס־פאליעס.

און ווערט אַנגעגרייפּט אַ שאָטען, ווערען שטראַהל און גלאַנץ בעצוואונגען,
פאַלט דאָס בלאַנקען פאַר די אויגען אין אַ ווינדטעל אַש פונאַנדער,
און ס'פערדונקעלט בליק און ווייטקייט. און ס'פערשפּינט דאָס האַרץ אין נעבעל,
באַנגשאַפט־נעבעל אויף די טרוימען, מיט'ן ווינד אין שטויב צוטריבען.
נאָר אין הייסע דורשטען־ווינדטען, און בעגעהרען־פּיין און בענקשאַפט
יאָגט עס ווייטער איבער פאַליעס צו דעם פאַלשען גלאַנץ און בלאַנקען,
וויך בעגעהרען־פּיין צו שטילען מיט'ן שפּיעל פון שאָטענס בלייכע,
איינצושלעפערען די זעעלע אין געדיכטען ווהעטאָג־נעבעל.
שטויב נאָך שטויב און אַש פון שאָטענס — פאַלט אַ בלינדקייט אויף די אויגען,
פאַלט אַ טונקעל־מיעדער שלייער אויף דער אויסגענאַגטער זעעלע,
און שטילען־שטילען ווהעטאָג הויבט אַ ווילען אָן צו נאָגען
און צוריק אַהינטער ציהען אויף די העלע יוגענד־שטעגען,
וואו עס שפּראָצען בלימלעך קינדעריש, וואו עס גרינען פעלדער זאַפטיג,
וואו די שטילע מורמלער־בוימלעך וויגען איין צום שלאָף־געלעגער
און עס ציהען זיך מיט ליעבע, מיעד פון זון־ליכט אָרעמס ווייכע — — —
נאָר אין גאַנג פון לעבענס־פאַליעס. יאָגען ראַש די פלינקע רגע'ס.
יאָגען ווייטער, יאָגען ווייטער — און אָט זעהט זיך שוין פון ווייטען —
גראַהער הימעל שווער פערוואָלקענט, בוימער צווייגלעך הוילע שטאַרבען,
פוילע בלעטלעך שטיל זיך וואַקלען צווישען קאַלטע ברומער־ווינדטען,
און די פלינקע לעבענס רגע'ס ווערען קאַלטער, ווערען שווערער,
פון'ם וואָלקענדיגען הימעל הויבען בליטהלעך אָן צו פאַלען,
ווייסע, ריינע שנעען־בליטהלעך, און פערווייסען באַרד און לאָקען,
מאַכען שטיל דעם קאָפּ געזונקען צו דעם שנעע־פערווייסטען באָדען,
און עס ווערט דאָס ליֵיב געראונצעלט פון די שניידענד־קאַלטע ווינדטען,
ס'פאַלען אָב די הענד אין אָהנמאַכט, ס'ווערען אויגען איינגעגראַבען.
און אַזוי קומט אָן דער ווינטער, און אַזוי קומט אָן די עלטער
אויף דער אויסגענאַגטער זעעלע אַבצופיהרען זיך דורך שטעגען,
ווייסע, קאַלטע ווינטער שטעגען — צו דעם קוואַל פון איהר געבוירען.

תרס"ח — תרס"ט.

קיחיטע בילדער

דער טאַטע — אַוועק אין בית-המדרש צום דאַוונען.
דער יונגערער ברודער — איך הער איהם שוין אויך נישט,
אין פענסטער די זון שיינט, עס טומעלט פון דרויסען —
איך גורע זיך טיעף אין דער קאָלדרע און דרימעל.

עס קומט צו די מאַמע, אַ שטילע, און וועקט מיך:
—די טהיי איז שוין אויסגעקאָכט, נעהם טהו זיך אָנ׳עט!
נאָר וועקענדיג, דעקט זי מיך איין, און איך בעט זיך:
— באלד... באלד... — און עס שליסען זיך ווייטער די אויגען.

ס׳איז שווער זיך צושיידען מיט דרימעל-חלומות
פון לויטערען, שטילען און פרישען בעגינען.
דעם פלאַנטער פון בילדער און טרוימען צורייסען —
עס ווילט אַזוי נישט, עס גלוסט זיך אַזוי נישט!...

צו דריי מאָל בעגאָסען די רעכטע און לינקע,
פערנעבעלטע אויגען מיט קאַלטקייט געלויטערט,
די מילך-טהיי געטרונקען, און כ׳פיהל שוין דאָס בעטען
אין בליק פון דער מאַמען: נעהם, זוהנעלע, דאַוונען!

נעהם, זוהנעלע, דאַוועך! זי קוקט אַזוי באַנגליך,
זי נעהמט מיר אַראָב פון דער וואַנד אַ פּאָר תפילין,
און ס׳קרענקט מיר — איך וויים, אַז זי וועט שוין נישט פרעגען:
— וואו האָסטו די אייגענע תפילין געלאָזען?

און עפּעס דערוועקט זיך אין מיר פון איהר בעטען,
און אפשר פון שטוב, פון דעם היימישען טומעל,
און אפשר... און אפשר פון גאָר עפּעס אַנדערש —
איך וויקעל די האַנד אין די לאַנגע רצועות.

כ׳האָב שוין אַזוי לאַנג נישט קיין תּפילין געטראָגען,
כ׳האָב שוין אַזוי לאַנג, אַזוי לאַנג נישט געדאַווענט!
צי האָט זיך מיין קוואל פון געבעטען פערשלאָסען,
צי האָט זיך פערשלאָסען מיין וועג צו׳ן׳ם הימעל?

גאַנץ אָפט ביי דער נאַכט אויף׳ן בעט פלעג איך פאַלען,
פלעג שעהן-לאַנג ליגען מיט אויגען פערמאַכטע,
און ס׳האָט זיך געברומט פון געשלאָסענע ליפּען,
און ס׳האָט זיך געזונגען, געזונגען אין פינסטער.

און אָפט אין פריהמאָרגענס אין אומרוה און אומעט
פלעג איך זיך אין צימער קיין אָרט נישט געפינען,
און אַלץ עפּעס טענער פעראומערטע ציהען
און ציהען פון ערגעץ פעראומערטע קלאַנגען.

וואָס איז דען געווען אין די אומעט-פריהמאָרגענס
און שלאָפלאָזע נעכט אויף׳ן בעטעל אין פינסטער?
דאָס האָט זיך געלעבט איהרם אַן אייגענעם לעבען
מיין שטילע, פערטרויערטע קינדער-נשמה.

זי האָט זיך פון וויעגעל אין תּפלות ערצויגען,
געוואַקסען אין אַלטע געבעט-פולע קלאַנגען,
און ווען כ׳האָב מיין קאָפּ אָהן אַ היטעל געלאָזען,
דעם סדור פערשלאָסען, די תּפילין פערגעסען —

האָט זי אויך פערגעסען אָן מיר — און בעהאַלטען,
בעהאַלטען געלעבט זיך איהר אייגענעם לעבען:
אַליין פאר׳ן שלאָפען איהר קריאת-שמע געלייענט,
אַליין אין פריהמאָרגען איהר שחרית געדאַווענט....

און ס׳האָבען זיך ווידער צוזאַמען בעהאָפטען
דאָס לייב און דאָס לעבען, אין וואַגלען צושיידטע.
עס האָט זיך דער בראַך אין מיין לעבען און וועלען
פערשפּינט מיט דער רוה פון דער היימישער שטילקייט.

עס האָט זיך פערוועבט מיט די אַלטע געזאַנגען,
וואָס שוועבען פון מיר און פערוויקלען מיך לופטיג,
אַזוי ווי ס׳פערוויקעלט א טלית אַ ווייסער,
אַ צייכען פון שטרעבען צום הימעל אין גאַנצקייט —

און, מאַמע נישט קוק מיט די טרעהרענדע אויגען!
דו זעהסט דאָך — איך דאַווען, עס בעט זיך, עס גלויבט זיך.
עס האָט זיך מיר שטענדיג געבעטען, געדאַווענט, — — — —
גלויב, מאַמע, דו הארציגע, גלויב אין מיין גלויבען!....

איך וואַנדער אין גאַרטען. איך וואַנדער דורך קרומע
געקרייצטע אַלעען און פאַלענדע בלעטער,
און פאַלענדע, פלאַמענדע, הערבסטיגע בלעטער,
וואָס ווערען צוטראָטען דורך מיר און פערגעהען.

איך געה צווישען הוילע און האַלב-הוילע בוימער,
ואָס שטאַרצען און קנאַקען מיט טרוקענע צווייגען,

אין גנה אין אַ גאָלדענעם מבול פון שטאַרבען,
וואָס לעגט זיך אויף מיר און אויף דר׳ערד, ווי אַ רעגען.

און זון! שיק אראָב, שענק מיר נאָך אַ פּאָר שטראַהלען
און וויקעל דעם גינגאלד פון ערד אין דיין גינגאָלד,
באָד אוים איהרע פלאַמענדע הערבסטיגע בלעטער
אין דיינע אבשטאַרבענדע הערבסטיגע שטראַהלען

און זעגען זיך אָב מיט איהר, צערטעל זי, קוש זי —
געדענק — ס׳קומט אַ טויט אויף אייך ביידען, אויף ביידען!
און איך וועל דעם קוש מיט די אויגען אויפכאַפּען
און איבער דער שטאַרבענדער וועלט איהם צוטראָגען.

...עם פלאַקערט און קנאַקט אויפ׳ן קוימען דער פייער
און שפּיגעלט זיין שיין אויפ׳ן שטערען דער מאַמע׳ס —
כ׳האָב מורא צו טראַכטען, נאָר ס׳דאַכט מיר, איהר פּנים
איז גלייך צו די בלעטער פון הערבסט אין׳ם גאָלד-ליכט.

און אָט איז דער טאַטע. ער ווישט זיך די ברילען,
פֿערקוקט זיך און זאָגט דעם „גאָט העלף“ אַזוי ערנסט...
עם שמעקט אַזוי ליעבליך דאָס עסען דער מאַמעס,
און ס׳בינדט זיך דער היימישער באַנגליכער שמועס.

פון יאָהרען גאָר נאָהענט און שמערצען געשטיקטע,
פון צייטען פערגאנגען און אייביגע ליידען,
פון גרויזאַמע לענדער, און הימעלשען אָרעם,
וואָס האָט זיבען מאָל זיי געצאָהלט פאר דער שלעכטקייט...

און האַרצדיק-באַנג איז די שטימע דעם טאַטענס,
און כ׳שפּיר נישט די ליידען, און ס׳פרעהט נישט דער אַבצאַהל —
עס שוועבען נאָר קלאַנגען בעקאַנטע פון ערגעץ
און ברענגען צושוועבען פון יוגענד די בילדער.

איך זיץ אַ צושראָקענער אינגעל מיט אויגען
ביי׳ם אָפענעם ספר ישעיה געעפענט,
און איבער׳ן צימער דער טאַטע שפּרייזט אומ׳עט
און כ׳ווייס נישט, פון וואַנען עס קומען די ווערטער.

עס בלאַנדזשעט דאָס אויג נאָך די טריט פון׳ם טאַטען,
עס בלאַנדזשעט דאָס אויער די ווערטער צו פאַנגען,
עס בלאַנדזשעט אין ספר, עס מישט זיך אַ בלעטעל —
און כ׳ווייס נישט — די ווערטער פון וואַנען זיי קומען.

און ס׳איז גאָר קיין ווערטער נישט — קלאַנגען בעהאַרצטע,
זיי פלעכטען זיך היציג און פאַלען צושפּרייטע,
און כ׳זעה שוין קיין ספר, און כ׳זעה נישט קיין טריט מעהר —
עס טרינקט זיך אַ צימער אין קלאַנגען, וואָס דראָהען.

עס איז אַזוי שרעקליך די שטראָף, וואָס וועט קומען —
פאַר וואָס? כ׳האָב דאָך גאָר נישט, כ׳האָב גאַרנישט געזינדיגט!
ניט שטראָף אַזוי שרעקליך — דו ביסט דאָך אַ טאַטע,
איך בין דאָך דיין קינד, כ׳וועל נישט זינדיגען — קיינמאָל...

ניין, שטראָף מיך נישט, טאַטע! איך האָב נישט דיין לעבען
געלעבט, נישט געוואָגעלט אין קינדערשען עלענד

צו זוכען דאָס וואָרט, א פערבענקטער נאָך לעבען,
צו טרינקען פון קוואלען פון אייביגע ליידען.

איך בין נישט קיין גלות, ווי דו, אָבגעקומען,
ווי דו און נאָך טויזענדער אייביגע וואנדלער —
דערפאר איז דיין הארציגעס וואָרט מיר געבליבען,
און ס׳איז מיר געבליבען דער אייביגער ספר,

דאָס הייליגע בוך פון דער וועלט און בעשעפער,
אין קלאנג פון דיין הארציגער שטימע פערבונדען,
און זאָלען מיך שרעקען פון צפון די שרעקען
און זאָלען מיר שמייכלען פון מערב די שווערען,

ס׳וועט אייביג מיין בענקשאפט צום מזרח מיך ציהען,
צום מזרח, וואָס גליהט, ווי די שפראך פון דיין הארצען,
ניין, שטראף מיך נשט, טאטע — דיין קינד איז אונשולדיג,
ס׳טהוט שלאָגען דיין וואָרט אין זיין יעדווידער אָדער.

תרס״ח.

אין אַ פּוילישע דאָרף

עס אָטהעמט וואַלד אין זוּנען-ליכט
מיט סאָסנע-ריח אין געזיכט
עס הערט זיך פֿויגעל קלינגען ברייט
עס ווינקען בלימעלעך פֿון אַ בייט
עס בלאַנקט פֿון גרינס אַ ווייסע קלייד,
אַ ראָזע סטענגע — און בעגלייט
פֿון שוואַרצע רעק און אייזעל-טריט,
שפּאַצירען דאַמען פֿויל און מיעד,
און קולי׳כלעך קלינגען אַזוי זיס,
אַז ס׳שוועבט דאָ, דאַכט זיך, אוּם אַ גרוּס
פֿון בודזאַרען, וויים און ראָז
אויף בייטען גרין און גרינעם גראָז.

איך האָב אַ פֿעלד מיט רוים און לופֿט
און ס׳שמעקט מיר צו פֿאַרפֿוּמען-דופֿט
עס וועקט מיך אויף דער וואַלד-געהילך
צוזאַמען מיט אַ גלעזעל מילך.
עס שלעפֿט מיך איין דער בוים-גערויש,
און דעם תנ״ך האַלט איך אין קויש,
ווייל ס׳ליעגט סלאָוואַצקי אויפֿ׳ן טיש,
צי כ׳וויל עס יאָ, צי כ׳וויל עס נישט.

עס רופֿט אַ גלאָק צו מיטאָג אויף,
און לאַנגזאַם קומט מען זיך צונויף.
אַ ווייסער טיש, געווייסטע ווענד,
געבלויזטע העלזער, בוזעמס, הענד,
געפּרעסטע קראַגענס, ווייסע וועסט
און גאָלד אין פֿינגער איינגעפּרעסט.

געפוצטע נעגעל, שטייפע קעפּ,
און פון פריזירער שווארצע צעפּ.

די יונגע דאָקטאר׳ס פרוי, וואָס היט
אַ שמייכעל גרייט אויף יעדען טריט
און אויף איהר פנים ליעגט אַ שיין
פון פאר׳ן געהן אין שוהל אַריין,
בעקלאָגט זיך מיט אַזאַ פּערדרוס,
אז ס׳שמערצט איהר זעהר דער רעכטער פוס.
— ס׳איז זיכער פון אַ ביהנען-בים!
— אַזוינע עדלע פיינע פים!

איהר שכנה מיט די ליפּלעך קליין,
וואָס האָט אַזוי פיעל אידיש חן
אין יעדער גרויסען שווארצען אויג,
פערנויגט זיך מיט אַ לייכטען בויג:
— ווי אונערטרעגליך ס׳איז די היץ!
עס זאָגט, ווי פאר זיך, אָב אַ וויץ
אַ דיקע דאַמע ביי איהר זייט
פאַן סטעפאַן לאָזט זיך פון דער ווייט
מיט זיינע רייזעס אויפ׳ן ים
(פאַן סטעפאַן שטאַמט פון פיינעם שטאַם:
זיין זיידע, ווי איהר קוקט איהם אָן
איז גאָר אַ קורלענדער באַראָן,
נאָר אַלע ווייסען, און ס׳איז בלאט —
ער האָט זיך נעכטען ערשט גע׳שמד׳ט).
און סטאַך די מוטער ציהט און פלאָגט:
— וואָס האָט די דאַמע דאָרט געזאָגט?

דאָס מאַנסווארג קומט פארנאכט אַראָב:
דער דאָקטאר מיט׳ן גראָהען קאָפּ,
אַ ציטערדיגע אונטער-ליפּ

און פינגער שיטער, ווי אַ זיפּ,
רעדט פּויליש אַלץ, ווי אידיש, האַרב,
אַז ס'שטעלט זיך ביי דער ווייב דיר פאַרב.
דער שעהנער'ס מאַן — אַ דרייסיג יאָהר,
און אויפ'ן קאָפּ קיין פּיצעל האָהר,
געפעלען — זאָגט ער — בלאָנדע גאָר
און איהר — אַ הויכער שעוועליור —
זיי טרייבעןביידע כלומר'שט שפּאַס —
דער דיקער'ס זוהן איז קרענקליך בלאַס,
און ס'צינדט זיך בלייך אין אויג אַ פונק
ביי יעדען צווייידייטיגען וואונק,
וואָס פאַלט פון יעדער ווינקעל טיש,
עס נעהמט זיך פלעכטען אַ געמיש
פון שפּאָרע וויצען, זאַנפטע רייד
און בליקען לייכט איבער'ן קלייד
פון דער, וואָס געגענאיבער זיצט,
אַ האַנד זיך אויף אַן אָרים שטיצט,
און ס'שפּרייזען אָב מיט לייכטע שפּאַן
א מאַן מיט ווייב און ווייב מיט מאַן.

נאָר זונטאַג זעהט עס אַנדערש אויס.
דעם טיש פון שפּייזע-זאַל אַרויס,
אין רייהען שטוהלען אויסגעשטעלט
און בענק, וואו ס'האָט אַ שטוהל פערפעהלט,
פון ברעטלעך דריי א קונסט-געשטעל
צונויפגעקלאפּט ביים פאָדער-שוועל,
געצונדען ליכט, און ס'הויבט זיך אַן.
פון הינטען פּרובט מען נאָך אַ טאָן,
נור דאָ דער עולם איז שוין גרייט.
אַ אידענע אין סאמעט קלייד
פערפוצט, ווי אויף אַ צדקה-באַל,
א דאַמע אין אַ לייכטען שאַל,

וואָס לאָזט די ווייסע אָקסעל בלויז,
אַ פרייליין — אין דער האַנד אַ רויז,
דאַנעבען רויטעלט זיך אַ קאַרק,
ווי איינער אויפ׳ן גאַנצען מאַרק,
עס שימערן סטודענטען-קנעפּ,
אויף העלע אָקסעל שוואַרצע צעפּ —
און ס׳זומט ווי אין אַ ביהנענשטאָק,
נאָר אָט פון הינטען קלינגט אַ גלאָק,
דער פאָרהאַנג, ס׳הייסט די טהיר, פראַלט אויף,
און אויף די ברעטלעך שטייגט אַרויף
פון לאַטעם אויפגעשטעפּט אַ ראָק,
אויף יעדער פּוס אַנ׳אַנדער זאָק
און ביז די אָקסעל פּאות צוויי.
ער וואַרפט דעם קאָפּ און טרייסעלט זיי,
דער עולם לאַכט, מאַכט שטיל און הערט,
ווי ס׳איז דעם ראָק אַמאָל בעשערט
געווען מיט חייקע׳ן זאַלביינאַנד,
צו שלעפּען גרעניץ-קאָנטראַבאַנד
און ר׳האָט מיט פּאות זי בעוואַכט
פון וועלנער׳ס ביקס — דער עולם לאַכט,
און ס׳אידעל מיט׳ן רויטען קאַרק
אַז אַלע זאָלען זעהן, קלאַפּט שטאַרק.
דאַן קומט פאַן סטעפאַן מיט אַ ליעד,
אַן אויגעל ווינקט און ס׳ציינגעל שיט
די זאַפטע ווערטלעך גראַם אין גראַם,
עס רויטלען מיידלעך זיך פון שאַהם,
עס לאַכען דאַמען אין די הענד,
אַן אויג איבער אַ וואָנסע ברענט,
און ס׳זאָגט די אידענע צום מאַן:
— ס׳אַרא בעגאַבטער יונגערמאַן!
און לאַנג און הילכיג „בראַוואָ“ קלינגט,
אַן אַנטעק מיט אַ מאַנקע זינגט,

עס צינדט אָן אויג, און ס׳היצט געבליט,
ס׳פערשווינדען פּאָרלעך אין דער מיט, —
ס׳בעהאַלט זיי נאַכט און בוימער-קרוין, —
און דאָ אַ וואַלצער הערט זיך שוין,
אַ לאַכען קלינגט פון יעדען עק
און ס׳געהט דער טאַנץ ביז טאָג אַוועק.

עס רוישען בוימער מאָרגען פריה —
דער אַלטער דאָקטאָר שוין נישט הי,
עס ציהט אַ פאָרהאַנג זיך אַרויף,
פון באַנק אנטקעגען הויבט זיך אויף
אַ שוואַרצער ראָק, די הוט אַראָב,
זי נויגט איהם שמייכלענד מיט׳ן קאָפּ —
און ס׳ווערט אין וואַלד אַריין שפּאַצירט.
און ס׳קומט פאַן סטעפאַן גלייך — ער פיהרט
דאָס שעהנע ווייבעל טריט ביי טריט
און זינגט אין אויער איהר אַ ליעד.

אַזוי ווערט דאָ אַ טאָג פערבראַכט,
און קומט אַראָב די אַלטע נאַכט,
דאַן זיץ איך עלענד ביי אַ בוים,
פאַר די אויגען יאָגט אַ ווייסע שוים,
אין מוח טומעלט עפּעס ווילד,
און ס׳דאַכט דער בוים — ער פרעגט זיך מילד
אין פּויליש-צאַרטען מוטער-קלאַנג:
— דערצעהל, וואָס טהוט דיר אַזוי באַנג?
עס מורמעלט אַרטיג בלאַט און צווייג,
איך הער די צאַרטע שפּראַך — און שווייג.

תרע״ב.

פוילען

כ׳בין נישט געוואקסען צווישען דיינע פריצים-פעלדער, פוילען!
דו האָסט מיין עלטער-זיידען נישט געזעהען וואנדלען
אויף שטעג און וועגען אין דער פינסטערניש פערהוילען
דעם פעקעל דלות פון די פלייצעס צו פערהאַנדלען.
עס האָט מיין זיידע אין אַרענדע נישט געהאַט ביי דיר קיין פאַכט,
עס האָבען זיך די קינדער פון דיין פעלד אין ווינטער-נאַכט
נישט אומגעוואלגערט אין מיין טאַטען׳ס שענקען.
און איך, אַ זוהן פון ליטא — קוים איך קען געדענקען,
אַז איך זאָל ווען דיין שפּראַך, די ווייבליך-ווייכע
דערהערען אין מיין היים. אין שטראם פון טויזענד בלייכע,
האָט עס אויך מיך געבראַכט צו דיר, אַ בענקענדען און יונגען.
מיין אייגען בענקען האָט פון מיר אַרויסגעזונגען.
און גלויבען מיר געמאַכט — ביי דיינע טהירען
אַ נאָהענטע ברידערליכע האַנד צו שפּירען.
איך האָב געוואוסט — עס הענגט אויך איבער דיינע הימלען
אַ וואָלקען-שווער: געפיהלט, ווי צווישען ציגעל שטיקער
פון דיינע אַלטע חורבות שטילע שאָטענס ווימלען:
געזעהן — אַ פלאסטער שטויב, אַ פרעמדער און אַ דיקער,
בעדעקט די לעבעדיגע שפורען פון דיין אַלטען רוהם
און גלייווערט שטום דאָס אַלטע ליעד, ווי שטום
געוועז פארצייטען איז אויך אונזער יאָמערן-געזאַנג
ביי די פערצאָגטע בוימער, ביי די וואַסערן פון בבל.
עס האָט געדאכט — איך בין אין שטוב געקומען צו אַן אבל
דער קבר פריש, דער מת אַוועק נישט לאַנג —
און כ׳האָב געפיהלט אַזוי, ווי דער, וואָס ד׳אלטע קלאָג
האָט איהם שוין טויב געמאַכט אין וועה-טהאָן טאָג אויף טאָג,
צום יונגען, אין זיין שמערץ נאָך נישט פערשטיקטען, ברודער
פיהלט.

נאָך נישט דיין שפּראַך געקענט — און ס'איז שוין מילד
געוועז איהר קלאַנג פאַר מיר. אין יעדען אַלטען מויער
פון דער נאָך פרעמדער שטאָדט האָב איך דיין טרויער
אין שויבען טונקעלע און אָרנאַמענטען שטויביגע געזעהן.
פול אונבעקאַנטער עהרפורכט נעבען יעדען שטיין.
אויף וועלכען בראָנז פעראייביגט דיינע גייסט-בעקרוינטע זיהן,
האָב איך דעם קאָפּ געגייגט. און ווען פערטראַגען האָט עס
מיך אַהין,

וואו ס'פאַליען זיך אין ברייטקייט דיינע גאָלדענע זאַנגען,
האָב איך אַ ווײַלע שיער געגלויבט — איך בין דיין קינד.
פון ווייטען צווישען סאָסנע-שטאַמען איז די זון פערגאַנגען,
עס האָט דאָס פעלד ביי מיינע אַקסעל זיך געוויעגט אין ווינד.
אין שטילען אָוענד-ווינד, וואָס האָט פערטראַכט געצויגען
נאָר וואָלקענדלעך בעגילדטע איבער דעכער שטרוי,
עס האָבען קלאַנגען, פריי און סודות'דיג, מיין קאָפּ געבויגען
צו דר'ערד. — און ס'איז דעם קינד פון שטאָדט געוועזן אַזוי.
ווי כ'זאָל צום ערשטען מאָל דערזעהן גאָט'ס וועלט.
און פאַלען — האָט'ס געהייסען — מיט'ן פנים אויפ'ן גראָז
פון פעלד,

און בענשען דיך, דיך, פּוילען, בענשען פאַר דער ווײַלע גליק,
וואָס איז מיר דאָ בעשערט — — — —
איך ווייס נישט ווער
עס האָט די ברכה מיר פערהאַלטען, כ'האָב צוריק
די פּיס געגלייכט, דערוואָרגען פון בעגייסטערונג די טרעהר.
איך האָב דיך נישט געבענשט אין יענעם אָוענד-גאָלד,
און כ'ווייס אַצינד — איך האָב דיך בענשען, פּוילען, ניט געזאָלט.

צו טייער איז געווען דער פּרייז פאַר די מינוטען דופּט
פון וואַלד און פעלד אין אייביג-שטיקענדיגער לופט
פון ענגער געטאָ-גאַס און טאָל — צו טייער:
נישט ברענען אין אַ מיטען גאַס אויף שייטערס פייער,
נישט שליידערן בלוט-דורשטיג אינ'ם הענקערס האַנד,

גישט פייניגען געשמידטע ביי אַ קעלער-וואַנד —
אַזאַ פּרייז פֿאָדערן פֿערמאָגטע האָבען בלויז ריטער.
מיט וואָלפֿען-צייהן און אויג דעם הימעל׳ס היטער —
דו, דאַמע עדלע, האָסט געלאָזט פֿערקויפֿען
פֿאַר בלויז אַ ביסעל ווײַלען זיך פֿון פֿעלד דעם ווינד:
פֿון פֿאַלאַץ-גאַניק צוקוקען, ווי אַנגערייצטע הינד
די ליטקעס רײַסען פֿון צושראָקענע, וואָס לויפֿען
אַזוינע שרעקליך-לעבערליכע אינ׳ם פֿאָלעם-פּלאַטער:
בעזאָפּען פֿון׳ם ווײַן און בלוט-פֿערדרייהונג זאַטער
געצעהלט די שמיץ איבער אַן אויסגעדאַרטען רוקען.
און שמייכלענד פּריציש-לײַכט, זיך צוגעהערט, ווי טרוקען
און הייזעריג אונטער שמיץ פֿון לונגען אײַנגעשרומפּען
עס רײַסט זיך אויס דאָס קנעכטען-ליעד פֿערדומפּען:
און ווען צום טאַנץ בעוועגט האָבען זיך שכור׳ליכע טריט —
אַ פֿאָטער און אַ זוהן, פֿון האַנדעל-וואַנדעל מיעד.
געשלעפּט פֿון הונגער-הויז מיט פֿידעל און טרומייט.
און ווען אין נאַכט-פֿלאַמען געבלאַנקט האָט זײַדען-קלייד.
ווען ס׳האָט געשפּריצט פֿון טיש דער אַלטער קעלער-מעד.
ווען ס׳האָט שוין וואָרט און בליק אין זינען זיך פֿערדרעהט, —
דאַן האָבען זיי אַליין, אין ווינקעל אײַנגעשפּאַרט,
מיט דורשט און הונגער-אויג געטרימבעלט און געוואַרט,
ביז ס׳וועט דער טאַנץ און ווײַן פֿערשטרויכלען דיר די קניה,
זיי זאָלען ווייב און קינד נאָך זעהן ביז אין דער פֿריה.
געבויגען קאַרק און קניה, אין אויג אַ שמייכעל גרייט,
דער רוקען וואַרט אויף שמיץ, דאָס מויל צום קוש בערייט —
אַזוי בעצאָהלט האָבען דיר דורות הונדערט
פֿאַר דעם, וואָס אין אַ אָוועגד-ווײַלע, איבערוואונדערט
פֿון פֿלאַמען-רוים, פֿון זאַנפֿטען ווינד און זאַנגען-גאָלד
האָב איך, אַ גלות-יונגעל, בענשען דיך געוואָלט.

דאָס איז אַ קנעכטען-צינש געווען — פֿון שפּייזער.
אַוועק פֿון ווײַלען דיך צוריק אין הונגער-הייזער. —

דאַן זיינען זיי די גראָשען־זעק ביי דיר געוואָרען:
דאָס גרינס פון גאָרטען־בייט, פון פעלד דעם ווייץ און קאָרן,
די פיש פון וואַסער־שטראָם, דאָס פלייש פון רינד און פיה,
די פעהל פון יאגד־געפאנג, דאָס מילכיגס פון די קיה —
צו פריציש־עדעל איז געווען דאָס צו בעריהרען
דאָס הענדטעל, וואָס געוואָהנט נאָר ווייבער־לייב צו ציערען,
צו שוואך געווען דער ווייבער־זין, וואָס נאָר בעפעהלען
אין חנ׳דלעך פלעגט — דעם ריוח פון דער ערד צו צעהלען —
דאָס האָסטו זיי דיין וואַסער, וואַלד און פעלד פערטרויט,
געמיינט, אַ קנעכט וועט פאר זיך מעהר ווי אָרים ברויט
פון פריצ׳ס גיטער אויסטיילען ביי זיך נישט פועל׳ן —
האָסטו זיך גענאַרט — זיי האָבען דיך בע׳גנב׳עט, פוילען!
צום ברויט — אַ פאַדים פלייש בעהאַלטען פאר׳ן שבת־טיש,
צו חתונות — פון דיינע פעסער אָבגעשפאָרט די פיש,
געטרונקען וויין — פון קדוש און הבדלה־בעכער,
געציערט זיך און געפוצט — אַ שייטעל אויפ׳ן קאָפּ דעם ווייב,
פאר זיך און קינד אַ טלית־קטן אויפ׳ן לייב,
און אוצרות אָבגעשפארט פערבאָרגען אין די לעכער —
צעהן איילען ליינוואנד זיך צו טהאָן דאָס לעצטע רעכט...
אַזוי צו גנב׳ענען געקאָנט האָבען נאָר קנעכט —
און דאך, ווען ד׳האָסט דעם קלאנג פון גאָלד־שטיקער דערהערט
ביי עמיצען פון זיי — דאַן האָט דיין שטאָלצער בליק
אין זיסען חן־שמייכעל צו איהם זיך אָבגעקעהרט,
דו האָסט איהם אויפ׳ן האַלז פערבונדען זיידען־שטריק
פון דיינע ווייסע הענד, דו האָסט פערזונגען איהם
אין ווייבליך־ווייכער שפראך מט זיסער ווייבער־שטים, —
און דער, וואָס נעכטען ערשט האָט בלויזען רוקען גרייט
געהאַלטען פאר די שמיץ פון קוטשערס האַנד,
האָט היינט, בעגליקט פון שמייכעל דיין, מיט דיר בייגאַנד
זיין טאָכטער און דיין זוהן צום כלה־בעט בעגלייט.
ס׳האָט אין אַ ווינקעל זאַל פערדרוקט געטרימבעלט ווידער
די נויט־קאַפעליע — דיינע קנעכט און זיינע ברידער,

און אונטער זייער שפּיעל, אין זשיראַנדאָלען-גלאַנץ
האָט זיך אַ מחותן-פּאָר געדרעהט צום כלה-טאַנץ:
אַ קנעכט פאר פּריצים-קלייד זיין היים און זעעל פערקויפט,
און פּריצ׳טע זיך אַליין פאר גאָלד אַ קנעכט פערקויפט.

פערקויפט — נאָר נישט מיט איינמאָל אויסגעמישט האָט זיך
דאָס בלוט,
דער רוקען, וואָס געבויגען האָט זיך דורות פאר דער רוט,
געבליבען איז אַן איינגעהויקערטער אויך אָהן דער לאַסט,
דער בליק, וואָס האָט דורך דורות איהם געהאַסט
און בייזען שפּאָס פון איהם און זיין געביין געטריבען,
איז נאָך אויף ווייטער אַנגעזאָפּט מיט האָס געבליבען, —
נאָר דאָס פערקויפטע לייב און זעעל האָט שטיקען
געלערנט יעדען בליק און ריהר, ס׳האָט שטום געוואָרגען
דאָס אַלטע שפּאָטען-וואָרט, ס׳האָט לאַנגזאם בריקען
פון רענדלעך צווישען זעעלען אויסגעלעגט פערבאָרגען,
ס׳האָט האָס און חניפה איינס דאָס אַנדערע פערגעלטיגט, —
ביז אויפגעשטאַנען איז דער דור, וואָס איבער דיר געוועלטיגט,
וואָס האָט אויך מיך, דעם פרעמדען, דיך געלערנט קענען.

אין שנעלען לויף פון יוגענד-יאָהרען זענען
צוזאמען מיט׳ן טוי פון יונגעלשקייט, צורונען
די האָפנונגען און טרוימען, וואָס כ׳האָב דאָ געשפּונען.
ווילד-פרעמד אין דיינע גאַסען שפּרייז איך איצטער אום.
ס׳איז נישט די פרעמדקייט פון׳ם ערשטען טאָג, ווען שטום
און טויב צום קלאַנג פון דיינע רייד, האָב איך אין זיי
געוואָלט ענטדעקען דאָס, וואָס האָט בעהאַלטען,
אין מיר אַליין געלעבט — איצט הער איך און פערשטעה.
אַט שוועבען זיי אין טומעל פון דער גאַס — געשטאַלטען
מיט אַקסעל טרוקענע און שטייפע קעפּ אויף זיי,
געזיכטער אייזיגע און בליקען קאַלט, ווי שניי,
די ליפּען איינגעפּרעסט — און דאָך, ווי גרייט און מילד

אַ שמייכעל צביעות'דיג אין יעדען ווינקעל שפּיעלט:
איך הער דיין ווייבער-שפּראַך, ווי בויגזאַם און געשיקט
זי וויקעלט זיי אַרום — פון חניפות אויסגעשטריקט,
מיט צביעות אויסגעהאָפטען און בעציערט מיט חן'דלעך,
ווי אַן אַקטריסען-קלייד מיט פאַלשע גלעזער-שטיינדלעך,
און ס'דאַכט מיר צייטענווייז — איך בין פערפלוכט
פאַר צופיעל האַרציגקייט און גלויבען, וואָס געזוכט
האָב איך — צו וואָגלען אין אַ לאַנד, וואָס האָט פערלאָרען
אין צביעות אייביגער דאָס פאָדים צווישען האַרץ און וואָרט,
אַ לאַנד, וואָס איז בעהערשט פון בלויז אַקטיאָרען,
קאָמעדיען-שפּיעלערס נאָר צו יעדער צייט און אָרט.
עס שפּיעלט אַ ליעבע-פאַרס דעם דאָרף-פויער אַנטקעגען
דער פריץ, ווען עס שווענקט זיין צייטיג פעלד אַ רעגען,
עס שפּיעלט דער פויער אָב צוריק אַ דאַנקבארקייטס-קאָמעדיע,
עס שפּיעלט אין טרעהרען-פלום אַ לירישע טראַגעדיע
פון טרייהייט אייביגער דער זוהן פון דיינע קנעכטען,
וואָס האָט זיין היים פאַר דיינס אַ בליק פערקויפט ערשט נעכטען,
און דו, הויך-פוילען, אַ געעלטערטע אַקטריסע,
וואָס האָט אויף קנייטשען שוין פערטווישט די חן'דלעך זיסע,
פערדעקסט דעם שטערען, אויסגעגראָבען, ווי אַ פעלד,
און שפּיעלסט די דראַמע פון געפּלאָגטע פאַר דער וועלט.

אָט שטעהען דאָ די אַלטע קרעפטיגע געביידעס:
פּאַלאַצען פּרעכטיגע פאַר צייט פון עלטער-זיידעס.
דער גלאַנץ פון דורות-לאַנג טהוט נאָך אַ שמייכעל ווען עס איז
פון אַ בעלויכטען ווינקעל, פון אַ שטראַהל-בעפלאָסענעם קאַרניז,
און ווערט צורונען אין דער גראָהקייט פון די קאַלטע ווענד,
פון אַלטע ווענד, וואָס האָבען דאָן אין זייער צייט געבויענט
מיט שכור-פלאַמען פון דיין רוהם און גלאַנץ און פּראַכט
און זענען איצט נאָר שטומע עדות פון דיין טויטער מאַכט.
איך זעה דיין גלות דאָ — עס שמערצט מיך נישט:

ווי יענע, וואָס דיין יאָך געשלעפּט האָבען אין לייד
האָסטו די חרפּה זיך פון פּנים אָבגעווישט,
פון גלות דיינעם דיר אַ טאָרבע אויפגענייהט
און בעטעלסט אין דער וועלט. נישט מיט געקרימטען רוקען,
נישט מיט קיין קניה פאַר יעדען גרייט זיך בוקען
און אייז-פערגליווערטען געדאַנק פון שטאָלצען וויסען;
נישט מיט קיין שרעקעדיגע הונגער-אויגען, אויפגעריסען
ווי אַ געשריי פון אייביג אונרעכט געגען וועלט און גאָט,
נישט מיט אַ קאָפּ, געבויגען אונטער שפּאָס און שפּאָט
און טרוימען פון אַ וועלטס-ערלייזונג אין געהירן,
ווי ס׳בעטלען מיר מיט אונזער אַלטער טאָרבע. —
דו — דיינע האָסט געלאָזט בעציערען
מיט ריינעם זייד, נאָר וואו נישט וואו פערדארבען
פון ווין-פלעקען, און מיט גרוים-פריצישע מאַנירען
זוכסטו צו פאַנגען די לאַקייען ביי די טהירען
פון יענע מעכטיגע, וואָס האָבען ערשט מיט דיר ביינאַנד
די ליפּען אָבגעפּייפט ביים זעלבען בעכער-ראַנד.
דו וואַרטסט ביים שוועל, און ווען ס׳ערשיינט דער הערר אליין, —
דאַן בעטעלסטו אין זכות פון שוין פערבליהטען יוגענד-חן,
אַ פאַלשען צוזאַג מיט אַ שמייכעל צוגעוואונקען,
אויף דעם, וואָס דו האָסט ביי איין טיש מיט איהם פערטרונקען.

אָט זיינען דאָ די דענקמעלער פון דיינע הימעל-טרוימער —
אויף שטיינער-פּיעדעסטאַלען צווישען גרינס פון בוימער
און אין צוהיצטע קלאַנגען אויף אַקטיארען-ביהנען, —
די זעלבע דענקמעלער, וואָס כ׳האָב אַ מאָל געלאָזט בעשפּינען
מיט שטראַהלען פון אַ העלקייט, אַ בעצויבערטער און ווייטער
אין פרעמדער הייליגקייט — אַליין אַ פרעמדער נאָך.
איצט זעה איך דיינע גייסט און פרייהייטס-שטרייטער
מיט קעפּ פערריסענע און בליקען פון פעראַכטונג בייזער
אַריבער יענע קאַרק און אַקסעל איינגעבויגען, וואָס דעם יאָך

פון צוויי מאָל גלות — אין ערוואַרטונג פון ערלייזער —
געשלעפּט האָבען געדולדיג איבער דורות פאַר אייך ביידען:
פאַר זיך אַליין און דיר. אַמאָל ווערט העלער אין פערצייהען
דער בייזער בליק — דאָס האָט ער אונטערשיידען
געלערענט, וויפיעל פון די קעפּ געבויגען אין די טויטע רייהען
אויף דיין מפלה-פעלד עס האָבען זייער רוה געפונען.
און ווען עס פאַלט אַ מאָל אַריין אַ בליק אין ענגער געטאָ-גאַס,
אין שוידער-טאָל פון טרייע דיענער — ווערט צורונען
אין קוואַל פון ווייבערשען רחמנות דער געשטילטער האַס,
און ס'פּייכטען נעביך-טרעהרען זייער בליק, דעם האַרטען.
אַזוי רחמנות האָט אַן אַלטע אויף אַ הונד אַן אויסגעדאַרטען,
וואָס האָט דורך יאָהרען לאַנגע איהר געלעקט די פינגער
און קנאַקט ערשט מיט די אַלטע צייהן, ווי זי, פאַר הונגער, —
אַזאַ רחמנות האָט דיין ווייכעס ווייבער-האַרץ געריהרט
און דיך דורך יאָהרען לאַנגע אין פערבלענדעניש געפיהרט.

ערשט איצט, ווען מיט דער עלטער גלייך, האָט אויך דער דלות
אַריינגעקוקט אין דיינע שוין פערגראָהטע שויבען,
ווען ס'איז, ווי פלעווע אויפ'ן ווינד, פערפלויגען אַלעס,
וואָס האָט אַמאָל דיין קאָפּ, און בליק און טריט געהויבען,
ווען ד'האָסט אַליין געמוזט אַ טאָרבע אין די אָרעמס נעהמען
און בעטלען געהן: ביי איינעם רעכטס, ביי איינעם שוין —
ערשט איצט האָסטו גענומען נישטערן, ביי וועמען
עס זיינען נאָך פערבליבען רעשטלעך פון דיין אַלטען גוטס
און האָסט ענטדעקט: מען האָט בע'גנב'עט זיך דורך יאָהרען
אויף טלית-קטן'ס, שייטעלס און תכריכים-ליינען.
נאָר נישט ס'גע'גנב'עטע האָט אויסגעקרימט אין צאָרן
די בלייכע ליפען און צוגליהט די אויגען דיינע —
דאָס האָט די גנבה דיך אין צאָרן-שוים ערשטוינט:
דו האָסט געגלויבט, אַז גאַנץ גענוג בעלויהנט
האָסטו די טרייע דיענער שוין מיט וועבערס-ריטער,

מיט שאַרפע צייהן פון הינד, און מיט׳ן גליק
צו זיין פון דיינע שייערן די היטער, —
נאָר פלוצלונג הויבסטו אויף אַ בייזען בליק
און זעהסט: אַ שייטעל שיטערער און לעכערדיגער טלית-קטן
האָט פון דעם האַרטען נאַקען נישט געלאָזט אויסראַטען
דעם שטיין, וואָס ד׳האָסט געמיינט — ער איז שוין לאַנג
צומאָהלען,
און שרייסט: אַ גנבה! — און דו זוכסט זיי צו בעצאָהלען
פאר יעדער נעביך-טרעהר מיט זיבען הויפען האַס.

די פינגער פריצישע שוין איינגעטונקט אין הערינג-פאס,
דאָס זיידען-קלייד שוין איינגעריכט אין שענק ביים ביער,
די עדלע האַנד צוראצט ביים ערדענעם געשיר, —
און דאָך איז אַלץ געווענדעט נאָך דער בליק צום טהיר
אין שטומער האָפנונג — טאָמער וועט נאָך עמיצער פאר דיר
בעווייזען זיך מיט הניפה-שמייכלען, אַ געבויגענער אין דרייען
דיר קושענדיג דיין שענקער-קלייד, דיך בעטען אום פערצייהען,
און מיט זיין אונטערטעניגקייט דיין אַלטען שטאָלץ אויפוועקען.
דו וועסט איהם גנעדיג זיין, אַ האַנד אויסשטרעקען,
און ס׳וועט דיר חלומ׳ען אויף איין מינוט, אַז אומגעקעהרט
האָט זיך צוריק דיין יוגענד, וויעדער ביסטו אויפ׳ן פערד
און יאָגסט גאַלאָפּ אַריבער וואַלד און פעלד און טייך,
וואָס דורך געטרייע דיענער מאַכען דיינע שפייכלערס רייך — — —
נאָר ס׳קומט נישט קיינער מיט קיין ודוי פאר זיין שולד
און ס׳פלאצט אין יעדער וויילע דאָס פערביסענע געדולד,
און נאָר די פויערן, פער׳שכור׳טע אַרום אויף האַרטע בענק,
זיי קענען נישט פערשטעהן, ווי קומט עס דאָ אין שענק
אַ פריצ׳טע אַזוי בייז ביי׳ם ביער-צאַפּען און הערינג-פאס!...

פערצייה מיך, פוילען, וויטעם צוקונפט-לאַנד!
אַריבער דעם סמבטיון ברויזענדעם פון האַס

צו דיר, דער נאָך געטרוימטער, שטרעק איך אויס די האַנד.
עס גרייפט דיך אָן מיין בליק אין יענער ווייטקייט בלינדער,
ווען דו, געפּלאָגטע מאַמע פון פעריאגטע קינדער,
וואָס געהען אויס אין בענקעניש נאָך זייער שטילער היים,
ווערסט אָנצינדען דעם פונק, וואָס לעבט אין דיר געהיים,
דיין גלויבען דורך יאָהרען-הונדערטער,
אין שטילען גאָט, וואָס איז געקומען ליעבע קינדיגען,
ווי דעמאָלט יענע מאַגדאַלענא זינדיגע
ווערסטו, צוריק אין איהם בעהאָפטען, ליעבען קענען,
פערצייהונג זוכען און אַליין פערצייהען וועלען.
און איך, דאָס ציטערדיגע אינגעל, בלוט פון יענע,
וואָס האָבען איבער דורות שטיל ביי דיינע שוועלען
געצוואונגענע דעם רוקען איינגעבויגען, וועל אַליין
מיט אַ גענויגטען קאָפּ פאר דיין פערצייהען שטעהן,
און ס׳וועט דיין בליק פערגעסען מאַכען יענעם טאָג,
וואס כ׳האָב דאָ נישט דערזאָגט און וואָס איך זאָג.

ווארשא — תרע״ג.

וואַגעל־וועג.

I

ס׳יאָגט די באַהן אין נאַכט געשווינד.
ס׳קלאפּט אין שויב און ברומט דער ווינד,
ווייט און נאָהנט אין ווירבעל-קייט
יאָגען זיך אין פינסטערקייט,
און דאָס הארץ, פערקלעמט פון שרעק,
רייסט די נאַכט מיט זיך אַוועק.
— הארץ דו, קום, אין ווירבעל-ווייט
אויף די ווינטען-פליגלען רייט!
ציטערט עס אין שרעקען אַנגסט:
— זאָג מיר, נאַכט, וואָס דו פערלאַנגסט —
צו מיין שטערען ברענגען מיך.
צי אין תהום פערפיהרען מיך?
קלאפּט די באַהן: ס׳איז נאָר איין שפּאַן...
טרא-טאַ-טי-טאַ קלאפּט די באַהן.

צינדט די נאַכט ווי רויטען מאַהן
ווייט אין תהום אַ פלעמיל אָן
כשופ׳ט זי מיט אויגען-וואונק:
זעהסט אין פינסטערניש דעם פונק?
ביסטו איינזאַם, איינזאַם ביסט
אויף די וואָגעל-שטעגען וויסט —
וועט איהר וואגלען זאַלבע-צווייט:
איינם דעם צווייטען פאַראויס געהט,
איינם דעם צווייטען אין אַ טרייסט.
— ניין, דו נאַכט, מיין הארץ — עס ווייסט
ס׳בליהען בלומען פייער רויט
אין די טהאלען פון׳ם טויט!

קלאפּט די באַהן: ס'איז נור איין שפּאַן...
טראַ-טאַ-טי-טאַ קלאפּט די באַהן.

גליהט דאָס פייער, גליהט און ברענט.
— ניין, איך האָב נאָך שטאַרקע הענד,
כ'וועל נאָך ביישטעהען דעם פּרוב.
און אויב נישט — דאַן רוף איך, רוף
צו מיין אויסלייזער, וואָס הערט,
קומט ער און מיין בלוט בעשווערט:
פייער-ברודער, יוגענד-בלוט,
שטיק דיך אין דיין אייגען גלוט,
רוף נימ צו דער רויטער בלום,
וואָס אין פינסטער וואָגעלט אום.
יאָ, מיין היטער איז נאָך וואך,
שטארקט מיין האַנד, אויב זי איז שוואך.
קלאפּט די באַהן: נאָך קראַפּט פאַרהאַן....
טראַ-טאַ-טי-טאַ קלאפּט די באַהן.

שיקט די נאַכט אַ וואָלקען לייכט.
שלייכט ער זיך אין פינסטער, שלייכט,
זאָגט זי צו מיר: וואָלקען-שנעל
מיידסטו אוים דיין יוגענד-שוועל,
פאַלט אַראָב, ווי בליי, די האַנד,
קומסט אַלץ איינס אין קאַלטען לאַנד
איינגעהויקערט, גרוי און שטום,
מיט דער בלום, צי אָהן דער בלום — —
טרייבט אַ ווינד דעם וואָלקען לייכט,
ערגעץ וויים שוין גראָהקייט בלייכט:
— אויב אין קאַלטען לאַנד אַריין,
זאָל דער טאָג מיין פיהרער זיין.
קלאפּט די באַהן: אַ טאָג פאַרהאַן....
טראַ-טאַ-טי-טאַ קלאפּט די באַהן.

אויב אין קאַלטען לאַנד אַריין,
זאָל מיין פיהרער-היטער זיין.
יענע פייערדיגע רויז,
וואָס אין גראָהקייט׳ס קיהלער שויס
בליהט אַרויס פון מזרח-לאַנד
און בעגילדעט דעם וואָלקען-ראַנד;
און בעזוימט מיט גאָלדען ליכט
אין דער שויב מיין בלייך געזיכט,
יענע רויז, וואָס אויפגעבליהט
האָט מיין היטער — טריט ביי טריט
צו בעגלייטען מיך פון וועג
ביז׳ן לעבען׳ס לעצטען שטעג.
קלאפּט די באַהן: אַ טאָג פאַרהאַן...
טראַ-טאַ-טי-טאַ קלאפּט די באַהן.

II.

פון ווייטע ווייסע בערג דער גאָלד-נעבעל פערשוואונדען,
די וואָכעדיגע גאַס דעם טומעל-טאָג בעגלייט.
ס׳איז ערגעץ דאָ אַ לאַנד, וואו ס׳ווערט ערשט ליכט געצונדען,
און שבת קומט אַריין אין העלער זיידנער קלייד.

ס׳איז ערגעץ דאָ אַ הויז, וואו ס׳שטעהט מיין אַלטע מאַמע
מיט ציטערדיגע פינגער איבער וואקסען-ליכט.
די טרעהרען פערלען זיך אין צאַפּעלדיגע פלאַמען
און לעשען זיך אין טיעפע קנייטשען פון געזיכט.

אָ, טרעהרען, צאַנקעדיגע מאַמע-טרעהרען!
זאָל אייער פערעלדיגקייט כאָטש דערזעהען ווערען
דאָרט, וואו עס קען מיין שטומער צער שוין נישט דערגרייכען!

עס לעשען זיך די לעצטע װאָנד־שטראַהלען,
די נאַכט פאַלט צו — און שװערע שאָטענס פאַלען
אויף מיר — אויף די װײַטע נעבעלדיגע הויכען.

ס׳האָט זיך פון װײַט ערגעץ אַ קירכען־גלאָק צוקלונגען,
און קלאַנגען זינקען לאַנגזאַם, װי אין תהום.
צי איז די טונקעלקייט נישט דורכגעדרונגען
מיט שטילען פליסטער: גאָט פון אברהם? — — —

עס געהט אַ שטערען אויף. אַלץ הילכעדיגער יאָגען
די גלאָקען זייער רוף אין װײַט אַריין.
כ׳צינד פייער אָן, זאָל איך „המבדיל“ זאָגען
און טרעהרען טרינקען שטאָט הבדלה־װיין?

עס קלינגט דער קירכען־גלאָק פאַר די, װאָס גלויבען,
פאַר זיי האָט זיך ערשט יום־טוב אָנגעהויבען,
און ערגעץ װײַט פאַר נאָהענטע האָט זיך די װאָך פערנומען.

װער זאָל מיין צייט מיט יום־טוב־בלומען פלעכטען?
ס׳איז גראָע װאָך פאַר מיר געװעזען נעכטען,
און גראָע װאָך איז היינט, און װאָך װעט מאָרגען קומען.

ס׳איז זונטאָג דאָ, עס איז נאָר װאָס פערגאַנגען
דער לעצטער אָרגעל־קלאַנג אין קירכען־רוים,
און יום־טוב׳דיג צופריעדען איז מען זיך צוגאַנגען;
אַ תפלה־אָפּקלאַנג צו געדענקען קוים.

שוין פינקעלט לוסט פון יוגענד אונטער ברעמען,
שוין הערט זיך װאו פון געסלעך אַ געזאַנג,

נאָר מיינע אויערן אַליין נאָך אַלץ פֿערנעהמען
פון „אווע מאַריאַ״ דעם וועהמאָגליכען קלאַנג.

אָ, שוועסטער מיין! ווי ווייט פון דיינע ליידען
עס זיינען די, וואָס האָבען אין גן-עדן
אַלס קעניגין דערהויבען דיך צום הימעל׳ס רודער.

ווי אייביג נאָהענט איז דיין מאַמע-טרויער;
ווי אייביג קלינגט דיין וואָגעל-וועה אין אויער
פון ברודער דיין, פון הימלאָז-צאַנקענדיגען ברודער!

III

פאַר וועמען פון אייך זאָל איך בעטען צוערשט?

עס האָט מיך דער איינזאַמקייטס-טרויער בעהערשט,
וואָס ציהט זיך אַוועק אין דער ווייט, ווי די שטראַהלען
פון אונטערגאַנג בלייכען אין ווייט אַריין פאַלען.
ער האָט מיר דערטראָגען אין וועהטאָג, אין שטומען
דאָס רופען פון יענע, וואָס קענען נישט קומען. —
און ס׳בויגען זיך אַקסעל, פון אומעט בעלאַדען,
עס ציהען זיך קניהען צעוויעגטע צום באָדען,
פון דאַנען, פון פֿרעמדקייט אַ תּפילה צו בעטען
פאַר די, וואָס איך קען זייער שוועל נישט בעטרעטען, —
פאַר וועמען פון זיי, זאָל איך בעטען צוערשט?...

צי בעטען פאַר דער, וואָס אין שווייגען פערשלייערט
זיצט ערגעץ ביים אָפענעם פענסטער און טרויערט?
עס קוקען פערוואָגעלטע שעה׳ן און טעג
אַנטקעגען אַרוים פון איהר איינזאַמען וועג,

און ס'בלייבען די ליפּען אין שטיקענדען ווען טהאָן —
צי זאָל איך פאַר זיי, פאַר די אויגען ערשט בעטען?
איהר, כשר'ע אויגען! דאַרף איך זיך ערלויבען
צו בעטען פאַר אייך, ווען איך האָב אייער גלויבען
אַליין אין מיין אייגענעם פייער פערברענט?
צי קען איך עס, איך — נישט געוואשען די הענט...

צי בעטען פאַר די, וואָס דער דאָס הערבסטיגע לעבען
האָט זיי איינגעבראַכענע אַלטע, געגעבען
נאָר זיפצען פערשטיקטע צו יעדען פריהמאָרגען
אויף איינזאַמקייט קאַלטער און גראַהליכע זאָרגען, —
צי זאָל איך פאַר זיי איצט מיין תפלה דערהויבען?
נאָר ווייט איז מיר, טאַטע, דיין האַרציגער גלויבען,
און כ'ווייס, אַז אין לעבען געפּלאָגטען כאָטש זעלטען
פלעגט הימעל מיט הילף דייגע תפלות פערגעלטען.
דאָך פרום איז דיין ווארטען, און גיכער דערגרייכען
וועסט דו מיט אַ בליק יענע הימלישע הייכען,
וואוהין ס'וועט זיך אפשר אַ פיינליכע, שטילע
קיינמאָל נישט דערשלאָגען מיין זינדיגע תפלה.

צי בעטען פאַר יענע פערוואָגעלטע גליעדער
פון פאָטערשען בוים-שטאַם, פאַר נאָהנטע און ברידער,
וואָס זיינען געבליבען ביים היימישען גראָז
און אייגענע שוועלען — און ווייסען נישט, וואָס
עס האָט זיי די שיין פון פריהמאָרגען געבראַכט,
וואוהין וועט זיי פיהרען דער שאטען פון נאַכט,
און אָנזאָגען וואָס וועט דער קומענדער טאָג —
אַ שיין אויף אַ וויל, אָדער אייביגע פלאָג?
נאָר ווער בין איך, ווער, וואָס איך זאָל מיך דערוועגען
זיך שטעלען אין מיטען פון זייערע שטעגען,
די שטעגען, דורך וועלכע די אָפענע טיהרען
פון בתי-מדרשים און שוהלען זיי פיהרען

אהין, וואו זיי קענען זיך מיהען פאר זיך —
און וועמען האָב איך דען? און וואָס דען האָב איך?

נאָך איינער צו בעטען פאר איהם איז פערבליבען:
דער זוהן, וועלכער האָט פון זיין היים זיך פערטריבען
אליין — און צוגעהט דאָ אין וועהטאָג אצינד.
נאָר ניין — כ'וויל די ערגסטע, די פיינליכסטע זינד
נישט נעהמען אויף זיך, אז נאָך יאָהרען פערשוואומען
אהן בעטען און גלויבען, ווען ס'איז נישט געקומען
מיין פום אויפ'ן שוועל פון גאָט'ס הארציגען ארויס,
זאָל איך אצינד, אלץ נאָך פון צווייפעל ארויס
פאר זיך ביי איהם בעטען. איך וויל נישט דערמיט
מיין תפלה פערשוועכען, אז דאָרט אין דער מיט
פון יענע, פאר וועמען עס בעט מיין געוויין,
זאָל אויך זיך מיין אייגענער פנים דערזעהן!
ניין, טאַטע, פאר זיך וועל איך גאָרנישט פערלאנגען!
און אויב ס'איז צו דיר כאָטש אן אבקלאנג דערגאנגען
פון וועהטאָג, פון מיינעם — נישט מיך מיינט דער וועה,
נישט מיר בעט איך העלפען, נאָר זיי דאַרטען, זיי,
וואָס כ'וויים נישט אין וועהטאָג, וואָס האָט מיך בעהערשט,
פאר וועמען פון זיי זאָל איך בעטען צוערשט?...

IV

כ'זאָל דאָס רעכט פון מתים האָבען —
קענען אנזאָגען מיין ווילען
דורכ'ן חלום,
וואָלט איך צו דעם טאַטען קומען
איהם אזוי צו זאָגען:
טאַטע מיינער!
געה אוועק אין יענעם שטעדטעל,

וואו דו האָסט דיין שטילע יוגענד
אָבגעוואָגעלט,
טאָג אויף טאָג ביים האַרטען שטענדער
און די נעכט אויף בענקלעך האַרטע,
גהע אין קלויז אַריין,
וואו די ווענד, געקרימט פון עלטער
ווען נאָך דיין קול דערקענען,
און זאָלסט בעטען:
ס׳האָט מיין זוהן אַווירבעל-שטורם
פון זיין היים אין ווייטער פרעמדקייט אָבגעריסען.
פרעמדע לענדער, פרעמדע פעלקער
קענען נאָר דעם קאָפּ, דעם מיעדען
אָברוה געבען.
אָבער ס׳איז נישטאָ קיין ווינקעל
אין דער פרעמד פאַר אַ נשמה,
אַ פערבענקטער
נאָכ׳ן קוואַל פון איהר חיונה.
כאָטש איהר האָט זיין שטימע קיינמאָל
נישט פערנומען,
דאָך פון ווייטענישען אייביג
האָט צו אייך מיין זוהן גערופען,
וועגד, איהר אַלטע,
וואָס איהר האָט אַזוי פיעל דורות
שטילע ציטריגע נשמות
שוין בעשירעמט. —
נעהמט אַריין אויך די נשמה
פון מיין זוהן, אין פרעמד פערוואָגעלט,
און בעשיצט זי...
זאָלסט אַזוי זיי, טאַטע, בעטען.
און אין ווינקעל, וואו דיין יוגענד
איז פערגאַנגען
אין אַ פרומען אומעט-נגון.

זאָלסטו אָנצינדען אַ ליכטעל,
אַ נר-תמיד
פאַר מיין היימלאָזער נשמה —
זאָל האָטש דאָרט אַ פלעמיל צאַנקען
פאַר מיין לעבען
אין׳ם אומעטיגען ווינקעל,
וואָס וועט שוין מיין שטימע קיינמאָל
נישט דערהערען

ד

עס וועט דאָך אויסשלאָגען די שעה פון נייעם וואונדער

פון דאָרף אַרום און געגענד, איבער זומערדיגע וועגען
וועט מען זיך ציהען מחנות׳ווייז דער זון אנטקעגען
אין שטאָדט אַריין. ס׳וועט יעדערער בעזונדער
אין זיינע טראַנטעס פויערשע, אויף זיין פערשוואַרצטען פנים
מיט לויכטענדיגע אויגען טראָגען די סמנים
פון זיינע הונגעריגע טעג און אומעטיגען הויז
אַנטקעגען צו דער פרייער וועלט אַרויס.
עס וועלען פלאַטערן אין ווינד די פאָלעס פון קאַפאָטעס
ביי אַלטע אידען און די רויטע קעסטעלדיגע טיכער
אויף אידענעס. עס וועלען יונגלעך, שפרינגענדיג נאָך גיכער
פון ווינד, דעם וועג פערלויפען, פרעגענדיג: ווער האָט עס
אַזוי פיעל בלומען, מאַמע, אויפ׳ן פעלד פערזייהט?
און ס׳וועט אַ מאַמע ליכטיג ענטפערן: ס׳איז אַלץ, מיין קינד,
פון גאָט, וואָס האָט אויף אונז דערבאַרימט זיך אַצינד
און לייזט אונז אויס צו נחת און צו פרייד!

ביים שטאָדט-טויער, ביי אַ פערגראָהטער וואנד
פערזאַמלען וועלען זיך די האַרען פון׳ם לאַנד
און אויסקוקען אין פעלד. און וועט נאָר איינער
אַ שטויב דערזעהן פון ווייטען צווישען שטיינער, —
וועט זיך די לופט צוטרייסלען אין אַ הילכיג ברומען
פון פויקען, טאַצען און טרומייט: זיי קומען!
און פיהרען וועט מען זיי אין שאַלען צו די אַלטע טויערן,
און פיהרען זיי דורך גאַסען, הייזער, מויערן
און אויסרופען: עס קומט דאָס פאָלק פון פעלד
זיין אויסלייזונג בעגריסען פאר דער וועלט.

אין שווערע טעפּיכער, אין פלאַטערדיגע פאָהנען,
אין בלומען פאַרביגע אויף טהירען און באַלקאָנען
וועט זיי די שטאָדט בעגעגענען. אַ יונגע טאָכטער
אין ווייסער זיידען-קלייד, אַ ווייכער, אַ צופּאָכטער —
אין הענד צופלאָכטענע די גאָלדענע קאָרן-קראַנצען,
וועט זיי מיט לייכטע טריט אַנטקעגען טאַנצען.
און פון איהר בליק דערהיצט, בעוועגט פון טאַנצען איהרען,
דאַן וועלען זיך די הענד און פיס צופיהרען
ביים גראָען פריץ, ביי דער פריידיג-ווייגענדיגער מאַמען,
ביים אַלטען איד, ביים לערן-יונגעל — און צוזאַמען,
געפלאָכטען האַנד אין האַנד, אַלץ ווייטער, ווייטער
וועט מען זיך לאָזען טאַנצען אין דער לוסט פערשייטער.
ביז פלוצלינג וועט זיך עמיצער אַ וואָרף טהאָן צו די פיס
פון די, וואָס געהען — וועט מען איהם אויפכאַפּען געשווינד
און אויף די הענד איהם טראָגען, טראָגען ווי אַ קינד —
און קיינער וועט נישט וויסען, ווער און וואָס ער איז.
און נאָך איינער וועט צו דער אַלטער שוהל אַוועק,
וועט פון דעם שולחן אויפרייסען די שווערע דעק,
אַרויסנעהמען דעם גרויסען, ימים-נוראים׳דיגען שופר,
און שטאָלץ און רוהיג, ווי אַ קעניגליכער לויפער,

וועט ער זיך פאר דער ברומענדיגער מחנה לאָזען,
אַ שטאַרקע תקיעה גדולה אויסצובלאָזען.
און טויזענדער העלזער וועלען איהם בעגלייטען מיט אַ שאַלען,
— עם ציטערן יריחו׳ס אַלטע ווענד און פאַלען!

און ווען עס וועט די בשורה פון דעם טאָג דערגרייכען
אין ווייטען לאַנד, צו איינעם אַ פערוואָגעלטען און בלייכען,
וועט ער דערמאָהנען זיך: אַ פלאץ אין טויזענד ליכטער,
אין קולות שאַלענדע און שטראַהלענדע געזיכטער.
און פּלוצלינג הילכט פון ווייטען אָב די ערד
פון שווערע פערדען-טריט, עס בלאַנקט אַ שווערד
און פאַלט אַראָב און הויבט זיך, רויט אויף בלאַנק...
און קולות שטיקענדע, און שטיקענדער געדראַנג...
און פינסטער אויפ׳ן פלאַץ, נאָר וואו ניט וואו אַ פלעק,
און שרעק פערגליווערטע אַרום, אַ טויטע שרעק...

און ווען עס וועט אין יענעם טאָג, אין רויטען פייער
פערגעהן די זון מיט פורפור-פלאַקערדיגע פאַסען
אַריבער יום-טוב׳דיג צוהילכטע אויפגעברויזטע גאַסען,
און צווישען טויזענד פאַקלען וועט ברויזענדער און פרייער
צושפּיעלען זיך פון אויסלייזונג די שטורעמדיגע פרייד, —
וועט איינער אין דער פרעמד דאָן בעטען שטילערהייד:
— אויב ס׳איז מיר נישט בעשעהרט דעם טאָג צו זיין מיט זיי,
זאָל אויך די נאַכט נישט זיין, ווי יענע, וואָס איך זעה!
זאָל נאָך דעם טאָג נישט קומען יענע נאַכט,
זאָל נאָך דעם טאָג נישט קומען יענע נאַכט! — — — —

תרע״ד — תרע״ה.

פון מיין וואָגלעניש דורך מיעדע טעג אין פרעמדקייט
לאָז אַוועקגעהן, לאָז מיך אָברוהען אַ ווייל.
לאָז מיר דאַכטען — כ׳בין צוריק ביי יענע וועגען,
איבער ים און איבער לאַנד פאַר טויזענד מייל,
וואו נישט יאָהרען — דורות לאַנגע האָבען שפורען,
וואנדער-שפורען איינגעפלאנצט אין רויהער ערד.
לאָז מיר דאַכטען — כ׳בין צוריק אין שטעדט און גאַסען,
וואו געבויגענע, פון ווינד און זון צושטערט,
קניהען הייזער, פרומע הייזער, וואָס דערצעהלען,
אַז מיר האָבען דאָך אַן אָנהאַלט ווען געהאַט,
אַז מיר זענען ניט פון וויסטעניש געטריבען,
און אַז ערגעץ ווארט אַ בוך מיט נאָך אַ בלאַט,
נאָך אַ בלאַט, וואָס אונזער האַנד זאָל זי פערפילען.
לאָז מיר גלויבען, אַז אין רויהען צייט-געוועב
ווערען איינגעשפינט נאָך צייכענס, עדות-צייכענס,
אַז נאָך ווארט מען אויף מיין קומען — און איך לעב.

שמאָלע געסלעך, אַלטע הייזער, און די שוועלען
האָט מיט טרעפּ אַראָב פערזארגט די גראָהע צייט.
שווערע שינדעל-דעכער גרין מיט מאָך בעוואקסען,
פּריזבעס קרומע און אויף פריזבעס — אַלטע לייט.
גרינע פענסטער-שויבען, טהירלעך אויסגעבויגען:
ווילסט אין שטוב אַריין — זיי מוחל, בויג דעם קאָפּ!
מיט די ברוקען פון די רעדער לאַנג צוגראבען,
לויפען געסלעך שמאָלע, לויפען בארג אַראָב,
און אין טהאָל דאָרט, וואו זיי קומען זיך צוזאמען
צווישען שאָטענס פון די ווענד און געלבען גראז

שטעהט אַ הויז געבויט פון שווערע קיזעלשטיינער,
שווער און טונקעל, ווי אַן אָרמען ריטער׳ס שלאָס.
בלייבט אַ וואגלער שטעהן און פרעגט זיך: וואָס בעדייט עס?
נעהמט איהם עמיצער און פיהרט איהם ביי דער האַנד,
עפענט אויף די שווערע טהירען און בעווייזט איהם:
— זעהסט די ספרים אין די שראנקען ביי דער וואנד?
זעהסט די זקנים, איינגעבויגענע אין מורמלען?
אונזער שוהל איז עס, די אַלטע געטאָ-שול.
בלייבט דער וואגלער אַלץ פערוואונדערט און פרעגט זיך:
— אַלטע צייטען, קליינע הייזלעך, געסלעך שמאָל,
ווענד, וואָס קניהען, דעכער בויגען זיך צו שווענקען —
און ווי קומט אַ שוהל — אַ קיזעל-שטיינער הויז?
נעהמט מען אַן ביים האַנד דעם וואַגלער און מען פיהרט איהם
ביז דער בימה: — אַלטע מעשים. הער עס אויס!

זעהסט אין מזרח דעם פערריכערטען פרוכת?
ס׳האָט דער רעגען שוין פון לאַנג אויף זאַמד צושווענקט
די מצבות אויף די קברים פון די זקנים,
וועלכע ער האָט נאָך ביים אלף-בית געדענקט.
אָבער נישט די גראָהע ווענד פון קיזעלשטיינער
און די שווערע טהיר פון אייזען נישט געקענט.
ווי די קלאָגעדיגע הייזער פון דער געטאָ,
האָט די שוהל צו דר׳ערד געבויגען איהרע ווענד
און נאָך נידעריגער, טיעפער זיי געבויגען,
מיט דער הייליגקייט פון דורות לאַנג בעשווערט.
יעדער קלאָץ האָט דאָך געדענקט אזוי פיעל קדושים,
וואָס זיי האָבען זייער בליק צונ׳ איהם געקעהרט,

און אַזוי פיעל שטילע זיפצען איינגעזויגען,
און אַזוי פיעל נאַכט-משמרים אָבגעוואכט —
ווער וועט וואגען אויף דער וואַנד אַ האַנד צו הויבען?
ווערען לעבעדיגע גאַסען איינגעשרומפּען,
נאָר ס׳בית-עלמין וואקסט און ברייטערט זיך אין פעלד.
ווערט עס יאָהר אויף יאָהר אַלץ העפטיגער בעפעלקערט,
און די מתים — מתים לעבען זייער וועלט,
מתים וואַכען זייער צייט צום פרומען דאַווענען
און זיי זוכען זייער ווינקעל צום געבעט.
און אַז ס׳קומט די נאַכט, און ס׳בלייבען פּרושים זיצען
ביי אַ משמר איבער געלבע ספרים שפּעט —
ווערט זיי ענג דאָס פרייע אָרט ביים פרייען שטענדער,
ווערט דער אָטעם ביי די וואקסען-ליכטלעך שווער:
ס׳האָבען מתים דאָ אַ לעבען אָבגעדאַווענט
און פון קברים ברענגט עס ווידער זיי אַהער.
אַלץ איז זייערס דאָ — פון שוועל און ביז׳ן באַלקען.
יעדער איינער האָט אין מזרח נאָך זיין שטאָדט,
וואו ס׳איז ער, זיין זוהן און אייניקעל געשטאַנען —
אַלע מתים שוין. ס׳ווייסט יעדערער, ווער ס׳האָט
דעם פּרכת אויסגענייהט צום ארון-קודש,
ווער צום עמוד האָט געקויפט דעם קופּער-בלעך.
ועמעס מאַמע ס׳האָט געטאַנצט מיט יעדען ספר,
וועמעס ווייב האָט מעהר אין פאַרמעט נאָדעל-שטעך.
און אַז ס׳שאָקעלט זיך אַ פּרוש ביי אַ ספר —
קוקט אַ מת אריין — פאַר דעם האָט ער איהם געצאָהלט.
און אַז ס׳בלאַנקען די מנורות — צעהלען מתים,
וויפיעל אָבגעקאָסט עס האָט זיי רענדלעך גאָלד.

אַלץ איז זייערס דאָ — און זיי זיינען דער עולם,
יאָהר אויף יאָהר — ווערט יעדער ווינקעל מיט זיי פול.
יאָהר אויף יאָהר — און ס׳ווערט אַלץ ברייטער דער **בית-עלמין**,
און אַלץ גרעסער ווערט דער עולם אין דער שוהל.

יאָהר אויף יאָהר — און געסלעך טונקען זיך אין שאָטענס,
ס׳ווערט פאר עלטער-טיעף געצאָהלט מיט שאטען-פרייז.
אָבער קלאפט דער יום-הדין — און פון׳ם טונקעל
ציערט זיך אוים די גראָהע גאס אין העלען ווייס.
ווייסע פנים׳ער און ווייס-געפאַלבטע קיטלען,
ווייסע זאָקען איבער לייכטע שווארצע שיך,
ווייסע טיכלעך איבער אויסגעוויינטע אויגען,
ווייסע קליידער — און אַ שרעק פערשטיקט אין זיך.
געלע וואקס-ליכט, געלבע פאלדען פון טליתים,
געלבע פלעמלעך שפיגעלט אָב די בלייכע הויט,
געל און ווייס, ווי ס׳זאָל אַ גרויסען יום-טוב האָבען
און זיך אָנציינדען אין וואקס דער ווייסער טויט.
און עס ציטערן די פלעמלעך פון די אטעמס,
און עס שאָקלען זיך די אַקסעל, ווי צוברומט —
נאָר די אויגען פון׳ם דאַוונער אינ׳ם מחזור
און ער פיהלט נישט, ווי דער שכן זיינער קומט.
שכנים קומען און זיי שטופען זיך צוזאַמען —
ווערט נאָך ענגער ס׳לייב אין קיטעל איינגעדריקט.
אָבער ס׳צעהלט נאָך גרויסע זינד די תפילה זכה,
און מען פיהלט נישט, ווי דער אָטעם ווערט פערשטיקט.
ס׳ווערט שוין איינגעשטילט דאָס ברומען פון די **ליפען**,
און ס׳פערגעהט שוין אין געמורמעל דער געוויין, —

נאָר דער עולם הערט נאָך אַלץ נישט אויף צו גערן.
ווער און וואָס? עס איז שוין פול די שוהל און פּאָליש.
ס'שטיקט דער אטעם, ס'בלייבען קלאַנגען אין דער קעהל.
און די פּנים'ער פון געלען וואקס בעלויכטען,
ווערען בלייכער נאָך, נאָך ציטריגער און געל.
הויבט דער רב אין מזרח אויף זיין קאָפּ צום עולם,
ווערט דאָס פּנים בלייכער, קוקט ער בלייך אַרום,
און דער בליק אין אויג פערשטאַרט פון שטומען שוידער.
נאָר צום שמש אויף דער בימה ווינקט ער שטום.
קלאפּט אין טיש אַריין, קלאפּט הויך דער ווייסער שמש,
און די אויגען קוקען ציטריג צו דער טהיר:
ס'האָט דער עולם אַלץ נישט אויפגעהערט צו קומען
און אַלץ נייע דאַוונער שטיקען זיך אין איהר.
קוים עס שפּאַרט זיך דורך דער חזן צונ'ם עמוד,
עמיץ וויל צום ארון-קודש גערן אַרויף,
נאָר נאָך איידער ער בעשטייגט דאָס ערשטע טרעפּעל,
האַלט שוין עמיצער די טהירלעך אָפּען אויף.
ווארפט אַ בליק דער ווייסער דאַוונער — שווער-פערדומפּען,
רייסט זיך אויס פון ענגען גאָרגעל אַ געשריי.
נאָר אַ פרעמדער האָט די טהירלעך שוין געעפענט
און אַ ווארטענדיגער שטעהט ער נעבען זיי.
לויפט מען צו, מען כאַפּט דעם דאַוונער און מען טראָגט איהם,
און דער רב אַ בלייכער, בלייך צום חזן ווינקט.
מורמעלט שוידער אין'ם עולם, שוידער גליווערט
אין די אָדערן פון חזן, נאָר ער זינגט.
זינגט פערדומפּען, קוים ס'בעוועגען זיך די ליפּען,
און אין שטיקעניש פערשלונגען ווערט דער קלאַנג.

אבער פלוצלונג נעהמען ציטערען די פלעמלעך,
און די שול ווערט פול מיט הילכיגען געזאַנג.
קאַלט און גרילצענד יאָגט זיך דורך אַ פרעמדע כוואַליע,
פלעמלעך טוקען זיך און קאַרטשען, ווי פון ווינד.
עמיץ פאַלט. אַ דומפער קלאַפּ און גרויל פון שרייען:
ערגעץ וויקעלט זיך אַ יאָמער פון אַ קינד.
ס'לעשט אַ ליכט אויס, זיי לעשען זיך און פאַלען,
און פון אויבען, און פון אונטען ברעכט זיך איין,
פלעכט זיך איין אין גרילצער-זינגען, קינדער-יאָמער,
טויט-געשריען און פערגליווערטער געוויין.
און אַריבער קעפּ, וואָס פאַלען, איבער וועהען
שטעהט דער רב און נישט מיט זיין קול שרייט ער, שרייט:
— ווער ס'איז לעבעדיג — אַ ליכט אין האַנד זאָל נעהמען!
— האַלט די פלאַמען, ווען איהר לעבעדיגע זייט!
און דער חזן איז שוין טויט אויף דר'ערד געפאַלען,
און פערשטומט איז שוין דער גרילצענדער געזאַנג —
און פון אויבען, און פון אונטען, און פון ווינקלען —
עמיץ שטופּט זיך צונ'ם פאַליש אין געדראַנג,
שטופּט זיך, שטיקט זיך, פאַלט און הויבט זיך, שטיקט זיך ווידער,
קרעכצט און וועהט און שטרעקט אונמעכטיג אויס די הענד —
פאַלען שטענדערס, פאַלען טישען, פלאַמען פאַלען,
פלאַמען צינדען און די שול, די אַלטע, ברענט — — — —

זעהסט אין מזרח דעם פעררויכערטען פרוכת
און די ווענד, געבויט פון שווערען קיזעלשטיין?
ס'איז אַמאָל אַ נייע שוהל געבויט געוואָרען
אויפ'ן אָרט, וואו ס'איז די אַלטע שוהל געווען.

מ׳האָט אויף מאָרגען נאָכגעצעהלט, וויפיעל מנינים
וויסע דאַווענער האָבען מתים יענע נאַכט
מיטגענומען אין די אָרעמס, און אין בריימקייט
צו די קברים פון׳ם פרייען פעלד געבראכט.
מ׳האָט אין רויכערדיגע גלאָווניעס דעם פרוכת,
שטיקלעך פאָרמעט און מנורות נאָך דערקענט,
און פאר זיי — שוין נישט פון אַלט-צוקרימטע קלעצער,
נאָר פון קיזעלשטיינער אויסגעברייטערט ווענד.
וואָס געמיינט האָט עס? די נייע שוועל און טהירען
זאָלען, פרעמד, די מתים, זיין פאר זיי אַ צוים?
אָדער נייע ווענד און טהירען זאָלען האָבען
פאר די מתים אויך געגוג דעם פלאַץ געררוים?
און אַז ס׳קומט די נאַכט און ס׳בלייבען פרושים זיצען
איבער ספרים ביי דעם געלבען ליכטעל-שיין,
בויגען ווידער זיך די מתים איבער אַקסעל,
און זיי קוקען אינ׳ם געלבען בלאַט אריין.

הערט דער וואָגלער אוים די מעשה און פערוואָגעלט
פון די הייזלעך און דער קיזעלשטיינער-וואנד.
נאָר אַמאָל, ווען מיעד פון וואָגלען, זוכט ער אַברוה,
בעט ער ווידער: לאָז צוריק צו יענעם לאַנד!
לאָז מיר געהן צוריק אַהין, וואו צייט און עלטער
גראָהע וואונדער, אייביג וואונדער פאר אונז וועבט;
וואו ס׳דערצעהלען יעדער שטיין און יעדער שאָטען,
אַז עס האָט זיך אויך אין טויט אַמאָל געלעבט.

תרע״ה.

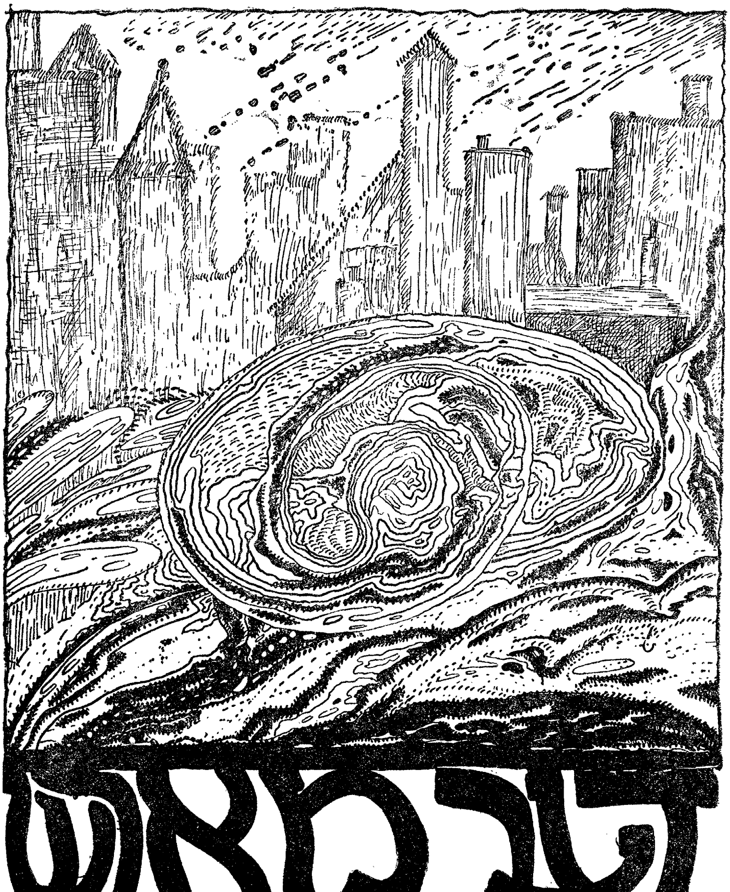

דער מאַרש

אין מיטען וואָכעדיגען טאָג, אין טומעל, הילך און ווידערקלאַנג
פון רעדער צווישען מויערן, פון לויפען, יאָגען און געדראַנג,
אין העלען טאָג, אין מיטען שטאָדט האָט זיך דערהערט א שופר בלאָז.
אין מיטען מיטוואָך שופר בלאָזט — פון וואַנען, ווער און וואָס איז דאָס?
פערגעסען קינדער שפּיעל און שפּאַס און לאָזען זיך צו יענער גאַס,
קוקט פון א פענסטער־שויב אַרויס א פּנים, שרעקעדיג און בלאַס,
פערלאָזט דער הענדלער אויפ'ן גאַס דעם סחורה־וואָגען און פערקויף,
ווערט אונרוהיג אויף יעדען הויף, און אין פערסאַפּעטען געלויף
שווין לאָזט זיך עלטער, קינד און קייט אהין, פון וואַנען עס דערגעהט
דער שופר ־ קול. ס'פערפלייצט די גאַס, און שטוינענדיגער עולם זעהט:
אין מיטען ברוק — א שוואַרצער איד מיט פּאַלעס און א באָרד צולאָזט
שפּאַנט ברייט מיט אונרוהיגע טריט, האַלט הויך א שופר און ער בלאָזט.
נאָך איהם א הויכער אַלטער געהט. אין אָרעמס, ציטערדיג־צושפּרייט,
א פּאַרמעט־שטיק צופלאַטערט זיך מיט שטיקער פּאַסמעס. איהם בעגלייט
א מנין אידען, איינגעדרעהט אין טראַנטעס אויפ'ן בלויזען לייב
און איינגעבויגען אונטער פּעק. ס'פיהרט יעדערער ביים זייט זיין ווייב,
און קינדער קליינע, נאַקעט־הויל, מיט פּנים'לעך פערברענט ווי קויהל
ביי קליידער, פּאַלעס האַלטען זיך, און יעדער מאַן איז ווי אין קנויל
פון טראַנטעס, לייב און קינדער־פיס, וואָס קלאַמערט זיך צו זיינע טריט.
א שפּרייז אַוועק — און נאָך זיי שטיל, מיט שפּרייזען, וואַקעלדיג און מיעד,
צעהן טעכטער געהען. ביין און הויט — און נאָר די היפטען זענען ברייט
און ביז די קנעבעל קוים דערגעהט א מיידעלש־אויפגענעהטע קלייד.
די קעפּ געבויגען, און דער בליק זוכט א בעהעלטעניש אין שטויב

פון שטיינער־ברוק. און אלע זיי מיט אונטערטעניגקייט פון רויב,
וואָס ווערט געפיהרט צו שמאַך און פּיין, די בלייכע ליפּען בייסען איין
און זענען שטום. און הינטער זיי אין ברומען און געהילך אריין
אַ קלינגעל־קלינגען קוויקעלט זיך, אַ קלונג פון קופּער צווישען בלעך.
דאָס געהען יונגען צייל־ענוויין, די אויגען שוואַרץ, ווי שוואַרצע פּעך,
די ליפּען בלאָה און שוואַרץ אַרום, די צייהן פערשטיקט צום שוויינען שטום,
נאָר אין די פינגער, דאַר און קוואַר, די צדקה־פּושקעס האַלטען זיי
און קלאַפּען קלינג און קלאַנג, ווי ס'וואָלט דאָס טרוקען בלעך דעם האַלז־געשריי
אַרויסגעלאָזט אין גאַס פאַר זיי. זיי געהען שטומע צייל־ענוויין
און ס'קלאַפּען פּושקעס קלינג און קלאַנג, א קלונג — א שפּרייז, א קלאַנג —
א שפּרייז.

אַ שופר בלאָזט. פון יעדען עק, אין ציטער, איילעניש און שרעק
דער עולם לויפט זיך שנעל צונויף, פערפילט די גאַס, פערשטעלט דעם וועג,
און שלאָגט זיך אַן אין מענשען־וואַנד. מען שטעהט אין קנויל צונויפגעשטיקט,
און בליק צו בליק פאַראויסגעשיקט, און ס'פרעגט אַ בליק און שטוינט אַ בליק.
ווער זענט איהר, פרעמדע בלייכע, ווער? און וואָס האָט אייך געבראַכט אהער,
איהר מיט די צייהן צונויפגעדריקט, איהר מיט די אויגען אָהן אַ טרעהר?
עס פרעגט אַ בליק און שטוינט אַ בליק, און ס'עפענט קיינער נישט קיין מויל,
נאָר פון דעם בלייכען שטומען קנויל דער שופר בלאָזט און בלאָזט מיט גרויל.
און שטיל אַ ווייל. אין צייל און צייל דער עולם שטומט. אַ גראָהע זייל
פערגליווערט בלייבט דער אַלטער שטעהן. ער וואַרט. און פּלוצלינג ווי אַ פייל
אַ אויסגעשריי רייסט דורך די לופט. ווער איז עס דאָרט, ווער לויפט און רופט?
עס פאַלען קינדער פון די פיס, און עמיצער א הויכער פרובט
מיט פויסט און עלענבויגען געהן. א קניה צוקלאַפּט זיך אין אַ שטיין,
פון הילך און טומעל דאָרט און דאָ צושפּרייט זיך קינדערשער געוויין,
און פון א ווינקעל ערגעץ וואו צום פרעמדען שטומען עולם צו

פאַלט איינער און אַ צווייטער צו: מיין ברודער דו! מיין שוועסטער דו!
און נאָך איינער מיט אַ געשריי: דו טאַטע מיין! דו מאַמע מיין!
דער עולם האַלט דעם אָטהעם איין — און פּלוצלינג אין געשריי אריין
דער שופר וויקעלט זיך אין פּיין: אין וועג אַריין! דער וועג איז גרויס!
דער אַלטער שפּרייט דעם פּאַרמעט אויס, שפּאַנט ווידער ברייט און שווער פאַראויס
און מיט'ן שוואַרצען לייב ענטבלויזט, מיט ווייב און קינד ביי טריט און פויסט
אַ וואָגלער געהט אַ וואָגלער נאָך, און פון געדיכטעניש, וואָס ברויזט,
אַ האַנד און פויסט אַנ'אַקסעל שטויסט — און יעדער איינער רייסט זיך, רייסט
אהין, וואו בלייך און טויטליך שפּרייזט זיין בלוט און לייב מיט בליק פערגלייזט.

די מחנה ציהט. אַ וואָרע מאַכט! זאָל ווערען קראַם און טהיר פערמאַכט,
די האַנדעל־וואָגענס נעהמט אַוועק — מען האָט אַ יום־טוב אייך געבראַכט!
אַ יום־טוב מיט אַ שופר־בלאָז, אַ יום־טוב מיט אַ הייליגקייט
פון אַלטען פּאַרמעט אָפען הויך פאַר אַלע אויגען אויסגעשפּרייט,
מיט אורחים פון דער וויטער ווייט, מיט אומגעריכטע פרומע געסט,
וואָס האָבען ציהען און ליפּען פעסט אין שטומען שווייגען איינגעפּרעסט,
עס זאָל קיין שיחת חולין נישט אַראָב, חלילה, פון דער צונג,
נאָר בלויז דער בלעך און קופּער־קלונג זאָל קלינגען אייער אויסלייזונג!

מאַכט גרויס דעם וועג! אַ יום־טוב געהט! געשלאָסען טהיר פון הויז און קלייט,
נאָך אין דעם וואָכעדיגען קלייד, מיט קינד און קייט ביים זייט בעגלייט
אַנ'עולם לאָזט זיך ווייט און ברייט פון שופר־בלאָז געפיהרט, פערבלענדט.
עס געהען אידען — שוואַרצע הענד פון פרעסט און זומער־היץ פערברענט,
און אויסגעבאַדענע אין קויט. עס געהען ווייבער — אויגען רויט
פון ווינט און שטויב און טרוקען־גרוי, ווי לעדער, איז די ברוינע הויט.
עס געהען קינדער — פאַר'ן ברויט נאָך קינדערווייז די הענד פערשוואַרצט,
דאָס פּנים קינדערווייז פערשוואַרצט, און יעדער באַק־ביין טרוקען שטאַרצט

ארויס פון אונטער קינדער אויג, וואָס פינקעלט שווינדלעריש און האַרט.
און מיידלעך גערהען — שטערענס צאַרט, נאָר עפּעס אין די אויגען וואַרט,
און אויף די ליפּען איז פאַרקיהלט אַ שמייכעל, וואָס צום קונה שפּיעלט.
און אַלטע באָבעס שלעפען זיך אין ברוינע טיכער איינגעהילט,
און קרעמער אין געררוך פון פיש, און טרעגער, הענדלער — אַ געמיש
פון די וואָס האַנדלען מיט'ן שטויב און אָבוואַרפעכץ פון פרעמדען טיש,
און שענקערס, אויג און הענד פאַרפעטטעט, מיט אַרבעל, אויסגעטונקט אין ווייז,
און בעטלער שלעפען זיך צום לעצט, און ס'ציהט זיך אַלץ אין וועג אַריין —
און ס'ציהט זיך ווייט פון גאַס אין גאַס, און אַלץ דעם און וועג פאַר זיי רוימט אָב,
ביז ס'ווערט אין גאַס דער טאָג שוין בלאַס, און אוועקנד פאַלט פון ווענד אַראָב.

שוין פלאַקערט אויס די זון איהר הויך אין ווינקעל, וואו די טהורמעס הויך
פון ריזען־הייזער באָדען זיך אין וואָלקענס און אין קנוילען רויך.
ס'איז צייט — און רעדער שטעלען זיך, און טהירען עפענען זיך שוין
פאַר גראַהען פאָלק פון אַרבייטס־לויהן. דער קאָפּ אַראָב, די העלזער ברוין,
און קאַרקען ווי די בויגען קרום פון זיצען לאַנג און וואַכען שטום
אַריבער דער מאַשין אויף דעם, ווי ס'לויפט די פלינקע נאָדעל אום.
ס'לאָזט טויזענד, טויזענד אַ מינוט אַרויס דאָס ביהנען־קעניגרייך,
און יעדע שאָטען־גאַס ווערט גלייך אַ ברויזענדיגער שווערער טייך,
און ס'יאָגען כוואַליעס טיעף און שטאַרק אַהין, וואו מיט אַ שטאָהל־געברום
די גאַסען אויפ'ן אייזען־קאַרק די אייזען־שלאַנגען קריכען אום.
און פּלוצלינג אויפ'ן וועג פון די, וואָס איילען נאָך אַ טאָג פון מיה,
וואַקסט אויס אַ מחנה ברייט און גרויס, אַ מחנה — ווער און וואָס איז זי?
און דער, וואָס איילט צו ווייב און קינד — זיין שוועסטער, ווייב און קינד געפינט
נאָר פּלוצלינג צווישען די, וואָס געהן, און נישט געטראַכט, שוין שפּרייזט ער בלינד
אין צייל מיט זיי. און ווער ס'געפינט זיין טאַטען און זיין פריינד, וואָס געהט,
און ווער אויך קיינעם דאָ דערזעהט — סיי ווי פאַרפּלאָנטערט איהם די קייט,

און ווילסטו יאָ, און ווילסטו ניט — מוזט אָבשטעלען די גיכע טריט
און ציהען מיט דער מחנה מיט אַהין, וואוהין די מחנה ציהט.
אויף יעדען אָרט, וואו גאס מיט גאס אין רעלסען און געראויש זיך קרייצט,
מוז בלייבען שטעהן אַ ווייל איהר טראָט, פון פרישען וואָלגער־שטראָם פערפלייצט.
דאָס האָט אַ גראָהער שווערער שטאָם פערזאַמעלט אַלץ, וואָס ער פערמאָגט,
און מיט זיין אַלטען גאָט פאָראויס, מיט שטיקער פאַרמעט, וואָס ער טראָגט,
און מיט זיין אַלטען יובעל־האָרן, וואָס רייסט זיך הייזעריג און ברילט,
און מיט די טעכטער און די זיהן, דאָס בלוט אין ליפען בלייך פערקיהלט, —
געלאָזט זיך ווידער ערגעץ געהן אין שאָטענס, מויערן און שטיין
אַהין — — וואוהין? ס'וויים קיינער ניט, ס'וויים קיינער, סיידען גאָט אַליין!

געפלאַסטערט גלאַט, ווי שפּיגעל גלאַנצט אַ ברייטע גאַס. אַ פלעמעל מאַט
אין גלאַטען שפּיגעל שפּיעלט זיך, טאַנצט. פוןביידע זייטען, שווער און זאַט,
מיט רויטע קאַרקען ברייט צולעגט, ווי עמי־הארצים אויפגעריכט,
אַ קייט פון ריזען־הייזער קריכט. עס שפּיעלט דאָס טאַנצענדיגע ליכט
אויף מיילען, מיילען ווייט אַוועק. פון ערגעץ מיט אַ ווילדען בריל
קומט אָן אַ פאָהר־מאַשין. איהר אויג, אַ רויטע פלאַם, צורייסט די שפּיעל
פון גלאַנץ און שיין — און ווידער שטיל. שאַ, שטיל. און טיעף און קיהל
די נאַכט.
און ווידער קומט פון ווייט אַ בריל, רייסט אויף די שטילע נאַכט און ס'דאַכט —
באַלד קומט צופליהען אַ פאָהר־מאַשין. נאָר ניין. ס'איז ריין דער גלאַטער שטיין —
און ס'ברילען פון דער ווייטען שטייגט און רייסט זיך, רייסט. וואָס איז געשעהן?
קוק ווייט — פון ווייט אַ שאָטען קומט. אַ שאָטען קומט, און עפּעס ברומט
אין טריט נאָך איהם אַ פינסטערניש. עס ברומט נאָך איהם. אַ ווייל פערשטומט
און ווידער ברילט עס אויף און שרייט. עס פּראַלען שטומע פענסטער אויף,
עס ציהט אַ פאָרהאַנג זיך אַרויף, פון גאַס און געסלעך אַ געלויף —
און דערנעהנטערט זיך אַ ים, אַ גאַנצער ים פון שווערע טריט,

וואס רוקט זיך סאפּענדיג און מיעד, אַ פינסטער־ים פון פינסטער ציהט.
ס'לויפט אַן אַ פלינקע פּאַהר־מאַשין, בלייבט שטעהן מיט יענע, וואס זי פיהרט.
עס עפענט זיך איהר טהיר. פון איהר, אין שפּיצען, זייד און גאָלד געציערט,
קוקט עמיצער ארויס, ווערט בלייך, בלייבט שטעהן און מישט זיך אויס
אין ים פון קעפּ. און נאָך איינער און נאָך און נאָך. פון טהיר און הויז
געשטאַלטען רוקען זיך ארויס, און אין דער מחנה, וואס קומט אַן,
פערשווינדען זיי. די גאַס פערט פול. פון טהירען, פענסטער און באַלקאָן,
פון דעכער, שילדען און קאַרניז דער פרעמדער עולם שטעהט און קוקט,
ווי ס'הויבען זיך די שווערע פיס, ווי זיך די שוואַרצע מחנה רוקט,
און ווייט זיך, ווייט אין גאַס פערלירט, פון ווייטען ווילדען קול געפיהרט.
און דער, וואס זעהט זיי געהן אַהן סוף און קוקט אין ווייטען — דער דערשפּירט:
ס'איז ערגעץ דאָ אַ ווייטע נאַכט, אַ שטומע נאַכט אין פינסטערקייט,
וואס שפּרייט זיך גרוים און טיעף און ברייט, און שפּרייט זיך אין אונענדליכקייט...

— וואוהין דאָך האַלט איהר וועג אין נאַכט אַ מחנה, ברויזענד ווי אַ ים?
און ס'ענטפערט עמיצער: ווער וויים, ווער וויים וואוהין עס ציהט אַ שטאַם...

ניו יאָרק, תרע"ח.

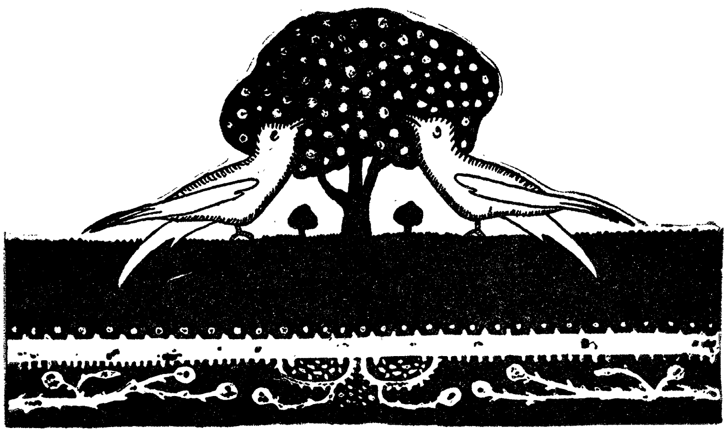

אינהאַלט:

	זייט
פאָרוואָרט	3
פשוטע לידער	
לידער פון פאַרבענקטע	7
א ליעד פון א מיידעל	10
א ליעד פון א צוריקגעקומענעם	11
א ליעד פון אַן אם	13
א ליעד פון א יונגער פרוי	14
א ליעד פון א זעלנער	16
א ליעד פון א גרויסשטאָדטישער	18
א ליעד פון א גרויסשטאָדטישען	19
א ליעד פון א כלה	20
לידער פאַר'ן שפּיגעל	21
תפלות	
תפלות	29
קדוש	44
א בריעף	47
קניהענדיג	52
על חטא	55
שלמה	63
היימישע בילדער	
ביים שוועל	77
אין א פּוילישען דאָרף	83
פּוילען	88
וואָגעל־ייען	98
די בעגייטע שוהל	109
דער מאַרש	119